

Opas vihreän siirtymän lainsäädäntöön pk-yritykselle

Tiitu Nykänen

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Liiketalouden tradenomi

Opinnäytetyö

2024

Tiivistelmä

Tekijä Tiitu Nykänen
Tutkinto Tradenomi
Raportin/Opinnäytetyön nimi Opas vihreän siirtymän lainsäädäntöön pk-yritykselle
Sivu- ja liitesivumäärä 38 + 20
<p>Tämä opinnäytetyö käsittelee vihreää siirtymää ja keskittyy sitä edistävään ajankohtaiseen lainsäädäntöön, joka aktiivisesti muokkaa ja vaikuttaa kotimaisen yritystoiminnan toimintaympäristöä. Työn tavoitteena on tarjota pk-yritykselle suunnattu informatiivinen kokonaisuus ajankohtaiseen lainsäädäntöön liittyen. Työ on rajattu kotimaisiin yrityksiin, joiden resurssit ja muutosvalmius eivät ole samalla tasolla kuin vastaavilla suuryrityksillä, mutta jotka silti muodostavat merkittävän osan Suomen taloudesta. Opinnäytetyön keskiössä on lainsäädännön merkittävä rooli vihreän siirtymän edistämisen työkaluna, sekä ajatus pienten ja keskisuurien yritysten yhteiskunnallisesta tärkeydestä. Työssä tulee myös esille tiedottamisen tärkeys, sillä monet muutokset ovat vielä varsin tuntemattomia alan toimijoille.</p> <p>Opinnäytetyön tietoperusta jakautuu kahteen pääteemaan. Ensin käsitellään yritysvastuuta yleisemmällä tasolla ja vihreää siirtymää kokonaisvaltaisena yhteiskunnallisena ilmiönä. Itse ilmiön ohella opinnäytetyössä käsitellään vihreää siirtymää ajavaa kansallista ja ylikansallista lainsäädäntöä teorian ja konkreettisten esimerkkien kautta. Toisessa tietoperustan osassa keskitytään tarjoamaan pk-yrityksille tietoa kohderyhmän käytössä olevista tiedotuksen, rahoituksen ja koulutuksen resursseista, joista on konkreettista apua siitä kiinnostuneille yrityksille.</p> <p>Työn tuloksena valmistui opas, jonka tavoitteena on tuoda tiiviissä ja helposti ymmärrettävässä muodossa tietoa vihreän siirtymän tuomista muutoksista. Oppaan on tarkoitus toimia resurssina yrityksen oman osaamisen kehittämiseen ja vihreän siirtymän tuovien muutoksien tukena. Toiminnallisen työn jatkotutkimusajatukset liittyvät mm. Haaga-Helian mahdollisuuksiin tiedottavan yhteistyön lisäämisessä sekä opinnäytetyön luoman staattisen resurssin muuttamista dynaamiseksi resurssiksi.</p>
Asiasanat Kestävä kehitys, lainsäädäntö, opas, pk-yritys, vihreä siirtymä

Sisällys

1 Johdanto.....	1
1.1 Tavoite ja aiheen rajausta	2
1.2 Keskeiset käsitteet	3
2 Opinnäytetyön keskeiset teemat	4
2.1 Yritysvastuu.....	4
2.2. Vihreä siirtymä.....	5
2.3 Lainsäädännön rooli	6
3 Kansallinen sitoutuminen vihreään siirtymään.....	7
3.1 Suomen kestävän kasvun ohjelma.....	8
3.2 Tiekartta hiilineutraaliin Suomeen	9
4 Ylikansallinen sitoutuminen vihreään siirtymään	10
4.1 EU- taksonomia.....	11
4.2 Yritysten kestävyysraportointidirektiivi	11
4.3 EU Green deal	13
4.5 SUP-direktiivi	14
4.6 Energiatehokkuusdirektiivi.....	16
4.7 Yritysvastuudirektiivi	17
5 Vihreän siirtymän tuomat muutokset	19
5.1 Mukautumisen hyödyt ja mahdollisuudet	19
5.2 Muutosten riskit ja haitat	20
5.3 Yritysten resurssit.....	22
5.3.1. Tiedotus.....	22
5.3.2 Rahoitus	23
5.3.3 Koulutus.....	25
5.3.4 Haaga-Helia yrityksen kumppanina vihreässä siirtymässä.....	28
6 Oppaan tuottaminen	30
6.1 Tuottamisen lähtötilanteen kuvaus ja suunnittelun esittely.....	30
6.2 Tuotoksen tuottamisen kuvaus	31
7 Pohdinta.....	34
7.1 Kehittämisen- ja tutkimusehdotukset.....	35
7.2 Pätevyys ja luotettavuus	36
7.3 Oman opinnäytetyöprojektin ja oppimisen arviointi	37
Lähteet.....	39
Liitteet.....	47

1 Johdanto

Liiketoiminnan maisema on kokenut merkittäviä muutoksia viime vuosikymmeninä, ja yksi keskeisimmistä ilmiöistä on maailmanlaajuinen siirtymä kohti ympäristötietoisempaa yhteiskuntaa. Ilmastonmuutos, luonnonvarojen ehtyminen ja ekologiset ongelmat ovat saaneet yhä enemmän huomiota päättäjien sekä kuluttajien keskuudessa herättäen yhteiskunnallista keskustelua ja vaatimusta kestäväälle muutokselle. Keskustelu yritysvastuun roolista on nykyaikana läsnä arjessa ja vastuullinen toiminta nähdään länsimaissa usein jopa yksinkertaisena minimivaatimuksena hyväksyttävälle yritystoiminnalle. Aihe on täten ajankohtainen ja kiinnostava tutkimuksen kohde, jossa yhdistyy muuttuvan aikakauden ajama yritysten yhteiskunta- ja sosiaalinen vastuu. Ympäristötietoisuuden voidaan väittää olevan nykyajan ihmiselle tärkeä arvo ja yhä useampi siihen kykenevä seisoo kestävien arvojen takana. Vastuullisuus on iskostunut etenkin kulutuskäyttäytymiseen ja kyseinen ilmiö näkyy selvästi globaaleissa tutkimuksissa. Vuoden 2024 maailmanlaajuiseen kuluttajakyselyyn vastanneista 85% tunsivat ilmastonmuutokset vaikutukset arjessaan ja heistä 46% pyrkivät kuluttamaan kestävämpiä tai ilmastoa tukevia tuotteita. 43% puolestaan vastasi pyrkivänsä kuluttamaan tietoisesti ja vähemmän. Kyselyssä oli mukana yhteensä 31 maata ja 20,662 haastateltavaa. Tässä globaalissa otannassa väestö oli myös valmis maksamaan keskimäärin 10% kalliimpaa hintaa ekologisista, kestävä kehityksen mukaisista ja vastuullisista tuotteista kuin normaalista. (PWC 2024.) Trendi seuraa vuoden 2023 lukuja jolloin globaalissa inflaation aikana yli 70% vastanneista kuluttajista olivat valmiita maksamaan enemmän paikallisista ruokatuotteista ja muista tuotteista, jotka olivat eettisesti toimivien yritysten valmistamia. (PWC 2023, 5-6.)

Yritykset elävät tällä hetkellä kysynnän sekä odotusten nopeasti kehittyvässä ympäristössä ja yritysten tukeminen on kriittinen osa rakenteellisen muutoksen onnistumisessa. Opinnäytetyö on siitä syystä niin yrityskeskeinen. Teema opinnäytetyöhön muotoutui jo ensimmäisenä opintovuotena, kun kestävä kehityksen aspekti nousi esille erilaisten vihreiden 3AMK opintojen ja Haaga-Helian oman kurssitarjonnan kautta. Pian vihreiden opintojen rinnalle nousi laaja valikoima erilaisia juridiikan kursseja tukien omaa mielenkiintoa ja intohimoa opiskelussa, jonka takia opinnäytetyöllä on myös lainsäädännöllinen näkökulma. Aihe vahvistui vuonna 2021 otetun kurssin ”Yrityksen oikeudelliset vastuut” jälkeen kun näin ensimmäistä kertaa juridiikan ja vastuullisuuden teemat aidosti yhdessä. Aihe tarkentui myöhemmin entisestään ”Innovoi kiertotaloutta ja kestävä tulevaisuutta”-kurssin aikana kun esille tuli pk-yritysten pienet resurssit vihreään siirtymään liittyen. Kurssilla selvisi, että valmisteilla on paljon lainsäädännöllisiä uudistuksia jotka saattavat tulla yllätyksenä pk-yritysten arkeen mukaan. Opinnäytetyötä inspiroi myös osittain Haaga-Helian oma toiminta yritysten tukemiseksi ja etenkin kiertotalousosaamisen edistäminen (Haaga-Helia s.a.a). Vaikka opinnäytetyön teeman syntymistä ohjasi vahvasti omat

opintoni ja vapaaehtoiset kurssivalinnat, yksi suurista motivaattoreista oli myös oma kansalaistoiminta ja kiinnostus yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta. Kansalaisen rooli yhteiskunnassa edistävänä tekijänä ja sitä muokkaavana sekä eteenpäin vievänä voimana on ollut kiinnostava konsepti läpi koko oman koulu-urani, jonka takia halusin tehdä yhteiskunnallisen muutoksen keskiöön sijoittuvan opinnäytetyön. Siitä syntyi myös idea tuottaa opinnäytetyö nimenomaan oppaan muodossa, jolloin lopputulos toimisi aidosti resurssina sitä kaipaavalle taholle eikä jäisi pelkästään staattiseksi teoriaksi.

1.1 Tavoite ja aiheen rajaus

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on luoda tiedottava opas Suomessa toimiville pk-yrityksille liittyen ajankohtaiseen vihreän siirtymän lainsäädäntöön ja sen tuomiin uudistuksiin. Työn tarkoituksena on toimia tiedotuksena muutoksista, jotka ovat ajankohtaisia yritysten arjessa. Vaikka vihreää siirtymää ohjaa myös orgaaninen yritysmaailman ja markkinoiden muuttuminen, tässä opinnäytetyössä keskitytään pääsääntöisesti vain lainsäädännön ajamaan vihreään siirtymään. Tiedottamiseen kuuluu myös yrityksille suunnattujen tukiverkkojen esittely. Opinnäytetyön lopputuloksena esitettävä opas ja sen sisältö perustellaan tietoperustan avulla.

Tietoperusta itse jakautuu kahteen pääteemaan, jonka ensimmäinen osa kattaa luvut 2-4. Niissä kappaleissa käsitellään vihreän siirtymän teemaa ympäröivät ilmiöt, Suomen hallituksen sitoutuminen vihreään siirtymään ja unionin puolelta tulevaa lainsäädäntöä, joka vaikuttaa suoraan kotimaisiin pk-yrityksiin Suomen EU-jäsenyyden kautta paikallisesti toimeenpantavana lainsäädäntönä. Tietoperustan toinen osa kattaa luvun 5 ja käsittelee vihreään siirtymään sopeutumista pk-yrityksen näkökulmasta tarkastellen sen tuomia hyötyjä ja riskejä. Myös yritysten käytössä olevat resurssit ja tuki esitellään laajasti tämän tietoperustan osuudessa. Opinnäytetyö rakentuu vihreän siirtymän teoriasta, sitä edistävästä lainsäädännöstä sekä yrityksille suunnattujen tukiverkkojen esittelystä. Opinnäytetyö on rajattu keskittymään nimenomaan pk-yrityksiin niiden omien rajallisten resurssien takia. Oletusarvona on, että iso yritys pystyy mukauttamaan liiketoimintaansa ja toimintamallejansa vihreän siirtymisen mukana ajallisesti ja vaikuttavammin kuin kokoluokaltaan pienemmät toimijat, jotka joutuvat navigoimaan monimutkaisen tiedottamisen ja porrastetusti etenevien muutosten seassa. Tilastojen mukaan vuosina 2011–2018 pk-yritysten kilpailukyky on laskenut Euroopassa jo merkittävästi suuryrityksiin verrattuna osoittaen tuen tarpeeseen. (Euroopan tilintarkastustuomioistuin 2022, 10.)

1.2 Keskeiset käsitteet

Tässä opinnäytetyössä esiintyy paljon käsitteistöä ja niitä avataan itse työn sisällä. Tähän kappaleeseen olen kerännyt työn kannalta oleellisia käsitteitä, joita ei ole erikseen määritelty työssä, mutta joiden ymmärtäminen auttaa kokonaisuuden hahmottamisessa.

Pk-yritys	Pieni tai keskikokoinen yritys, jossa on tyypillisesti alle 250 työntekijää (Tilastokeskus).
ESG	Viitekehys yrityksen tai toiminnan kestävyden mittaamiselle kolmessa eri kategoriassa; ympäristö (environmental), yhteiskuntavastuu (social) ja hallintotapa (governance) (Excellence Finland 2023).
ELY-keskus	Valtiovastoinen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.
Kestävä kehitys	Kestävä kehitys tarkoittaa kaikkea järjestelmällistä kehitystä, jonka tarkoituksena on turvata nykyisten ja tulevien sukupolvien mahdollisuudet hyvään elämään planeetan rajalliset resurssit huomioon ottaen (Suomen YK-liitto s.a.).
VTT	Valtion teknillinen tutkimuslaitos. Suomen suurin teknologian tutkimuskeskus.
EU direktiivi	Unionin lainsäädännöllinen ohje kansalliseen lainsäädäntöön, joka sallii jäsenmaiden itse päättävän miten ja millaisella lainsäädännöllä direktiivin tavoitteet toteutetaan. Euroopan komissio voi kuitenkin ryhtyä toimiin, jos EU:n jäsenmaa ei täysin sisällytä direktiiviä kansalliseen lainsäädäntöönsä määräaikaan mennessä tai se ei ole soveltanut EU-lainsäädäntöä asianmukaisesti. (Suomi.fi 2023.)
EU asetus	Asetus sitoo kaikkia sen jäseniä ja se otetaan kansallisessa lainsäädännössä käyttöön sellaisenaan. Se on unionin lainsäädännön hierarkiassa korkeimmalla tasolla ja sillä on voima ohittaa kansallinen lainsäädäntö, mikäli se on ristiriidassa asetuksen kanssa. (Suomi.fi 2023.)

2 Opinnäytetyön keskeiset teemat

Opinnäytetyö käsittelee vihreää siirtymää ja sitä ajavaa lainsäädäntöä kansallisella ja ylikansallisella tasolla keskittyen erityisesti niiden vaikutukseen pk-yrityksiin. Yritysten toimintaympäristön muutoksiin liittyy itse vihreän siirtymän lisäksi synergisesti myös yritysvastuu. Vihreää siirtymää edistää kasvava tietoisuus yritysten vastuusta omasta toiminnastaan, mutta tämän yritys vastuun lisääminen ei saa aikaan vihreän siirtymän rakenteellista muutosta, vaan sitä edistää merkityksellisesti ja tehokkaasti lainsäädännön asettamat vähimmäisvaatimukset. (Euroopan komissio 2001, 4-7.) Niiden kolmen vuorovaikutus on merkittävä osa koko ilmiötä, vaikka niillä on silti kaikilla oma ja erillinen rooli. Tässä kappaleessa avataan yritys vastuuta, vihreää siirtymää ja lainsäädännön roolia, jotta syyt ja olosuhteet pk-yritysten muutosvalmiuden edistämisen tärkeydelle on helpompi ymmärtää.

2.1 Yritys vastuu

Yritys vastuulla on monta eri määritelmää, jotka vaihtelevat yritys vastuuta määrittelevästä tahosta riippuen. Universaalina määritelmänä voidaan kuitenkin pitää Euroopan komission 2000-luvun alussa julkaisemaa yritys vastuun-viitekehystä, jossa viitattiin yleisesti hyväksytyyn yritys vastuun tarkoittavan toimintaa, jossa yritykset integroivat sosiaaliset ja ympäristölliset huolet sekä sidosryhmien suhteiden ylläpidon vapaaehtoisesti mukaan yrityksen liiketoimintaan. Euroopan komission viitekehysten mukaan yritys vastuu on lain velvoitteiden ylittävää liiketoimintaa, jossa investoidaan yrityksen inhimilliseen pääomaan. Yritys vastuun lisääminen kestävä liiketoiminnan harjoittamisessa heijastuu positiivisesti yrityksen kilpailukykyyn ja investointi inhimilliseen pääomaan parantaa yritystoiminnan tehokkuutta. Yritys vastuun ei tulisi silti olla vastuullisen liiketoiminnan ainoa kulmakivi ja viitekehysten toiminnalle tulisi asettaa aina ensisijaisesti lainsäädäntö jotta toimialoilla olisi virallinen standardi. Alojen ja alueiden, joilla ei ole vielä lainsäädännöllistä perustaa, tulisi ensin keskittyä sääntelyn rakentamiseen valtiollisella tasolla, jonka jälkeen vapaaehtoisuuteen perustuvaa yritys vastuuta voidaan alkaa kehittämään. (Euroopan komissio 2001, 6-7.) Yritys vastuu on myös kaiken kokoisten toimijoiden velvollisuus, vaikka siitä puhuessa viitataan usein isoihin yrityksiin liiketoiminnassa. Työelämän ja -markkinoiden suurin työnantaja koostuu pk-yrityksistä, jonka takia yritys vastuu on tärkeää jokaisessa yrityskulttuurissa ja sen kehittäminen on tasaisesti kaikkien yritysten varassa. (Heljala, Myllymäki & Suomalainen 20.9.2023)

Yritysvastuun tulisi olla kiinnostusta herättävä teema kaikille yrityksille, koska sitä seuraa monet eri sidosryhmät. Aihe on kiinnostuksen kohteena esimerkiksi nuorelle työvoimalle ja yrityksen toiminta ohjaa työmarkkinoiden trendejä liittyen haluttuihin työnantajaiiin. Tänä päivänä työntekijät valitsevat yhä useammin vastuullisen työnantajan ja monessa nykyaikaisessa koulutuksessa vastuullisuus ja ekologisuus nostetaan toistuvasti esille. Gen Z ja milleniaali-sukupolvi asettaa vuosi vuodelta enemmän odotuksia työnantajan merkitykselliseen toimintaan liittyen yritysvastuun eri osiin, painottaen sosiaalisen vastuun ja ympäristötekojen tärkeyttä. (Deloitte 2018, 11.) Toinen merkittävä tekijä, joka ohjaa liiketoimintaa kohti kestävyttä ja on kiinnostava yritykselle, on markkinoiden kysyntä. Kuluttajat ovat entistä tietoisempia ympäristövaikutuksista ja haluavat tehdä vastuullisia valintoja. Tämä on luonut kasvavaa kysyntää ympäristöystävällisille tuotteille ja palveluille. Yritykset, jotka eivät vastaa tähän kysyntään, voivat menettää kilpailukykyään ja asiakkaitaan. Siksi monet yritykset ovat nähneet liiketoimintamahdollisuuden kestävien tuotteiden ja palveluiden tarjoamisessa sekä yritysvastuun omaksumisessa. Lisäksi sijoittajat ovat alkaneet kiinnittää enemmän huomiota vastuullisuuteen. Sen huomaa mm. ESG-sijoittamisen yleistymisen kautta, joka on lisännyt yritysten painetta noudattaa vastuullisia käytäntöjä ja ilmoittaa niistä sijoittajilleen. Kestävän rahoituksen muutosta ajaa myös runsas lainsäädäntö, joka on kehittynyt viime vuosina Euroopan Unionin suunnalta ja edistänyt sijoittajien ja rahoittajien roolia yritysvastuun tukemisessa. Aihetta avataan kappaleessa 4 ja vastuullisen sijoittamisen tiukentuneet kriteerit ovat hyvä esimerkki vihreän muutoksen edistämisestä sekä toimintaympäristöjen muutoksesta ja sen trendiä voidaan soveltaa myös muun yritystoiminnan tulevaisuudennäkymiin.

2.2. Vihreä siirtymä

Vihreä siirtymä on nimitys tarkoituksenmukaiselle kehitykselle kohti globaalia yhteiskuntaa, joka elää luonnon resurssien rajoissa niiden ylikuluttamisen sijaan. Vihreän siirtymän tavoitteiden mukainen yhteiskunta perustuu myös johonkin muuhun kuin fossiilisten polttoaineiden käyttöön. Ilmiön ytimessä on kestävä kasvu ja taloudellisesti vakaa kehitys, joka ei vaaranna tasavertaisuutta. Tavoitteena olisi saavuttaa kestävä talous, joka usein määritellään perustuvan vähähiilisiin ratkaisuihin, kiertotalouteen ja luonnon monimuotoisuuden edistämiseen. Vihreän siirtymän kriittisyys ja tarve on noussut nykyisen maailmantalouden kestävästä kulutuksesta ja maapallon rajattujen resurssien liian nopeasta käytöstä, joka puolestaan kiihdyttää käynnissä olevaa ilmastokriisiä ja ekologista katoa. Ainoa tapa rakentaa kestävä ja elettävä tulevaisuus on kokonaisvaltainen ja rakenteellinen muutos, jonka tiekarttaa vihreän siirtymän ideologia tarjoaa. (Ympäristöministeriö s.a.a.) Ajatuksena on luoda nykyisistä ongelmista ja kipukohdista

mahdollisuuksia sekä ratkaisuja ja muuttaa ongelmakeskeinen ajattelu ratkaisukeskeiseksi, jolloin vihreä siirtymä alkaa luomaan perustaa ja otollisia olosuhteita kestäväen talouden ja liiketoiminnan kehitykselle.

Yrityksille vihreä siirtymä tarkoittaa käytännössä toimintaympäristöjen ja -mallien asteittaista muuttamista vihreämpään suuntaan. Vähähiiliset ratkaisut yrityksen uudessa arjessa voivat olla mm. puhtaan energian käyttäminen ja tuottaminen, kiertotalousmallien hyödyntäminen omassa liiketoiminnassa tai uuden ja innovatiivisen teknologian käyttö. Yksityisille ihmisille vihreä siirtymä näyttäytyy arjessa esimerkiksi fossiilisten polttoaineiden vähittäisenä loppumisena, sähköistymisen lisääntymisenä ja palveluiden yleistymisenä osana kiertotalouden ajatusmallia. Monikäyttöisyys, monipuolisuus ja tehokkaampi tietoinen kulutus ovat myös vahvoja kestävyuden teemoja. Yhteiskunnallisella tasolla vihreää siirtymää ohjaa omatoimisuuden ja vapaaehtoisuuden rinnalla valtiolliset kannustimet, kuten tiettyjen verojen ja kulujen alentaminen sekä nostaminen ja tietysti vihreää siirtymää edistävä lainsäädäntö. (Ympäristöministeriö s.a.a.)

2.3 Lainsäädännön rooli

Vaikka orgaaninen siirtyminen kohti kestävämpää liiketoimintaa on kiistaton ilmiö, systemaattisen muutoksen saa aikaan loppukädessä lainsäädännön asettamat vähimmäisvaatimukset. Hallitusten ja viranomaisten ympäristöä koskevat säädökset ovat ohjanneet yrityksiä kohti vastuullisempaa toimintaa. Esimerkiksi päästörajoitukset, kierrätysvaatimukset ja ympäristölupien myöntäminen ovat kaikki toimenpiteitä, jotka pakottavat yritykset vähentämään ympäristövaikutuksiaan. EU:n säätelemä päästökauppa ja muut ylikansalliset standardit ovat mukana yritysten toiminnassa, ohjaten toiminnan kehitystä haluttuun vihreään suuntaan.

Kuten kappaleessa 2.1 sivuttiin, lainsäädännöllinen viitekehys on edellytys kestäväälle yritys vastuulle. (Euroopan komissio 2001, 6-7.) Kappaleessa 2.2 käsitelty rakenteellinen ja kokonaisvaltainen muutos puolestaan saadaan aikaan lainsäädännöllä. Lainsäädäntö on siis työkalu kummassakin ilmiössä. Lainsäädännöllinen kehys velvoittaa kaikki toimijat oikeudellisesti sitovasti mukaan muutoksen edistämiseen, saaden aikaan parhaat mahdolliset olosuhteet merkittävälle kehitykselle. Liian ankarat lainsäädännön luomat olosuhteet voivat kuitenkin karkottaa toimijoita pois lainsäädännön vaikutuksen alaisuudesta esimerkiksi muuttamalla toiminnan kokonaan toiseen maahan, joka ei ole lainsäädännön ajaman vihreän muutoksen tarkoitus. Muutoksen tulee olla siis tarpeeksi edistyksellistä ja samaan aikaan myös kohtuullista, jotta sen alaisuudessa olevat tahot pystyvät mukautumaan sen asettamiin uusiin velvollisuuksiin ja ehtoihin.

3 Kansallinen sitoutuminen vihreään siirtymään

Suomalainen lainsäädäntö on paljolti eurooppalaista ja nykyisellä vihreän siirtymän lainsäädännöllä onkin usein juuret unionin hankkeisiin sekä aloitteisiin ja monet Suomen vihreistä laista voidaan jäljittää suoraan Euroopan Unioniin asetuksiin, direktiiveihin ja päätöksiin. EU:n lainsäädäntö vaikuttaa myös oikeuden käyttöön Suomessa ja unionin oikeutta saatetaan ristiriitaisissa tilanteissa soveltaa kotimaisen käytännön sijaan, jotta unionin alueen oikeuskäytäntö olisi kaikille tasavertaista. Kansallisessa täytäntöönpanossa kotimainen säädäntö siis paikoittain jopa väistyy unionin säädännön edestä ja kotimainen lainsäädäntö sovitetaan yhteen unionin säädännön kanssa ristiriitoja välttämällä, jolloin unionin lainsäädännön ja kotimaisen lainsäädännön välillä vallitsee vahvasti synerginen suhde. (Euroopan komissio s.a.a.) EU:n näkökulmasta monet jäsenmaiden kansalliset lait ovat itse asiassa unionin lainsäädäntöä toimeenpanevia lakeja ja kansallista lainsäädäntöä voidaan pitää suomalaisen lain sijaan eurooppalaisena lakina. (Euroopan unioni s.a.a.) EU:n vahvasta asemasta huolimatta vihreällä siirtymällä on silti oma paikkansa Suomen omassa kansallisessa lainsäädännössä unionin lainsäädännöstä irrallisena kokonaisuutena, koska Suomi on sitoutunut erilaisiin kansainvälisiin ilmastotavoitteisiin ja julistanut myös samalla omia- unionista riippumattomia tavoitteitaan. Suomi pyrkii esimerkiksi pysäyttämään Suomen luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen vuoteen 2030 mennessä ja olemaan hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä. Tämän kestävän kasvun ohjelman tarkoituksena on tehdä Suomi yhdeksi kiertotalouden sekä vetytalouden johtavista valtioista. Suomen tarkoituksena on myös olla johtavassa asemassa päästöttömässä energiassa ja ilmastoratkaisuissa. (Valtiovarainministeriö s.a.a.) Muutoksella halutaan lisätä sukupolvellista sekä globaalia hyvinvointia ja nykyisen talousrakenteen muuttamista kestävän kehityksen tavoitteisiin sopivaksi.

Tämän kappaleen kansallisen lainsäädännön esimerkit keskittyvät lähinnä Suomen hallituksen laatimiin, vihreän siirtymän tavoitteisiin, joka edustavat Suomen visiota vihreään siirtymään liittyen ja unionin säädäntöön perustuvat esimerkit käsitellään erikseen kappaleessa 4. Kotimaista lainsäädäntöä rakentaa tärkeysjärjestyksessä perustuslaki, tavalliset lait, valtioneuvoston, ministeriön tai presidentin antamat asetukset ja erilaiset viranomaismääräykset (Eduskunta s.a.). Vihreää siirtymänsäädäntöä esitellään seuraavaksi eri hallitusohjelmien kautta, joihin Suomen valtio on aktiivisesti sitoutunut.

3.1 Suomen kestävä kasvun ohjelma

Vuonna 2021 hallituksen julkaisema ohjelma kartoitti kestävä kasvun toimintasuunnitelmaa, jolla pyritään tukemaan Suomen hallitusohjelman vihreän siirtymän tavoitteita edistämällä ekologista, sosiaalista ja taloudellista kasvua. Ohjelma on jaettu digitalisaatioon, työllisyyden ja osaamisen nostamiseen, sote-palveluiden saatavuuteen sekä talouden rakennemuutokseen ja hiilineutraaliin hyvinvointiyhteiskuntaan. (Valtioneuvosto 2021, 9.) Kestävä kasvun ohjelman hankkeiden on tarkoitus jatkua vuodesta 2022 aina vuoteen 2025 saakka katkeamattomana kokonaisuutena, jonka takia ohjelma on ajankohtainen vielä uuden hallituksen aikana vuonna 2024 (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö s.a.a). Suomen omiin tavoitteisiin kuuluu mm. hiilineutraalisuuden saavuttaminen vuoteen 2035 mennessä sekä luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttäminen vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteet kielivät suurista rakenteellisista ja lainsäädännöllisistä muutoksista, jotka tulevat vaikuttamaan myös yrityksiin. Suomi pyrkii olemaan tämän lisäksi myös maailman ensimmäinen fossiilivapaa hyvinvointiyhteiskunta. Vaikka kaikkia mahdollisia ilmiöitä ja muutoksia ei pysty nimeämään etukäteen, on selvää, että ympäristö, jossa yritykset operoivat ovat suurten muutosten keskiössä. (Valtioneuvosto 2021, 27.)

Suomessa toimiviin yrityksiin tulee vaikuttamaan suuresti etenkin kestävä kasvun ohjelman tavoite sähkön- ja lämmöntuotannon päästöjen minimointiin, sekä kivihillen energiakäytön kieltö vuoteen 2029 mennessä. Tavoitteen toteutuminen vaikuttaa yritysten energiankäyttöön teollisuudessa, liikenteessä, lämmityksessä, jolloin yritys, jonka toiminta joka ei ole suoraan yhteydessä esimerkiksi energiasektoriin on myös välillisesti muutosten kohteina. Ohjelma nimeää uudistuksen kohderyhmäksi nimenomaan yritykset ja ennakoivaa siirtymistä innovatiivisiin ratkaisuihin kannustetaan. Vaikka ohjelman tavoitteet vaikuttavat kotimaassa operoiviin yrityksiin tasa-arvoisesti, pk-yrityksillä ei ole välttämättä samoja resursseja liiketoimintamallien infrastruktuurien muutoksiin verrattuna suuryrityksiin, jonka takia pk-yritysten tulisi varautua omaan liiketoimintaan vaikuttaviin muutoksiin hyvissä ajoin. (Valtioneuvosto 2021, 32.) Myös energiaverotusta uudistetaan ja sähköistymiseen siirtymistä pyritään edesauttaa vähähiilisuuden alemmalla verotuksella. Tähän ohjelma on nimennyt kohderyhmäksi kaikki teollisuus- ja energiayritykset. Toinen tavoite, joka liittyy vähähiilisen vedyn sekä hiilidioksidin talteenottoon nimeää kohderyhmäksi isot energiateknologia-alan ja energiantensiivisen teollisuuden yritykset ja niiden toimittaja-verkostot sekä innovaatioita kaupallistavat pk-sektorin toimijat. Välitön muutoksen tunneva ryhmä on myös täten pk-yritykset. (Valtioneuvosto 2021, 58-61.) Loput tavoitteista liittyvät teollisuuden prosessien suoraan sähköistämiseen ja vähähiilistämiseen, sekä keskeisten materiaalien ja teollisuuden sivuvirtojen uudelleenkäyttöön ja kierrätykseen, jolloin oletusarvoisena kohderyhmänä on julkiset ja yksityiset yritykset sekä tutkimuslaitokset. Myös kiertotalouden strateginen edistäminen ja jätelain uudistus ollaan mainittu kestävä kasvun ohjelmassa.

(Valtioneuvosto 2021, 54-67.) Muutokset ollaan ajoitettu vuosien 2021-2026 välille ja suuret rakenteelliset muutokset viestivät yhteiskunnan koko infrastruktuurin muutoksesta, vaikka yrityksen oma toimiala ei olisi suoraan ohjelmassa mainittu. Suomen kestävä kasvun ohjelman tavoitteet ovat hyvä ja konkreettinen esimerkki kaikkia yrityksiä vaikuttavan toimintaympäristön muutoksesta josta on laajasti puhetta.

3.2 Tiekartta hiilineutraaliin Suomeen

Vuoden 2020 hallitus julkisti ilmastokokouksessaan tiekartan, joka määritteli ilmastotoimien valmistelun aikataulun ja tavoitteet sekä linjasi uudet hiilineutraaliutta tukevat toimet. Tiekartat ovat yksityiskohtaisempi selonteko ja tavoitteet keräävä kokonaisuus kuin edellisessä kappaleessa esitelty kestävä kasvun ohjelma. Hallitus laati kartat yhteistyössä alan toimijoiden kanssa käsitellen vähähiilisyys tavoitteet toimialakohtaisesti. Tiekarttojen avulla haluttiin saada tarkempi käsitys hiilineutraaliin Suomeen siirtymiseksi tarvittavien toimenpiteiden mittakaavasta, kustannuksista ja edellytyksistä. Oman tiekarttansa valmisteli yhteensä 13 toimialaa. 13 toimialaa olivat 1.) liikenne ja logistiikka-ala, 2.) maatalous, 3.) energiateollisuus, 4.) kemianteollisuus, 5.) metsäteollisuus, 6.) teknologiateollisuus, 7.) elintarviketeollisuus, 8.) matkailu- ja ravintola-ala, 9.) kaupan ala, 10.) tekstiiliala, 11.) sahateollisuus, 12.) rakennusteollisuus sekä 13.) kiinteistöomistajien ja rakennuttajien ala. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020, 16.) Osa toimialoista on katsonut vuotta 2035 kun taas toiset vuotta 2040, 2045 tai 2050 jonka takia tiekartoilla on toimialakohtaisesti eroja tavoitteiden suuruudessa (Työ- ja elinkeinoministeriö 2024, 28).

Tiekartat ollaan laadittu vuoden 2020 hallituksen aikana ja vuoden 2024 hallitus julkaisi päivitetty tiekartat 29.10.2024. Uudistuksen on päivittää tiekartat toimialojen omien näkemysten perusteella liittyen toimialan haasteisiin ja kehityksen kulkuun. Päivityksen tavoitteena on ylläpitää tilannekuvaa ja arviota Suomen päästövähennystavoitteiden ja -velvoitteiden saavuttamisen kannalta riittävästä toimista ottaen huomioon toimintaympäristöön vaikuttaneet kriisit ja ilmiöt kuten energiakriisin, Venäjän hyökkäyssodan ja yleisesti epävakaa talousnäkymät. (Työ- ja elinkeinoministeriö s.a.a.) Päivityksen yhteenvedossa vuoden 2020 tavoitteet ollaan saavutettu parhaiten yhteistyöllä alojen välillä ja 2024 päivityksessä osa nimetyistä toimialoista esittää jopa aiempaa kunnianhimoisempia päästövähennysmahdollisuuksia. Jos pk-yritys kuuluu johonkin tiekarttojen nimeämään toimialaan tai kyseinen toimiala on sen sidosryhmä, hallituksen tavoitteet ovat myös sille ajankohtaisia, sillä ministeriö on nimennyt eri sektorien välisen yhteistyön ja sektori-integraation tärkeäksi työkaluksi päästövähennysten saavuttamiseen, sillä eri alojen päästövähennystoimilla on suuria vaikutuksia myös muiden alojen tuloksiin ja niiden vähähiilisyystyöhön (Työ- ja elinkeinoministeriö 2024, 30-31.)

4 Ylikansallinen sitoutuminen vihreään siirtymään

Euroopan Unioni on maailman foorumilla merkittävä vihreän siirtymän ajaja ja sen oman vihreän ohjelman tavoitteena on tehdä Euroopasta täysin ilmastoneutraali talousalue vuoteen 2050 mennessä. Sen toimintaohjelman tavoitteena on vauhdittaa taloutta vihreän teknologian avulla, luoda kestävä teollisuutta ja liikennettä sekä vähentää saasteita koko unionin alueella. Tavoitteet ovat sitoumuksia YK:n Pariisin ilmastopöytäkirjaan ja Euroopan unionin vuonna 2021 voimaan tulleeseen eurooppalaiseen ilmastolakiin. EU-tason lainsäädäntöä tullaan myös tarvitsemaan ohjaamaan päästövähennyksiä päästökaupan säätelyn kautta, hiilinielujen säilyttämiseen sekä taakanjakosektorien (kuten maatalous ja jätehuolto) päästöjen puolittamiseen. Vihreä siirtymä tukeutuu kiistattomasti ylikansallisella tasolla EU:n kunnianhimoisiin tavoitteisiin.

(Ympäristöministeriö s.a.b.)

Kuten kappaleessa 3. todettiin; eurooppalainen agenda on näkyvässä jokaisen jäsenmaan kansallisessa lainsäädännössä. Euroopan komissio auttaa myös EU:n jäsenmaita suunnittelemaan ja toteuttamaan uudistuksia sekä hankkeita, joilla tuetaan vihreää siirtymää ja edistetään Euroopan vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden saavuttamista. Komissio auttaa myös suunnittelemaan tarvittavat menettelyt keskus- ja paikallishallinnossa ja luomaan koordinoitirakenteet, joita tarvitaan vihreän politiikan toteuttamiseen, jotta vihreän siirtymän hallinnolliset rakenteet olisivat kunnossa ja jäsenmaat liikkuisivat kohti samaa tulevaisuutta yhdessä. (Euroopan komissio s.a.b.)

Vaikka unionin lainsäädännöllä on kiistattoman suora vaikutus unionin alueen kansalliseen lainsäädäntöön, on kuitenkin hyvä huomata, että EU:n paremman sääntelyn-periaatteen mukaan unionin kansalaiset, yritykset, kansalaisyhteiskunnan edustajat, viranomaiset sekä muut alueen muut sidosryhmät voivat saada äänensä kuuluviin EU:n lainsäädäntöprosessissa ja vihreä siirtymä ei ole täysin yksipuolista (Euroopan komissio s.a.c).

Unionin lisäksi ylikansallista vaikutusta tulee esimerkiksi Yhdistyneiden Kansakuntien suunnasta. YK:n kestävän kehityksen tavoiteohjelma Agenda 2030 tähtää äärimmäisen köyhyyden poistamiseen sekä kestäväan kehitykseen, jossa otetaan ympäristö, talous ja ihminen tasavertaisesti huomioon. Suomi on sitoutunut ohjelman tavoitteisiin vuonna 2017 ja toimeenpanosuunnitelmaa päivitettiin vuonna 2020, joten kestävän kehityksen periaatteet näkyvät valtion tasolla ja julkisella sektorilla, vaikuttaen myös yritysten toimintaympäristöön. (Valtioneuvosto s.a.a.) Ylikansallisen vihreän lainsäädännön keskiössä on tässä kappaleessa kuitenkin unionilta tuleva säädäntö, vaikka muita ylikansallisia tahoja on olemassa.

4.1 EU- taksonomia

EU:n kestävän rahoituksen taksonomia on Euroopan talousalueen rahoitusjärjestelmän kokonaisvaltaista muutosta, jonka tarkoituksena on yhdistää ilmastotavoitteet ja yritysten rahoitus. Koska yritystoiminnan kulmakivi on sen taloudellinen kannattavuus, Euroopan unioni tekee vihreästä siirtymästä liiketaloudellisesti kannattavamman vaihtoehdon verrattuna nykyiseen malliin sitomalla yritysrahoituksen saatavuuden ja hinnan investoinnin ilmastomyönteisyyteen. EU-taksonomia määrittää kriteerit kestäville investoinneille ja yksinkertaisuudessaan kestävämpi investointihanke saa helpommin ja edullisemmin rahoitusta kuin kestävämpi. Rahoituksen perusteena ei enää pidetä yritystoiminnan tunnuslukuja vaan kestävyuden edistämistä. EU-taksonomia painottaa erityisesti investointien ilmasto- ja ympäristövaikutukset, vaikka yritys vastuu ja hallinto on tulossa mukaan kestävyuden kriteereihin. Taksonomian tarkoituksena on myös lisätä läpinäkyvyyttä sidosryhmille erilaisten raportointivelvollisuuksien kautta, jolloin sijoittajilla on mahdollisuus selvittää mitkä yritykset luovat kestävämpää tulevaisuutta. (Elinkeinoelämän keskusliitto 2021).

EU-taksonomia vaikuttaa pk-yrityksiin uusien raportointivelvoitteiden, rahoituskriteerien muutoksen ja yhteistyömahdollisuuksien kautta. Vuonna 2021 julkaistu asetus alkoi vaikuttamaan 1.1.2022 pörssiyrityksiin, pankkeihin ja vakuutusyhtiöihin, jotka työllistävät yli 500 henkeä. Taksonomia vaikuttaa pk-yrityksiin myös yhteistyökumppaneiden kautta, sillä monet suuret yritykset, sijoittajaryhmät ja yrityksen asiakkaat vaativat myös tulevaisuudessa taksonomian mukaista vastuullisuusraportointia. On mahdollista myös, että pahimmillaan puutteet voivat estää yhteistyön ja luoda yritykselle mainehaittaa. Taksonomia-asetus on myös käynnistänyt pankkeihin ja rahoituslaitoksiin kohdistuvan uudistuksen, jonka mukaan niiden tulisi alkaa julkaista tietoja lainakantojen ja sijoitusten kestävydestä, jolloin rahoittajille alkaa kehittymään mieluisampia rahoituksen kohteita ja pahimmillaan yritys voi saada kielteisen tai kalliimman lainapäätöksen, mikäli sen omat kestävyysasiat eivät ole kunnossa. Kestävyysasioiden arviointi ja sen todistaminen myös lainanhaussa voi hyvin tulla kriteeriksi lähitulevaisuuden rahoituksen maisemassa. (Asiakastieto 2022.)

4.2 Yritysten kestävyysraportointidirektiivi

2021 Euroopan komission julkaisema luonnos yhtenäisistä raportointistandardeista tuli käyttöön kaikkiin jäsenmaihiin vuoden 2024 aikana ja raportointivelvoite tulee koskemaan noin 50 000 yritystä unionin alueella (Heino & Häggblom 14.8.2023). Aikaisempiin kestävyysraportteihin ei ollut olemassa aloilla vakiintuneita käytäntöjä tai säädäntöä, jonka takia useat kestävyysraportit ovat

olleet vapaamuotoisia ja markkinoivia, mutta uusi EU-taksonomian synnyttämä kestävyysraportointidirektiivi tai CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive) on ohjaamassa yritysmaailman läpinäkyvyyttä lainsäädännölliseltä tasolta. Muutoksen taustalla on aikaisemman samankaltaisen raportointidirektiivin puutteellisuus ja tavoite edistää kestävyysraportoinnin vertailtavuutta yhtenäistämällä yritysten kestävyysraportoinnin sääntelyä. Uusi kestävyysraportointidirektiivi siis korvaa nykyisen EU:n ei-taloudellisen tiedon raportointidirektiivin. (Rinta-Erkkilä 29.8.2023.) Raportointivelvoite tulee käyttöön yrityksille porrastetusti alkaen suurista yhtiöistä, joiden työntekijöinä on yli 500 henkilöä, liikevaihto on yli 40 miljoonaa euroa tai jonka tase on 20 miljoonaa euroa. Vuoden 2024 aikana alettiin keräämään tietoja ja ne pitää julkaista vuonna 2025. Listaamattoman yhtiöt, jotka täyttävät kaksi kolmesta ehdosta siirtyy puolestaan raportointivelvoitteen alaisuuteen vuotta myöhemmin ja vuoden 2025 tiedot tulee julkaista 2026. Listatut pk-yritykset ovat direktiivin velvoittamia vuotta myöhemmin eli pk-yritysten ensimmäinen raportti tulee julkaista vuonna 2027. Sen jälkeen direktiivi laajenee entisestään unionin ulkopuolisiin yrityksiin, joilla on EU:n talousalueella tytäryhtiö tai pysyvä tai pysyvä toimipaikka ja yli 150 miljoonan euron liikevaihto EU:n alueella eli tällä direktiivillä on vaikutus isoon osaan unionin alueen yrityksistä. (Niskala 11.8.2022.)

Vaikutus näkyy pk-yritysten arjessa, kun toimintaympäristön säädäntö kiristyy ja vaatii erikoisosaamista tavalla, jota ei olla ennen pyydetty yrityksiltä. Koska direktiivin tavoitteet on tarkoitus sulauttaa kotimaiseen lainsäädäntöön ensisijaisesti täydentämällä kirjanpitolakia ja tilintarkastuslakia, raportointivelvollisuus laajenee teemoihin joita pk-yritykset eivät ole välttämättä ennen käsitelleet, vaikka kirjanpito olisi muuten tuttua. Vuosikertomusten tekeminen, sidosryhmien tiedottaminen ja ESG-asioiden analysointi ei ole jokaisen pienen tai keskisuuren yrityksen resursseissa, eikä osaaminen ole täten automaattisesti vahvaa. Jos vapaamuotoisten raporttien tekemistä on kuitenkin harjoitettu, se auttaa yritystä reagoimaan kestävyysraportointidirektiiviin paremmin, vaikka kestävyysraportoinnilla tulee olemaan erilaiset vaatimukset. Pk-yrityksien tulee analysoida oman yrityksen vaikutuksia yhteiskuntaan ja ympäristöön, sekä ottaa huomioon, miten vastavaikutteisesti yhteiskunta ja ympäristö vaikuttaa yritykseen jatkuvien muutosten valossa. Vastuullisuusraportit kerätään yhteen digitaaliseen tietokantaan kaikille julkisesti näkyville ja vastuullisuusraportti tulee sisällyttää osaksi yrityksen hallituksen toimintakertomusta. (Rinta-Erkkilä 29.8.2023.) Syväällisen analyttisen otteen oppimisen lisäksi digitaaliset työkalut raportoinnin tueksi ovat välttämättömät ja yrityksellä on suhteellisen lyhyt aika valmistua muutokseen. Direktiivin tiukka aikataulu velvoittaa pk-yritykset keräämään yrityksen tietoja alkaen vuonna 2026 ja raporttien vuosittainen tuottaminen ja julkaisu alkaa heti vuonna 2027. Mikäli pk-yrityksellä on monimutkainen arvoketju ja paljon alihankkijoita, kestävyysraportin tuottaminen voi viedä yllättävän paljon resursseja. Direktiivin tarkempaa sisältöä, kansallisen lainsäädännön muutoksia sekä suurempien yritysten tuottamia raportteja on hyvä seurata nyt jo vuosien 2024 ja

2025 aikana, jotta pk-yritykset ovat valmistuneita omien velvollisuuksien täyttämiseen. Pk-yritykset voivat joutua myös muiden yritysten kestävyysraportteihin asiakkuussuhteiden ja yhteistyön kautta, joka saattaa kannustaa yrityksiä muokkaamaan omia toimintamalleja parempaan suuntaan entistä nopeammin.

4.3 EU Green deal

EU:n tavoite olla ensimmäinen ilmastoneutraali yhteiskunta ja talousalue vuoteen 2050 mennessä täyttää Pariisin ilmastopimuksen velvoitteita joihin EU sitoutui. Ilmastokokous pidettiin vuonna 2015 ja kansainvälisesti sitova sopimus ratifioitiin vuonna 2016, jolloin sen tavoitteisiin sitoutui yhteensä 55 eri maata- mukaan lukien jokainen Euroopan Unionin jäsenmaa. Ilmastopimuksen tavoite on hidastaa ja estää ilmastonlämpenemistä ja pitää maapallon keskilämpötilan nousun selvästi alle 2 asteessa. (Eurooppa-neuvosto s.a.). Vuonna 2019 esitelty EU:n Green Deal-ohjelma on unionin yleinen strategia ja politiikka-aloitteiden paketti sen ilmastotavoitteiden saavuttamiseen ja sen tueksi on laadittu erilaisia direktiivi-kokonaisuuksia ja laajempia toimisuunnitelmia. Green Deal on siis viitekehys suurelle osalle vihreän siirtymän lainsäädännölle ja sen tavoite heijastuu ylikansallisesti sekä kansallisesti unionin alueella myös lainsäädännössä, jossa ei nimetä suoraan Green Deal vihreää kehitysohjelmaa. Tästä syntyneitä säädöksiä ovat mm. Euroopan Unionin ilmastolaki, EU:n kiertotalouden toimintasuunnitelma ja energiatehokkuusdirektiivi. Yhteensä tavoitteiden toteuttamiseen on varattu alustava noin biljoona euroa, josta noin 528 miljoonaa euroa tulee EU:n omasta budjetista ja unionin alueen päästökaupasta. Loput varoista tulee InvestEU-ohjelmasta, jonka kautta Euroopan investointipankki ja muut kiinnostuneet rahoittajat voivat sijoittaa korkeariskisiin vihreän siirtymän investointeihin. Euroopan Innovaationeuvosto on myös varannut omasta budjetistaan 300 miljoonaa euroa markkinoita laajentaviin innovaatioihin. Tarkoituksena on toteuttaa vihreää siirtymää yhdenvertaisesti allakoiden rahoitusta sellaiseen infrastruktuuriin, joka tarvitsee tukea siirtymään eniten unionin alueella oikeudenmukaisen siirtymän rahaston kautta. (Norton Rose Fulbright 2021.) Hankkeeseen ollaan varattu suuri budjetti, sillä tarkoituksena on muokata koko unionin talousalueen perustuksia.

Pk-yrityksiin Green Deal vaikuttaa epäsuorasti, mutta silti laajamittaisesti sillä se näyttää koko Euroopan talousalueen maiseman muutoksen suunnan. Ohjelman tavoitteet koskettavat ilmastoa, ympäristöä, energiasektoria, liikennettä ja kuljetusalaa, teollisuutta, maataloutta ja rahoituksen toimialaa, joiden muutokset ovat vahvasti yhteydessä toisiinsa. Vihreä siirtymä on siis tulossa ja käynnissä, vaikka yritykset eivät vielä tunnista ilmiön syvyyttä ja direktiivien tuomat muutokset saattavat tuntua yksittäisiltä sekä irrallisilta tapahtumilta. Kaiken toiminnan keskiössä on oikeudenmukaisen siirtymän varmistaminen, jonka takia muutokset on usein suunnattu ensin

suurille yrityksille joilla on resurssit ja valmius mukautua nopeasti muuttuviin olosuhteisiin, jonka jälkeen muutoksiin integroidaan myös pk-yritykset. Pienet ja keskisuuret yritykset ovat mukana muutoksessa myös suurempien yritysten toimittajina ja asiakkaina, jolloin muutokset heijastuvat myös pienempien toimijoiden yritystoimintaan, vaikka itse muutokset ollaan usein kohdistettu suurille toimijoille.

4.5 SUP-direktiivi

EU on tunnistanut kertakäyttöisen muovin olevan suuri vesistöjen ja ympäristön saastuttaja sekä mikromuovin syntymisen merkittävä kiihdyttävä, jonka takia osana EU:n muovinkäyttöä vähentävää muovistrategiaa se julkaisi vuonna 2019 SUP-direktiivin (single-use plastic directive).

Muovistrategian taustalla on löydös jonka mukaan yli 70% meressä olevista saasteista on rannoille huuhtoutuneen jätteen mukaan kertakäyttömuovia. Direktiivin tavoitteena on ehkäistä tiettyjen muovituotteiden vaikutusta ympäristöön ja samalla edistää kiertotaloutta estämällä kertakäyttöisten muovituotteiden kierron unionin markkinoilla, mikäli saatavilla olisi kestävämpi ja kohtuuhinnalla saavutettavissa oleva vaihtoehtoinen tuote. (Euroopan komissio s.a.d.)

Seuraavien muovista tai osittain muovista valmistettujen kertakäyttöisten tuotteiden markkinoille saattaminen. Direktiivi implementoitiin kaikissa jäsenmaissa ja Suomessa astui jo 23.8.2021 voimaan kielto saattaa tiettyjä direktiivin kieltämiä kertakäyttömuovi-tuotteita markkinoille (lautaset, ruokailuvälineet, pillit, vanupuikot yms.). Jäsenmaiden piti myös direktiivin velvoittamana alkaa seuraamaan ja raportoimaan kyseisten tuotteiden kunnianhimoisesta ja pysyvästä kulutuksen vähentymisestä. (Sumi Oy 14.12.2022.)

Direktiivin muutoksia ovat mm seuraavat asiat:

- Kertakäyttöisten muovipullojen kierrätysaste tulee olla 90% vuoteen 2029 mennessä.
- Muovipullojen tulee sisältää vähintään 30% kierrätettyä muovia vuoteen 2030 mennessä.
- Pullot joiden muovista valmistettu korkki tai kansi ei pysy kiinnitettynä pulloon sen koko käyttöajan verran ei pääse markkinoille 3.7.2024 alkaen.
- Kertakäyttöisten muovituotteiden pakkauksissa kuuluu olla seloste kuluttajalle tuotteen sopivaan hävitykseen ja muovin ympäristövaikutuksiin liittyen (kosteuspyyhkeet kuukautissuojat, juomamukit).

- Jäsenvaltioiden tulee tiedonkeruun ja raportoinnin lisäksi antaa tietoja kuluttajille ja kannustaa vastuulliseen kulutuskäyttäytymiseen tiedottamalla epäasiallisesti hävitetyin muovin ympäristövaikutuksista ja infrastruktuurisesta rasituksesta (Euroopan unioni s.a.c.).
- Tuottajat alkavat osallistumaan kertakäyttöisen muovin jätteen keräämisestä ja roskaantumisen puhdistamisesta sekä kertakäyttöisen muovin valistustyön kustannuksiin vuodesta 2024 alkaen. Valmistajille syntyy myös raportointivelvoite siitä kuinka paljon markkinoille saatetaan SUP-tuotteita. (Rinki s.a.)

Direktiivi on hyvä esimerkki eurooppalaisen lainsäädännön monivuotisesta prosessista ja porrastetuista velvoitteista. Vuonna 2021 tietyt kertakäyttöiset tuotteet kiellettiin ja vuoden 2024 korkkimuutos oli aktiivisen uutisoinnin kohteena, mutta yllätyksenä saattoi kuitenkin tulla valmistajien raportointivelvoite heti vuoden 2024 alusta, jolloin yrityksen pitää raportoida sen koko vuoden 2023 markkinoille saattamien SUP-pakkausten tiedot. Myös kesäkuussa 2024 tulleet tuottajavastuullisten kunnalliset SUP-maksut ja puhtaanapitokustannuksiin osallistuminen yllättivät varmasti osan pk-yrityksistä. Raportit toimittaa tuottajayhteisöille RINKI, joka puolestaan päätti maksujen suuruuden ja yrityksille jaettava korvaussumman kesällä 2024. Monessa eri osassa voimaantunut uudistus vaatii paljon ajankohtaista tietoa ja oman toimialan seuraamista. Kustannuksista on ollut alustavaa tiedotusta vuodesta 2022 asti ja alustavien arvioiden mukaan kuntien kustannussummat oltiin asetettu vuosille 2023-2025 4,79e/kunnan asukas, ja vuodesta 2026 eteenpäin kuntien määräämät kustannukset muuttuvat todellisten kustannuksien mukaisiksi (Sumi Oy 14.12.2022.) Yritykset joihin SUP-direktiivin tuottajavastuu ulottuu voivat odottaa muutoksia tulevan ainakin vuoteen 2030 asti ja Euroopan komissio voi täydentää direktiiviä vuosien varrella, lisäten jälleen muutosten määrää. Tällä hetkellä mikä tahansa suomalainen yritys, joka käyttää SUP-pakkausta tuotteiden pakkaamiseen, on maahantuoja SUP-pakkaukseen pakatulle tuotteelle tai jonka tuotteen loppukäyttäjä on Suomessa. Direktiivin määritelmä on kuitenkin muuttunut ja 1.1.2024 lähtien SUP-pakkaukseen tuottajaksi lasketaan myös yritykset, jotka käyttävät ns. palvelupakkauksia eli tarjoavat SUP-pakkausta suoraan kuluttajalle. Sellaisiin palvelupakkauksiin lukeutuu mm. take-away-pakkaukset ja muovikassit. (Rinki s.a.)

Isommat yritykset voivat sopeutua uusiin raportointivelvoitteisiin ja tuottajanvastuukustannuksiin helpommin kuin pienet resurssit omaava yritys. Direktiivi vaatii yritykseltä resursseja liiketoiminnan kaikkien SUP-tuotteiden laskentaan ja seurantaan, raportin laatimiseen ja toimittamiseen, jonka laiminlyönti voi johtaa erilaisiin sanktioihin viranomaisten ja tuottajayhteisöjen suunnalta. Kunnille maksettavat kustannukset tulevat olemaan mahdollisesti monen miljoonan euron lisäkulu suomalaisille yrityksille, jonka vaikutukset yritysten talouteen näkee vasta tulevien vuosien varrella. Pk-yrityksen kannattaa siis varautua lisäkustannusten syntyyn, datan keräämiseen, vuosittaisen

raportin laatimiseen ja mahdolliseen tuotekehitykseen. Alasta riippuen voi olla kannattavampaa siirtyä toisiin materiaaleihin kuten paperiin ja pahviin ja sen tutkimiseen sekä kokeiluun voi mennä alussa aikaa sekä varoja.

4.6 Energiatehokkuusdirektiivi

Puhdasta energiaa kaikille eurooppalaisille -pakettiin sisältyi vuonna 2010 säädetyin rakennusten energiatehokkuuden direktiivin ja vuoden 2012 energiatehokkuusdirektiivin uudistus, joita säädettiin vuosina 2018 ja 2019 tukemaan Euroopan vihreän kehityksen sopimuksen rakennus- ja peruskorjaustavoitteita paremmin. (Euroopan unioni s.a.e.) Vuonna 2021 Euroopan komissio julkaisi uudelleen ehdotuksen rakennusten energiatehokkuusdirektiivin muuttamisesta osana laajaa EU Fit for 55- ilmastopakettia. Ehdotus liittyy nykyisten energiatehokkuustoimien tehostamiseen ja avustusten lisäämiseen, jotta energiatehokkuus olisi mahdollista matalammalla kynnyksellä. Rakennusten energiatehokkuusdirektiivin lopullinen sisältö on auki. Komission, parlamentin ja neuvoston väliset neuvottelut käynnistyivät keväällä 2023 ja tuli voimaan keväällä 2024. Direktiivin odotetaan näkyvän kansallisella säädösten tasolla vuonna 2026. Suomessa implementoitu direktiivi sisältäisi Euroopan komission tavoitteen päästöttömiin uudisrakennuksiin vuodesta 2030 alkaen ja vanhemmille sekä energiatehottomimmille olemassa oleville rakennuksille säädettäisiin aikataulut hyväksyttävän energiatehokkuuden saavuttamiseen. (Ympäristöministeriö s.a.c.)

Rakennusten energiatehokkuuden direktiivi vaikuttaa suoraan pk-yrityksiin ja on ajankohtainen kehityskohde myös päättäjien ja lainsäätäjien keskuudessa. Porrassomainen eteneminen on suunniteltu tukemaan energiatehokkaan ja hiilidioksidipäästöttömän rakennuskannan saavuttamiseen vuoteen 2050 mennessä. Yrityksille direktiivi tulee kuitenkin tarkoittamaan rakennusten peruskorjauksia ja parannusremontteja sekä mahdollisesti toimintamallien muutoksia. Korona-pandemian aikana yleistynyt etätyö ja hybridityö on saanut monet yritykset huomaavaan toimistokiinteistön olevan vähemmässä käytössä ja välillä jopa nykytarpeisiin sopimaton. Mikäli kiinteistön omistaville yrityksille tulee rakennusten energiatehostamisen taakka ja useita remontteja, se saattaa olla sysäys kohti työkuultuurin muutosta ja pienempään kiinteistöön muuttamista samalla kun hybridityö vakiintuu entisestään. Jos yritys on toimiston vuokraaja, saattavat parannusremontit laajuudesta riippuen silti pakottaa yrityksen toisiin tiloihin. Ennaltaehkäisevästi yritys saattaa alkaa etsiä kokonaan toimipisteen muutosta rakennukseen, joka täyttää direktiivin kriteerit ja vaaditun energiatehokkuusluokan. Yritys jonka liikemalliin kuuluu kivijalkatoimintaa, voi myöskin varautua liiketoiminnan häiriöihin.

Direktiiviin lisättiin vielä äskettäin vuoden 2022 kesällä REPowerEU-suunnitelma, jonka tavoitteena on katkaista Euroopan energiariippuvuus Venäjään siirtymällä fossiilisten polttoaineiden tuomisesta puhtaaseen energiaan vuoteen 2030 mennessä. REPower-suunnitelmassa ehdotetaan jäsenvaltioita velvoittavaa säädöstä aurinkoenergian edistämiseen rakennuksissa, joka voisi käytännössä tarkoittaa kiinteistöjen pakollisia aurinkopaneeleja, jolloin investointi vaikuttaa myös yritystoimintaan. (Euroopan komissio s.a.f.)

4.7 Yritysvastuudirektiivi

Vuonna 2022 Euroopan komissio teki direktiiviehdotuksen yritysvastuun lisäämisestä ja CSDD-direktiivi eli Corporate Sustainability Due Diligence Directive tuli voimaan 25.7.2024. Porrastetusti voimaan astuva direktiivi saatetaan osaksi jäsenmaiden kansallista lainsäädäntöä kahden vuoden sisällä sen voimaantulusta. (Työ- ja elinkeinoministeriö s.a.b.) Direktiivin tarkoituksena on ohjata unionin alueella toimivat yritykset noudattamaan huolellisuusvelvoitetta, jonka tarkoituksena on keskittyä haitallisiin ihmisoikeus- ja ympäristövaikutuksiin kehittyvissä maissa. Yrityksille syntyy direktiivin mukaan velvollisuus tunnistaa, ehkäistä, lieventää ja korjata toimintansa aiheuttamia kielteisiä paikallisia vaikutuksia kuten lapsityövoiman käyttöä, orjuutta, saastumista ja luontokatoa. (Euroopan parlamentti 2023.)

Direktiivi tulisi alustavasti koskemaan unionin alueen suuria yrityksiä, jotka joko 1.) toimivat kehittyvissä maissa tai 2.) ostavat sieltä tuotteita ja palveluita. Läpinäkyvyyden ja reilun edistämisen lisäksi direktiivin suorana toivottuna vaikutuksena on ympäristöriskien vähentyminen ja paikallisten työntekijöiden oikeuksien parantaminen. Direktiivi tulisi kattamaan myös koko yrityksen arvoketjun hyvän hallinnon, jolloin vastuu ulottuisi myös kaikkiin kumppaneihin ja alihankkijoihin, joiden kanssa unionin alueen yritys tekee yhteistyötä. Arvoketjun huolellisuusvelvoite ulottuisi myös siis tavarantoimittajista, kuljetukseen, jakeluun ja myyntiin. Aikaisemmin arvoketjua tarkkailtiin vapaaehtoisuuteen perustuvien tahojen kuten Organisation for Economic Co-operation and Development (kansainvälinen taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö) ja Yhdistyneiden kansakuntien hyväksymien periaatteiden mukaan, mutta direktiivi muuttaa periaatteet lainsäädännöksi ja on poistamassa vapaaehtoisuuden. (Ulkoministeriö 2023 a.)

Pk-yrityksille direktiivin vaikutukset ovat siis globaalisti kauaskantoiset, vaikka direktiivin pääryhmänä ovatkin suuret yritykset. Pk-yrityksiin liittyvät odotukset asiakkailta ja sijoittajilta voivat siirtyä direktiivin mukaiseen arvoketjuajatteluun ja sidosryhmät voivat odottaa myös direktiivin kohderyhmän ulkopuolisten yritysten reagoivan direktiiviä tukevin toimin. Myös rahoituslaitosten ESG-kriteerien kiristyessä arvoketjun läpinäkyvyys ja yrityksen huolellisuus ulkomailla voi tulla

tarkastelun aiheeksi, sillä siirtymä kohti kestäväää yritystoimintaa on kiihtymässä. Koska direktiivi on vasta aluillaan, ei ole myöskään varmaa, etteikö huolellisuusvelvoitetta laajenneta koskemaan pieniä ja keskisuuria yrityksiä koskevaksi jossain tulevassa direktiivissä tai tämän direktiivin myöhäisemmässä jatkotyössä. Trendinä EU:ssa vaikuttaa olevan vastuullisuuden ja läpinäkyvyyden lisääminen yritystoiminnan sektorien kaikilla tasoilla, vaikka muutoksen ensimmäinen taso on isot yritykset, josta voi päätellä tämän direktiivin kehitystä.

Käytännöllisemmällä tasolla pk-yritys voi tuntea direktiivin vaikutuksen globaalin toimitusketjun ongelmien myötä. Suomen Ulkoministeriö julkaisi 27.3.2023 selvityksiä jossa oltiin huolissaan kehittyvien maiden infrastruktuurin kyvystä sopeutua direktiivin vaatimiin muutoksiin ja kyvystä jatkaa toimintaa yhteistyössä eurooppalaisten yritysten kanssa niiden vaatimalla tasolla.

(Ulkoministeriö 2023 b, 81). Ulkoministeriö nosti myös esille huolellisuusvelvoitteen puutteellisen suunnitelman liittyen kehittyvien maiden köyhtymisen estoon kansainvälisen kaupankäynnin muuttuessa hankalammaksi direktiivin alaisuudessa. (Ulkoministeriö 2023 b, 31-32).

Ulkoministeriön julkaisu ennustaa ongelmia kansainvälisessä kaupassa ja toimitusketjussa kehittyvistä maista Eurooppaan, joka heijastuu myös pk-yritysten toimintaan koska kansainväliset häiriötilat ovat kauaskantoisia. Jos pk-yritys on suuryritykselle alihankkija, se tulee olemaan välillisesti mukana ison yritysten huolellisuusvelvoitteessa, mikäli direktiivin sisältö pysyy samana kuin kirjoitushetkellä ja pk-yritys toimii kehittyvissä maissa. Yrityksille, jotka puolestaan harkitsevat kehittyville markkinoille siirtymistä ja laajentamista on luvassa kansainvälisen säännösten selvittämisen lisäksi uusiin ja jatkuvasti kehittyviin direktiiviin vartautuminen sekä jatkuva kouluttautuminen lainsäädännöllisissä asioissa. Kansainvälisillä markkinoilla voi olla hetken aikaa vaikea navigoida, riippuen miten direktiivi pannaan toimeen käytännössä. Pk-yritykselle saattaa olla pitkällä tähtäimellä helpompaa seurata vapaaehtoisesti isojen yritysten jalanjalkia ja ottaa mallia uusista vastuullisuuden toimitavoista, jotta mahdolliset pk-yrityksiä koskevat sääntelyt ja markkinoiden trendien hyödyntäminen olisi hallussa hyvissä ajoin.

5 Vihreän siirtymän tuomat muutokset

Vihreä siirtymä ei ole vain lyhyen aikavälin ilmiö; se on välttämätön muutos pitkän aikavälin menestymisen kannalta. Yritysten on tunnistettava ympäristön haasteet ja sopeuduttava niihin ennakoivasti säilyttääkseen kilpailukykyänsä. Ne, jotka eivät kykene sopeutumaan muuttuvaan liiketoimintaympäristöön ja ympäristövaatimuksiin, saattavat kohdata suurempia riskejä ja menettää markkina-asemansa. Vihreä siirtymä on myöskin rakenteellinen ja yhteiskunnallinen muutos, joka heijastuu jokaiseen kansalaiseen, päättäjään, työntekijään, työnantajaan, kuluttajaan ja sektoriin. Sitä tukee ylikansalliset ponnistelut ja kotimaisen hallituksen ohjelmat sekä linjaukset ja se tulee olemaan kiistaton osa tulevaisuutta muodossa tai toisessa. Vihreä siirtymä on myös jatkuvasti liikkeessä, eikä siihen pysty antamaan yhtä validia opasta, koska sen säädöskehikko muuttuu aktiivisesti. Lähtökohtaisesti voidaan kuitenkin sanoa, että ympäristöstävällisyyden ja kestäväen kehityksen mukaiset kriteerit tulevat kiristymään ja muuttamaan liiketoiminnan maisemaa, jonka takia vihreän siirtymän tuomat muutokset vaikuttavat suoraan yritysten kilpailukykyyn. Se on pitkän aikavälin strateginen investointi, joka ei ole ainoastaan mahdollisuus edistää kestäväää kehitystä, vaan välttämätön paine mukautua kehittyvään toimintaympäristöön. Pääsääntöisesti vihreä siirtymä luo suomalaiselle elinkeinoelämälle ja työmarkkinoille uusia kasvumahdollisuuksia, mutta pk-yrityksille jatkuva muutostila voi vaikuttaa uhkaavalta tilanteelta vaativan ja jatkuvan investointi-tarpeen takia. (Valtakari 28.4.2023.) Vihreän siirtymän tuomat muutokset eivät tule kuitenkaan tapahtumaan yön yli ja muutosten valmisteluissa sekä implementoinnissa menee vuosia, jolloin muutoksiin on mahdollista varautua etukäteen. Uudet muutokset ovat myös hyvin usein suhteutettu ja porrastettu toiminnan koon mukaan, jolloin pieniltä ja keskisuurilta toimijoilta ei vaadita onneksi samaa muutoskykyä kuin suurilta globaaleilta toimijoilta.

5.1 Mukautumisen hyödyt ja mahdollisuudet

Mikäli yritys seuraa vihreän siirtymän trendejä kuluttajakäyttäytymisessä, -tarpeissa sekä -markkinoinnissa ja näkee koko ilmiön suunnannäyttäjänä, se voi toimia vahvana innoittajana innovoinnin ja kilpailun edistämiseksi. Kun negatiivisten ympäristövaikutusten minimointi tulee arkipäiväiseksi osaksi yrityksen liiketoimintaa, päädytään parhaisiin mahdollisiin ratkaisuihin, joista voi tulla alan omia normeja jopa ennakoivasti ilman lainsäädännöllistä painetta. Toiminta, joka pyrkii optimoimaan ja parantamaan omaa toimintaansa aktiivisesti edistää omaa kilpailukykyään ja markkinasijoittumistaan paremman palvelun, toiminnan tai tuotteen avulla ja vetoaa samalla myös sen moniin sidosryhmiin. Sidosryhmien tyytyväisyys voi näkyä asiakaskunnan kasvulla ja

pitkäaikaisena sitoutumisena, työntekijöiden viihtyvyytenä ja suosiona työmarkkinoilla sekä sijoittajien kiinnostuksen lisääntymisenä. Muutoshaluisuus näyttäytyy myös kuluttajietoisuuden ymmärryksenä, sillä asiakastarpeiden ja odotusten kehitys liikkuu samansuuntaisesti yhteiskunnallisen vihreän ilmiön kanssa. (Kivikangas 06.04.2022.) Yhä useammat kuluttajat ja yritysasiakkaat arvostavat vastuullisuutta ja ympäristöystävällisyyttä, ja jatkuvan yritys vastuun lisääntyessä vastuullisesta toiminnasta on tulossa minimiodotus kuluttajien keskuudessa. Ympäristövastuullisuus on noussut keskeiseksi tekijäksi yrityksen maineen ja brändin kannalta. Yhä useammat kuluttajat odottavat, että yritykset toimivat ympäristöystävällisesti ja ottavat vastuuta ympäristövaikutuksistaan. Vihreät yrityskäytännöt auttavat yrityksiä välttämään mainehaittoja ja rakentamaan positiivista imagoa, mikä puolestaan vaikuttaa jälleen positiivisesti yrityksen sidosryhmiin. (Business Finland 2024.)

Mukautuminen on myös pitkän aikavälin sijoitus kustannustehokkuuteen; energiatehokkuus, jätehuollon optimointi ja hukkan vähentäminen tuotannossa sekä vaihtoehtoisten materiaalien hyödyntäminen on tulevaisuuden ratkaisu globaalien resurssien vähentyessä ja hintojen vääjäämättömän nousun edellä. Hukkaavat ja tehottomat prosessit eivät voi kustannusten ja kannattavuuden kannalta olla mukana tulevan kestävä liiketoimintaa. (IRP 2020, 18.) Maailman siirtyminen pois päin fossiilisista polttoaineista on tasainen trendi ja siihen proaktiivinen reagointi voi luoda säästöjä, mikäli yritys siirtyy siihen orgaanisesti pakottavan lainsäädännön odottamisen sijaan. Yhä useammat maat ovat ottaneet käyttöön tiukempaa ympäristösääntelyä, ja tämä asettaa yrityksille velvoitteita noudattaa ympäristönormeja, jotka ovat loogisesti kiristymässä vuosi vuodelta. Noudattamatta jättämisestä voi seurata myös sakkoja ja oikeudellisia seuraamuksia. Liiketoiminnan siirtyminen ympäristöystävällisempään suuntaan auttaa yrityksiä välttämään näitä riskejä ja varmistamaan, että ne pysyvät lakien ja asetusten mukaisina ja muutoksessa mukana. Taloudelliset sanktiot, materiaalien ja prosessien kallistuminen ja kiristytävä lainsäädännöllinen ympäristö voivat aiheuttaa suuria kuluja yritykselle ja proaktiivinen toiminta reagoivan sijaan tuo mukanaan säästöjä pitkällä aikavälillä.

5.2 Muutosten riskit ja haitat

Jos yritys ei mukauta toimintaa mihin tahansa muutokseen, sen kilpailukyky kärsii ja yritys voi jäädä kilpailijoistaan paljonkin jälkeen, erityisesti niissä markkinasegmenteissä, joissa vastuullisuus on kuluttajien ja yritysasiakkaiden tärkeä arvo. Yritykset, jotka eivät noudata vihreän siirtymän mukanaan tuomia vaatimuksia, saattavat menettää kilpailukykyään myös kansainvälisillä markkinoilla, sillä muutos on globaalia ja näkyy eri markkina-alueilla eri tavoin. Muutosvastaisuus

viestii vahvasti yrityksen puutteellisesta kyvystä tunnistaa ja hallita ympäristöllisiä-, sosiaalisia ja hallinnollisia riskejä. (Kivikangas 06.04.2022.)

Muutosten puutteellinen tai noudattamatta jättäminen voi johtaa myös laillisuusongelmiin ja hallinnollinen huolimattomuus voi olla syy sakoille tai erilaisille oikeudellisille seuraamuksille, jolloin yrityksen taloudellinen asema ja maine voi vaarantua. Kun riskinä on laillisuusongelmat ja taloudelliset sanktiot, on sanomattakin selvää, että muutos vaatii resursseja ja yritysten hallinnollinen taakkaa kasvaa, joka on haitta yrityksen omalle sisäiselle toiminnalle. Moninaisten velvollisuuksien täyttäminen voi vaatia aikaa ja resursseja, erityisesti pieniltä yrityksiltä, joilla saattaa olla rajalliset voimavarat ja puutteellinen osaaminen. Pk-yritykset ovat nyt jo osoittaneet heikentyneitä kykyä muutoksiin reagoimisen ja kilpailukyvyyn ylläpitämisen kanssa kun toimintaa seurattiin unionin alueella vuosina 2014–2020. (Euroopan tilintarkastustuomioistuin 2022, 10.)

Toinen huolimattomuuden tai muutoskyvyn puuttumisen haittailmiö on maineen heikentyminen sidosryhmien keskuudessa, jolloin riski yrityksen julkiselle arvostelulle yrityksen vastuuttomasta toiminnasta tai läpinäkymättömyydestä kasvaa, joka voi johtaa asiakkaiden, työvoiman ja kumppanien menettämiseen ja negatiiviseen julkiseen huomioon. Sijoittajat kiinnittävät yhä enemmän ja enemmän huomiota yritysten vastuullisuuteen ja ESG-tekijöihin. Jos yritys on sen rintamalla puutteellinen tai ongelmallinen toimija, se voi menettää sijoittajien luottamuksen. Tämä voi vaikeuttaa rahoituksen saamista ja vaikuttaa negatiivisesti suoraan osakkeen ja yrityksen pörssiarvoon. (Airaksinen 20.4.2022.)

Pk-yrityksille riski voi myös näyttäytyä koko vihreän siirtymän kyseenalaistamisena. Vuonna 2023 toteutetun kyselyn mukaan pk-yritykset voivat suhtautuvat epäilevästi tai negatiivisesti vihreään siirtymään ja sen luomiin mahdollisuuksiin, koska vihreä siirtymä edellyttää suuressa osassa yrityksiä rahallisia investointeja ja lisäkoulutuksen järjestämistä, jotka nähdään ylimääräisinä lisäkustannuksina. Pienessä yrityksessä vihreä siirtymä ja sen aiheuttama uusi resurssinjakko voi johtaa pahimmassa tilanteessa työvoiman vähentämiseen kannattavuuden varmistamiseksi. (Valtakari 28.4.2023.) Siirtymään sopeutuminen voi olla kallis muutos riippuen yrityksen toimialasta ja liiketoiminnan mallista ja vaatii eri resursseilta eri panoksen. Tähän liittyy myös mahdollinen tiedonpuute oman toimialan odotuksista ja konkreettisista muutostarpeista, sillä yksiä selviä ohjeita vihreään siirtymään ei ole olemassa, joka lisää epävarmuutta sitoutua suuriin kustannuksiin ja vihreän siirtymän investointiin. Toinen suuri haaste joka liittyy muutosmyönteisyyden toteuttamiseen, on yrityksen koko kulttuurin muutos. Aktiivinen muutosmyönteisyys toteutuu, jos se vaikuttaa koko organisaatiossa, mutta ajattelutapojen sekä käyttäytymisen muutos rakenteellisella tasolla on suuri haaste mikäli vakiintuneet tavat eivät tue jo ennestään vihreän siirtymän periaatteita.

5.3 Yritysten resurssit

Suomi tarjoaa laajasti ja monipuolisesti resursseja yrityksille, jotka pyrkivät vihreään siirtymään ja kestävään liiketoimintaan, mutta tieto löytyy monen eri edustajan verkostoista, jonka takia oikean resurssin löytäminen ja sen tehokas hyödyntäminen voi olla pk-yrityksille jo itsessään haasteellista ja aikaa vievää. Valtion tuki, rahoitusmahdollisuudet, yhteistyöverkostot, tutkimus- ja kehitystoiminta sekä koulutusohjelmat ovat vain muutamia esimerkkejä saatavilla olevista resursseista ja eri toimialoille ja toimijoille sopii erilaiset resurssit riippuen niiden omista tarpeista. Tarkemmat ja toimialakohtaisesti räätälöidyt resurssit ovat mm. erilaiset tiekartat, työjärjestöjen tiedotteet ja yritysten edunvalvontajärjestöjen omat ohjeet, mutta valtakunnallisesti tarjolla on samat resurssit kaikille yrityksille. Tarvittavaa tietoa voi olla vaikea löytää, mikäli vihreä siirtymä ei ole tuttu ilmiö.

5.3.1. Tiedotus

Suomi on vahva tutkimus- ja kehitystoiminnan maa, ja yritykset voivat hyötyä yhteistyöstä tutkimuslaitosten, yliopistojen ja innovaatiokeskusten kanssa. Yritykset voivat hakea yhteistyökumppaneita, jotka auttavat niitä kehittämään ympäristöystävällisiä tuotteita ja palveluita sekä parantamaan niiden kestävyttä. Resurssien jakaminen ja yhteistyö on osa kestävästä kehitystä ja vihreän siirtymän tukemisen ensiaskeleet omassa yrityksessä voivat olla yksinkertaisesti yhteistyön ja tietoisuuden lisäämistä. Tutkimus- ja kehitysyhteistyön alalla tärkeitä toimijoita ovat esimerkiksi tutkimuslaitokset, yritysverkostot ja koulutusinstituutit.

Aktiivinen tiedotuksen resurssi yrityksille liittyen vihreään siirtymään on teknologiseen tutkimukseen ja kehitykseen keskittyvä VTT. Teknologia-alan yritykset voivat tehdä yhteistyötä VTT:n kanssa kestävä liiketoiminnan hankkeissa ja muut toimialat voivat käyttää VTT:n jatkuvia tiedotuksia, julkaisuja ja tutkimuksia tiedon lisäämiseen ja vihreän siirtymän kehityksen seuraamiseen. (VTT s.a.) Toinen aktiivisesti tietoa tuottava taho on Suomen ympäristökeskus (SYKE), joka tarjoaa ympäristöön liittyviä seminaareja, tapahtumia sekä koulutusta niistä kiinnostuneille sidosryhmille. Sen lisäksi Syke tiedottaa ympäristöasioista aktiivisesti uutisten ja julkaisujen muodossa. Se järjestää myös maa- ja metsätalousministeriön, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja aluehallintovirastojen toimintaan ja ohjaukseen liittyviä koulutus- ja neuvottelupäiviä liittyen ympäristöasioiden kehitykseen liittyviin uudistuksiin. (Suomen ympäristökeskus s.a.)

Kestävä liiketoiminnan verkostoitumiseen erikoistunut FIBS tarjoaa uutiskirjettä, joissa tilaaja saa mahdollisuuden osallistua yhteisön tilaisuuksiin sekä alan tuoreimmat uutiset. FIBS järjestää

vuosittain kymmeniä tilaisuuksia yritysvastuusta joissa yritykset ja yritysten sidosryhmät kohtaavat yritysvastuun lisäämisen merkeissä ja sillä on Pohjoismaiden suurimpana yritysvastuuverkostona erittäin suuret resurssit tiedotustyöhön. (Finnish Business & Society s.a.a.) Esimerkiksi ajankohtaiseen ja uuteen kestävyysraportoinnin toteuttamiseen FIBS on hyvä resurssi, sillä jäseneksi on ilmoittautunut mukaan yhteensä 61 Suomeen rekisteröityä yritystä, jotka FIBS luokittelee yritysvastuukonsulteiksi ja asiantuntijapalveluiksi (Uski 17.2.2023). Toinen verkostoitumisen foorumi on Cleantech Finland - Suomen valtion tukema kansallinen hanke, joka on rakentanut puhtaisiin ja ympäristöystävällisiin ratkaisuihin erikoistuneen yritysverkoston. Siellä yrityksillä on mahdollisuus esitellä ja markkinoida omia cleantech-ratkaisujaan, aloittaa yhteistyö toisten toimijoiden kanssa, oppia muiden hankkeista ja pilotoida toimialojen yhteisiä projekteja. Cleantech Finland edistää alan näkyvyyttä ja tiedonvaihtoa sekä yhdistää yritykset alan muihin toimijoihin. (Finland Cleantech s.a.)

Kotimaiset yliopistot ja korkeakoulut ovat aktiivisia kestävän kehityksen ja ympäristöystävällisten ratkaisujen tutkimuksessa. Yritykset voivat solmia kumppanuuksia näiden oppilaitosten kanssa ja edistää oman yrityksen vihreää siirtymää sekä opiskelijoiden käytännönläheistä oppimista. Yritykset voivat hyödyntää korkeakoulujen verkostoa löytääkseen kumppaneita ja mahdollisuuksia yhteistyöhön kestävyteen liittyvissä projekteissa. Ammattikorkeakoulujen valtakunnallista asiantuntemusta kokoaa yhteen Turku AMK:n, Lapin AMK:n ja LAB-ammattikorkeakoulun Kiertotalous-AMK-hanke, jossa kerätään ammattikorkeakouluilta tietoa niiden kiertotalouteen liittyvistä koulutuksista ja muista palveluista. Nämä palveluportfoliot on tarkoitus tuoda näkyviin kiertotalouden osaamiskeskusten verkkopalvelussa, jolloin eri puolilla Suomea toimivat yrittäjät pystyvät hyödyntämään niitä. Toinen Haaga-Helian, Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja Yrkeshögskolan Novian toteuttama kiertotalouden osaamiskeskushanke on nimeltään Climate & Circular Economy Factory-hanke. Sen tarkoituksena on tuoda korkeakoulupohjaisesti ja valtakunnallisesti kiertotalouden osaaminen yritysten käyttöön tarjoamalla yksi alusta jolta yritykset löytävät kaikki suomalaisten ammattikorkeakoulujen tarjoamat, kiertotaloutta edistävät palvelut. Osaamiskeskusten palvelut avautuivat 2023 kesäkuussa ja sen tavoitteena on vauhdittaa kiertotalouden ekosysteemien ja osaamiskeskusten kehitystä. (Uski 17.2.2023).

5.3.2 Rahoitus

Vihreän siirtymän agenda tulee kotimaassa globaalien tavoitteiden lisäksi vahvasti esille hallituksen omien tavoitteiden kautta, sillä Suomi on sitoutunut edistämään kestävästä kehitystä valtakunnallisesti. Suomi tarjoaa rahoitusmahdollisuuksia yritysten tueksi, jotta vihreän siirtymän taloudellinen taakka ei putoa täysin yritysten omien resurssien varaan. Yritykset voivat hakea

valtion tukea ja rahoitusta vihreiden hankkeiden toteuttamiseen. Kotimaisia kestävän liiketoiminnan rahoittajia ovat valtion tasolla esimerkiksi Finnvera, Business Finland ja ELY-keskukset.

Finnvera tarjoaa ensisijaisesti takausta rahoitukselle, mutta sillä on myös osarahoitusta esimerkiksi yritystoiminnan uusiin tarpeisiin, kasvuun ja kansainvälistymiseen sekä viennin riskeiltä suojautumiseen. Finnveralla on sen lisäksi vihreää siirtymää edistäviä ilmasto- ja ympäristölainoja, jotka hyödyntävät EU-komission käynnistämää InvestEU:n takausohjelmaa (Finnvera 31.05.2022). Ilmasto- ja ympäristölainat on tarkoitettu pääsääntöisesti yrityksille, jotka edistävät esimerkiksi uusiutuvien energialähteiden käyttöä, energiatehokkuutta, ympäristön kannalta kestävien materiaalien käyttöä sekä siirtymistä kiertotalouteen tai vähäpäästöiseen talouteen. Vihreään siirtymään liittyvä digitalisaatio- ja innovaatiolainat on puolestaan tarkoitettu yrityksille, jotka tarvitsevat tukea digitalisaation lisäämiseen joko lisäämällä digitalisaatiota sen liiketoimintamalleihin, toimitusketjun hallintaan tai yleisesti digitalisaation kehittämiseen ja integroimiseen liiketoiminnassaan. (Finnvera s.a)

Business Finland tarjoaa myös monipuolisia rahoitusohjelmia, jotka kannustavat yrityksiä investoimaan ympäristöystävällisiin teknologioihin ja innovaatioihin. Se myönsi Suomen kestävän kasvun ohjelman kautta noin 500 miljoonaa euroa rahaa vuosien 2021-2023 aikana kotimaisille yrityksille. (Business Finland s.a.a.) Business Finland-rahoitusmahdollisuudet liittyvät yleensä vaihtuvaan teemaan ja haku aika on rajallinen, joten rahoituksen saatavuus vaihtelee, jonka takia avonaisia rahoituksen mahdollisuutta pitää seurata kausittain. Vuodesta 2019 asti noin 90:stä rahoitusmahdollisuudesta kolmasosa liittyi vihreän siirtymän, kiertotalouden ja kestävä kehityksen edistämiseen. (Business Finland s.a.b.) Kirjoitushetkellä 2024 loppuvuodesta käynnissä oleviin vihreän siirtymän rahoitushakuihin sisältyy mm. energiatukirahoitus, jonka kohderyhmään kuuluvat uusiutuvan energian tuotantoa ja käyttöä, energiansäästöä tai energian tuotannon vähähiilisyttä edistävät yritykset. Suuri energiatehoton tuotanto tai toimiala pystyisi tämänkaltaisen rahoituksen avulla tehdä muuten kalliin siirtymän kestävämpään tuotantoon. (Business Finland s.a.c.)

Kolmas valtion alaisuudessa toimiva rahoituksen taho on yrityksen alueellinen ELY-keskus. Pääsääntöisesti ELY-keskukset tarjoavat yrityksille neuvontaa ja tietoa erilaisista tukiohjelmista ja rahoitusmahdollisuuksista. Niiden avulla yritykset voivat löytää juuri heidän tarpeisiinsa sopivat resurssit. ELY-keskukset tarjoavat resursseja Team Finland-verkoston ja sen tarjoamiin rahoitusvaihtoehtoihin. ELY-keskuksilla on myös mahdollisuus rahoittaa yrityksiä suoraan Euroopan unionin tuen avulla. Rahoitustarve selvitetään ELY-keskusten rahoitusneuvonnan avulla ja rahoitus voi olla kehittämisavustusta nykyisen toiminnan parantamiseen tai henkilökunnan koulutushankkeisiin ja mukaan voi hakea vihreän siirtymän hankkeet. (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus s.a.a.)

Kotimaisen tuen lisäksi Suomessa toimivalla yrityksellä on mahdollisuus hyötyä unionin resursseista ja tukiohjelmista. EU on suuri vihreän siirtymän ajaja ja tukija, jolla on tarjota useita rahoituksen muotoja ympäristöystävällisille hankkeille ja innovaatioille. Esimerkiksi EU:n Horizon Europe -ohjelma tarjoaa rahoitusta innovaatioille ja tutkimukselle sekä ympäristöystävällisille hankkeille. Ohjelma on tällä hetkellä EU:n suurin resurssi vihreälle siirtymälle ja sen on tarkoitus rahoittaa vihreää kehitystä vuosina 2021-2027 95 miljardilla eurolla. Ohjelma on työkalu hiilineutraalin EU:n saavuttamiseen vuoteen 2050 mennessä. Rahoitusta haetaan Euroopan Unionin komission sivuilta, mutta hakijaneuvontaa tarjoaa EUTI, Business Finlandissa toimiva kansallinen yhteystoimisto. (Business Finland s.a.d.) Toinen unionin rahoitusvaihtoehto on LIFE-ohjelma, joka on tällä hetkellä EU:n ainoa yksinomaan ympäristölle, luonnonsuojeluun, kestävään kehitykseen ja ilmastotoimiin kohdistuva EU-rahoitus. LIFE-ohjelman (2021-2027) budjetti on noin 5,4 miljardia euroa. LIFE-rahoitus jakautuu neljään alakategoriaan; luonnon monimuotoisuuteen, kiertotalouteen, ilmastomuutoksen lieventämiseen ja vihreään energiaan. (Euroopan komissio s.a.g.)

5.3.3 Koulutus

Vaihtoehtoinen tapa osallistua vihreään siirtymään ja kestäväen kehityksen edistämiseen on tietoisuuden lisääminen. Mikäli vihreä siirtymä epäilyttää ja kehitys ei vaikuta relevantilta omaa toimialaa kohtaan, kyseessä on todennäköisesti tietämättömyydestä pohjautuva ennakkoluulo, koska jokainen yhteiskunnan sektori on mukana muutoksessa ja toiminnassa. Yrityskulttuurin, toimintatapojen ja liiketoimintamallin kehittäminen voi alkaa kouluttautumisella, jolloin konkreettisten muutosten aloittaminen ja edistäminen on luonnollisempi osa yrityksen kasvua. (Shure 8.4.2021.)

Rahoitusta tarjoavat useat organisaatiot kuten aikaisemmin mainitut Business Finland, Finnvera ja ELY-keskukset, tarjoavat myös neuvontaa yrityksille. Mainitut organisaatiot auttavat yrityksiä suunnittelemaan ja toteuttamaan vihreitä hankkeita sekä tarjoavat tietoa liiketoimintamahdollisuuksista kestävyyssektorilla. Tarjottu tuki on Business Finlandin ja Finnveran tapauksessa lähinnä ajankohtaisia uutisia, tiedotteita ja mahdollisuus asiakaspalveluneuvontaa, mutta ELY-keskusten sivuilta löytyy mm. uusiutuvan energian lupaneuvontaa ja ympäristöasioiden asiakaspalvelukeskus, josta voi kysyä mahdollisuuksia koulutukseen. (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus s.a.b).

Suomessa toimii useita kestävyteen keskittyneitä organisaatioita, jotka tarjoavat liiketoiminnan tuki- ja neuvontapalveluita yrityksille. Nämä organisaatiot auttavat yrityksiä suunnittelemaan ja toteuttamaan vihreitä hankkeita sekä tarjoavat tietoa, ohjausta ja parhaita käytäntöjä kestäväen

liiketoiminnan kehittämiseen. Nykypäivänä monet toimijat tarjoavat palveluita, jotka auttavat yrityksiä ymmärtämään kestäväyyteen liittyviä kysymyksiä ja löytämään parhaat käytännöt, vaikka niiden välitön toiminta tai toimiala ei liittyisi konsultointiin ja alakohtaista asiantuntijuutta halutaan jakaa oman yritys vastuun lisäämiseksi. Kuusi esimerkeiksi valittua resursseja tarjoavaa tahoa on esitelty alla olevassa taulukossa.

Taulukko 1. Esimerkkejä pk-yrityksille hyödyllisistä resursseista vihreässä siirtymässä

<p><u>ELY-keskukset</u></p> <p>ELY-keskukset tarjoavat erilaista tukea vihreään siirtymään. TäsmäKoulutus-ohjelmalla pyritään vastaamaan esimerkiksi tarpeeseen oppia uuden teknologian käyttämistä ja siihen voi yhdistää mm. yrityksen kehittämisavustuksen, jonka tarkoituksena on tukea pk-yritysten omia kehittämishankkeita kuten digitalisaation hyödyntämistä, energiatehokkuuden tehostamista tai kiertotalouteen siirtymistä. (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus s.a.c.)</p>	<p><u>Kauppakamarin ilmasto-ohjelma</u></p> <p>Koulutusohjelma tarjoaa koulutuksen oman yrityksen hiilijalanjäljen laskentaan ja työpajan jossa hiilijalanjälkiasiantuntijat vastaavat osallistujien toimialojen hiilijalanjälkiin liittyviin erikoiskysymyksiin. Toinen osa koulutusta liittyy oman tiekartan rakentamiseen ja yritys saa työkalut vaikuttavien päästövähennyskohteiden löytämiseen, tiekarttaa hiilineutraalisuuden tiekartan rakentamiseen ja päästökompensointiin. (Kauppakamari a.c.)</p>	<p><u>Lassila & Tikanoja-kiertotalousosaaminen</u></p> <p>Yritysvastuun ja kiertotalouden tiedon kartuttamiseen on monta reittiä; L&T tarjoaa kiertotalousosaajia, jotka konsultoivat yrityksen kiertotalousasioissa, työpajoja ja jätehuollon verkkokoulutusta sekä valmennusta (L&T a). Koulutusta ja ohjausta tarjotaan verkkokursseina ja paikan päällä. Koulutuksen tarkoitus on vähentää hukkaa ja turhia jätteen sivuvirtoja ja lisätä kiertotalouden toteutumista sekä yritysvastuuta (L&T s.a.b).</p>
<p><u>WWF Green Office</u></p> <p>Toimistojen tarpeisiin luotu ympäristöjärjestelmämalli, joka sisältää tarvittavat materiaalit toimiston hiilijalanjäljen ymmärtämiseen,</p>	<p><u>Teknolohiateollisuus ry</u></p> <p>Teknolohiateollisuuden alan yksi keskeisimmistä toimijoista on laatinut toimialalle vähähiilitiekartan ja biodiversiteetti-ohjelman, jota</p>	<p><u>FIBS (Finnish Business & Society)</u></p> <p>Kestävän liiketoiminnan verkosto: FIBS on järjestö, joka tarjoaa yrityksille tietoa, työkaluja ja verkostoja</p>

<p>asiantuntijoiden tuen, lähtötilanteen kartoituksen, räätälöidyn ympäristöohjelman ja julkisen sertifikaatin. Itseohjautuva ja kompakti koulutuspaketti sopii kaikenkokoisille yrityksille. (WWF s.a.a.)</p>	<p>tuetaan tarjoamalla tietoa, seminaareja, tapahtumia, luentoja ja työpajoja yrityksille, jotka ovat siitä kiinnostuneita (Teknologiateollisuus ry 2023). Loppuvuonna 2023 järjestettiin mm. kiertotalousklinikka ja pk-yritysten tietoisuus. Vuonna 2024 teemoina on EU-säädännöstä tiedottaminen ja tekoäly (Teknologiateollisuus ry s.a.).</p>	<p>vastuullisuusosaamisen ja kestävän liiketoiminnan kehittämiseen. He järjestävät seminaareja, koulutuksia ja tapahtumia, joissa yritykset voivat oppia yritys vastuusta joko yleisellä tasolla tai syventävästi, riippuen minkä palvelupakein yritys valitsee. (Finnish Business & Society s.a.b.)</p>
--	--	--

Osallistamalla erilaisiin kestävän liiketoiminnan koulutusohjelmiin ja seminaareihin, yritykset pääsevät verkostoitumaan toimialarajat ylittäen, joka tukee vihreää siirtymän ideologiaa ja kaikki mahdolliset resurssit ovat saatavilla kaikille halukkaille, jolloin tieto ja osaaminen kasvaa kaikista parhaiten. Vihreän siirtymän osaamisen kartuttaminen voi olla myös kiinnostavaa yrityksen sidosryhmille ja yritys vastuun lisäämisestä voi viestiä erilaisten koulutuksen tuomien sertifikaattien kautta. Yritykset voivat hakea ympäristösertifikaatteja ja noudattaa kestävyysstandardeja osoittaakseen sitoutumisensa ympäristöystävälliseen liiketoimintaan ja yhteiskunnallisen osallistumisen voi kommunikoida vuosikertomuksissa, asiakasmarkkinoinnissa ja muussa ulkoisessa viestinnässä. Ylläolevan talouksen resursseista WWF-Green Office myöntää WWF Green Office -sertifikaatin, joka viestii vastuullisesta ja kestävästä kehitystä tukevasta toimistosta, samassa taulukossa mainittu L&T verkkokoulutus toimii ympäristö- ja laatusertifikaattien vaatimusten todentamisen ja hiilineutraalista jätehuollosta yritys saa käyttöönsä sertifikaatin kompensoiduista päästöistä. Kauppakamarin ilmasto-ohjelman jälkeen yritys saa Hiilijalanjälki laskettu –merkin, jolloin organisaation hiilijalanjäljen laskenta on nähtävillä ulkopuolisille luoden lisäarvoa yritys vastuun rintamalla. Tässä esimerkit vain kolmesta läpikäydystä resurssista. Ympäristömerkkien valikoima on Suomessa erittäin laaja; merkkejä on saatavilla joustavasti eri toimialoille ja yrityksille, mutta myös tarkempia ja toimialakohtaisia merkkejä on olemassa (WWF s.a.b). Sertifikaatteihin kannattaa tutustua, jotta löytää omalle yrityksen parhaiten toimivan vaihtoehdon.

5.3.4 Haaga-Helia yrityksen kumppanina vihreässä siirtymässä

Haaga-Helian visiona on olla rohkea työelämän uudistaja ja koulun opetussuunnitelmat on uudistettu vastaamaan työmarkkinoiden kysyntään vastuullistuntemukseen liittyen. Opiskelijoilla on aktiivisesti mahdollisuus tutkia ja kehittää yritysten ympäristövastuuta kursseilla ja uudet opetussuunnitelmat tarjoavat vastuullisuutta käsitteleviä opintoja. Haaga-Helia on allekirjoittanut ensimmäisenä ammattikorkeakouluna YK:n alaisen PREM-julistuksen, jonka tavoitteena on muuttaa liiketoiminnan koulutusta ja tutkimusta YK:n kestävän kehityksen periaatteiden mukaisiksi. (Haaga-Helia s.a.b.) Tästä syystä vastuullinen yritystoiminta on iso osa opintotarjontaa ja sille on rakennettu kokonaan omia opintojaksoja. Haaga-Helian työelämää tukeva opetusvisio toteutuu myös yhteistyönä työelämän yritysten kanssa ja monet kurssit toteutetaan toimeksiantoina ja case-tapausten tutkimisena.

Haaga-Heliassa odottaa yli 10 000 opiskelijan osaava kohderyhmä, jolle yritys voi tarjota työ- tai harjoittelupaikkaa, opinnäytetyötoimeksiantoa tai projektia. Haaga-Helia etsii aktiivisesti oikeita työelämän tilanteita, haasteita ja esimerkkejä opiskelijoiden ratkaistavaksi. Toimeksiantoja ja case-tapauksia käsitellään kursseilla tiimitöinä ja tuloksena on käytännöllinen kehitysehdotus yritykselle. Kiertotalous- ja vastuullisuusopinnoissa hyödynnetään paljon kontakteja työelämään ja kaikkia hyödyntävä yhteistyömalli on suuri potentiaalinen resurssi. (Haaga-Helia s.a.c.)

- Innovoi kiertotaloutta ja kestäväää tulevaisuutta, 5 op - SER004AS2A-kurssilla kehitetään ratkaisuja yrityksen antamiin kiertotaloushaasteisiin (Haaga-Helia s.a.d).
- Kiertotalouden liiketoiminnan ja palveluiden kehittäminen, 5 op - SER003AS2A-kurssilla kehitetään toimeksiantajayrityksen tarpeisiin sopiva kiertotalouden palvelu tai liiketoimintamallille luodaan kehitysidea (Haaga-Helia s.a.e).
- Kiertotalous ja ilmasto liiketoimintamahdollisuutena, 5 op - SER001AS2A-kurssilla käsitellään kiertotaloutta ja ilmastotoimia tekeviä yritys-caseja (Haaga-Helia s.a.f).
- Kiertotalouden ja ympäristövaikutusten johtaminen, 5 op - SER002AS2A-kurssilla opetellaan tekemään suunnitelma yrityksen kiertotalouden ja/tai ilmastotoimien kehittämiseksi (Haaga-Helia s.a.g).

Työ ja harjoittelupaikat puolestaan hyödyttävät opiskelijaa ja yritystä. Haaga-Helia tarjoaa mahdollisuutta rekrytoida opiskelijoita suoraan koulusta JobTeaser-ilmoitusfoorumien avulla, joka voi toimia tehokkaana ratkaisuna pk-yrityksen rajallisiin resursseihin mm. kesätyöntekijöiden löytämiseen. Työvoiman tarve voi olla joustavaa, sillä opiskelijoiden on suoritettava 1-3

harjoittelujaksoa, joiden yhteinen pituus on 5 kuukautta eli yritys voi ehdottaa itselleen sopivaa ajanjaksoa. Resursseista riippuen yritys voi tarjota myös lyhyitä projekteja, joille tarvitaan tekijää. (Haaga-Helia s.a.h.) Opiskelijoiden integrointi työelämään opintojen aikana olisi hyödyllinen kokemus niin opiskelijalle kuin myös koululle sekä työkokemusta tarjoavalle taholle. Kestävä kehitys rakentuu vahvasti verkostoitumisen ja symbioottisen työn varaan, jolloin yhteistyömahdollisuuksien tarjoaminen kuuluu vihreän siirtymän tukemiseen.

Opinnäytetyön ehdottaminen puolestaan voi olla ratkaisu pk-yritykselle saada tehtyä selvityksiä, tutkimuksia ja toimintasuunnitelmia teemoille, joille sillä ei itse ole resursseja. Esimerkiksi GDPR-selvitys, hiilijalanjäljen kartoittaminen, vastuullisuuden tiekartan laatiminen, kestävyysraportointi-direktiivin vaikutukset yrityksen toimintaan tai yritysvastuullisuuden analysointi ovat aiheita, jotka saattaisivat kiinnostaa opiskelijoita, sillä vastuulliseen liiketoimintaan liittyvät opinnäytetyöt ovat lisääntyneet vuosi vuodelta opiskelijoiden keskuudessa. (Haaga-Helia s.a.b.) Jokainen opiskelija joutuu tuottamaan opinnäytetyön valmistuakseen oppilaitoksesta, jolloin se on hyvin saatavilla oleva, mutta yllättävän vähän hyödynnetty resurssi. Esimerkiksi vuoden 2024 keväänä Haaga-Heliasta valmistui 1300 opiskelijaa joilla on kollektiivisesti suuri määrä eri alojen ajankohtaista erikoisosaamista (Haaga-Helia 2024).

6 Oppaan tuottaminen

Tämä luku on opinnäytetyön kirjoittamisen prosessin kuvailuun ja dokumentointiin keskittyvä osuus. 6.1 luku käsittelee mistä tuottaminen lähti liikkeelle ja miltä tuottamisen suunnittelu näytti. 6.2 luku puolestaan keskittyy itse tuottamisen eri vaiheisiin ja ratkaisuihin sekä kompromisseihin, jotka johtivat viimeistelyyn lopputulokseen. Oppaan tuottaminen oli keskeinen osa opinnäytetyön kirjoittamista ja opas sekä opinnäytetyön teksti on tarkoitettu synergiseksi ja toisiaan mukailevaksi kokonaisuudeksi. Opas löytyy opinnäytetyön liitteistä (liite 1) ja se on tarkoitettu tulostettavaksi tai digitaalisena luettavaksi tietopaketti yritykselle. Oppaassa esille nostetut asiat löytyy syvällisemmin esiteltynä opinnäytetyöstä, joka puolestaan korostaa oppaan ja opinnäytetyön välistä symbioosia.

Oppaan tuottaminen opinnäytetyön kirjoittamisen ohella oli monivaiheinen prosessi ja muutti muotoaan useaan otteeseen. Lopputuloksena on digitaalisesti ja fyysisesti toimiva tietopaketti johon on helppo tutustua vaikka aihe olisi tuntematon. Opasta täydentää opinnäytetyössä enemmän avattu teoria mikäli jokin kohdista on erityisen kiinnostava tietylle yritykselle. Oppaan ja opinnäytetyön oli pakko olla hyvinkin yleistasoä käsittelevä kokonaisuus, jotta siitä hyötyisi mahdollisimman laaja yleisö ja se ohjasi paljon oppaan rakentamista.

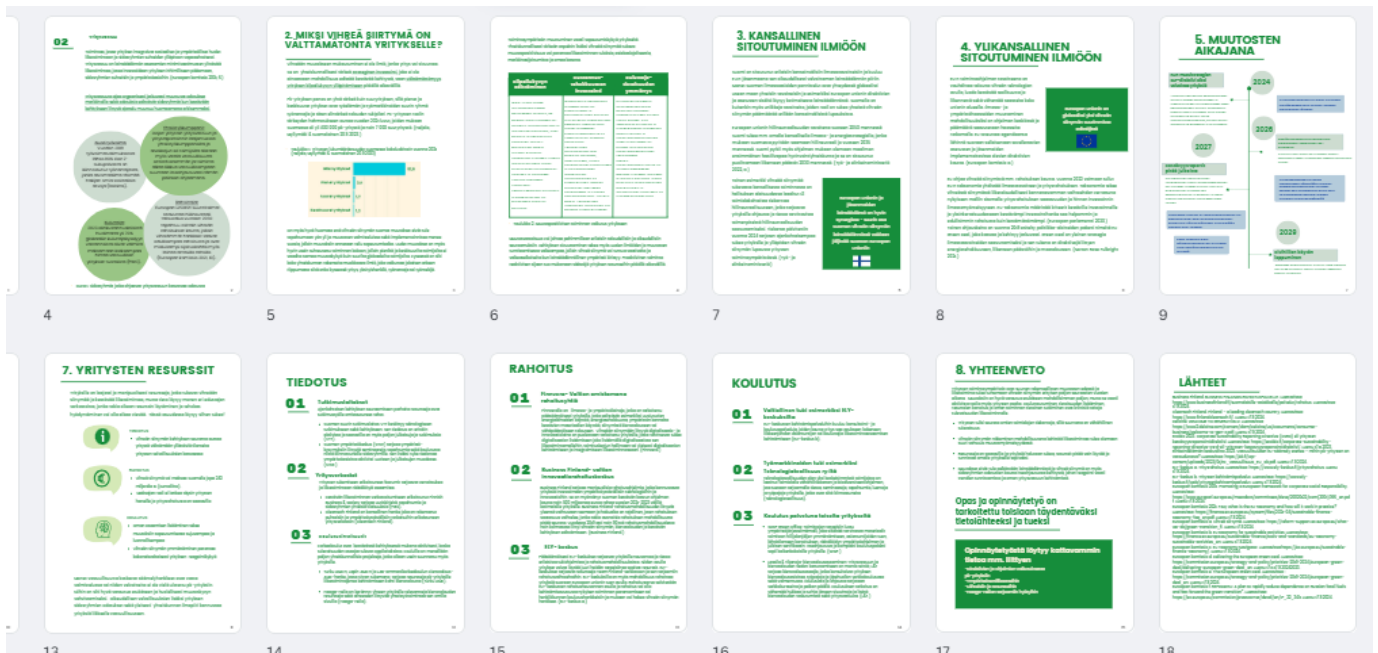
6.1 Tuottamisen lähtötilanteen kuvaus ja suunnittelun esittely

Opinnäytetyö on tarkoitettu erittäin yrityskeskeiseksi ja yritysmyönteiseksi lisäresurssiksi auttamaan vihreän siirtymän muutosten kohtaamisessa. Lähtötilanteena ja oletusarvona on etenkin pk-yritysten rajallisten resurssien tunnistaminen ja nykyisten lähteiden sekä resurssien hajanaisuus. Tietoa vihreästä siirtymästä on tarjolla monen eri lähteen kautta, mutta yhtä ja kokoavaa lähdeä ei ole vielä laajasti saatavilla. Tiedottaminen tuntuu myös olevan erittäin reagoivaa eikä proaktiivista, joka voi itsessään kuormittaa yritysten muutoskykyä entisestään. Elinkeinoelämän keskusliitto julkaisi vuonna 2023 pienen oppaan pk-yrityksen tarpeille, joka vastaa yhden resurssin puutteeseen, mutta sekin opas käsittelee vain paria koittavaa muutosta eikä ole niin laaja, että yritysten kyky varautua muutoksiin olisi kasvanut huomattavasti (Elinkeinoelämän keskusliitto 2023). Selkeästi tarve oppaalle ollaan kuitenkin tunnistettu myös muissa kanavissa ja materiaalia on alettu paikoittain tuottamaan. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on täydentää tietoa yrityksille tarjottavista resursseista ja tuottaa lisäarvoa tiedottamiseen. Opinnäytetyö on siis tuotettu vihreästä siirtymästä kiinnostuneiden lisäksi suoraan pk-yritysten käyttöön vihreän siirtymän ymmärtämisen syventämiseen.

Tuottamisella on kuitenkin rajoittavia tekijöitä, joista yksi on kohderyhmän saavuttaminen. Vaikka opinnäytetyöt ovat julkisia tuotoksia, yrityksen on vaikea löytää resurssia ilmiöön, joka ei ole tuttu. Myös oppaan sisällön tuottaminen on ollut haasteellista, sillä teoriaa ei pysty päivittämään, vaikka aihe ja lainsäädäntö itse elää jatkuvasti, jonka takia kokoavan, mutta staattisen lähteen luominen ei ole kestävä ratkaisu hajanaiselle tiedotukselle. Ajallisesti tuottaminen on pitänyt jättää oman valmistumisen kannalta erittäin viime hetkeen, jotta kaikki uudistukset ja päivitykset ovat kerenneet lopulliseen työhön mukaan ja tieto pysyisi relevanttina mahdollisimman kauan. Mitä kauemmaksi tulvaisuuteen käsitellyt aiheet menevät, sitä alttiimpia ne ovat muutoksille. Lainsäädäntö, joka on vasta suunnitteilla ei myöskään pysty tarjoamaan yhtä paljon tietoa kuin toimeenpantu lainsäädäntö, joka teki teorian hankinnasta työlästä. Yksi oppaan tarkoituksista onkin helpottaa itse pk-yrityksen selvitystyötä, jonka takia monipuolinen teoria ja ajankohtaisten lähteiden käyttö on merkki onnistuneesta lopputuloksesta. Opas tarjoaa nyt niin paljon lainsäädäntöön liittyvää ajankohtaista teoriaa, kun on mahdollista rajatussa sivumäärässä ja ajassa. Täydentävänä osana muutoksille ja vihreään siirtymän kehittymiselle ovat kuitenkin oppaan monet lähteet, joita lukija pystyy itse käyttämään vuosien varrella. Lopputulos on onnistunut, mikäli pk-yritys tai kuka tahansa lukija kokee sen hyödylliseksi resurssiksi vihreään siirtymän muutoksessa.

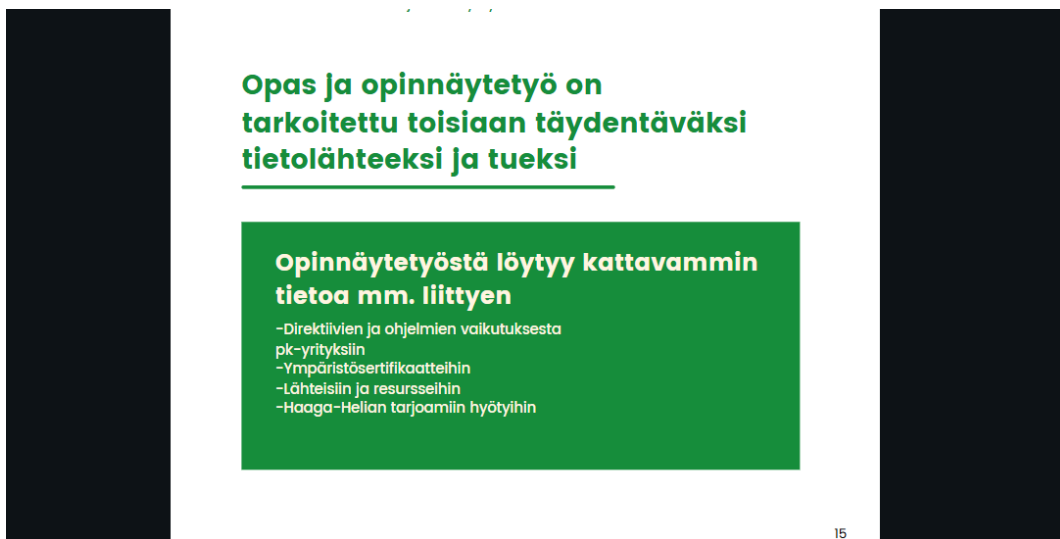
6.2 Tuotoksen tuottamisen kuvaus

Koska oppaan tärkein piirre oli hyödynnettävyys, helppokäyttöisyys ja hyvä lukukokemus, oppaan ulkonäkö ja viestintätyyli muuttui useaan otteeseen. Luetutin opasta käyttäjäkokemuksen keräämisen takia opiskelutovereilla ja pk-yrityksissä työskentelevillä, vanhemman sukupolven tutuilla. Palautetta tuli mm. liittyen haluun ja kiinnostukseen tulostaa opas paperiseksi, sekä käyttää sitä visuaalisena työkaluna digitaalisessa muodossa, jonka takia opas on toteutettu A4-kokoisena PDF-tiedostona. Opasta pystyy hyödyntämään PowerPoint esitelmän muodossa, mutta on myös helposti muutettavissa fyysiseksi kopioksi. Oppaan tuli myös olla tiivis, mutta silti kiinnostusta ylläpitävä, jonka takia jokaisella sivulla on paljon informatiivista luettavaa ja vastapainoksi myös listoja, taulukoita ja aikajana (kuva 1.).

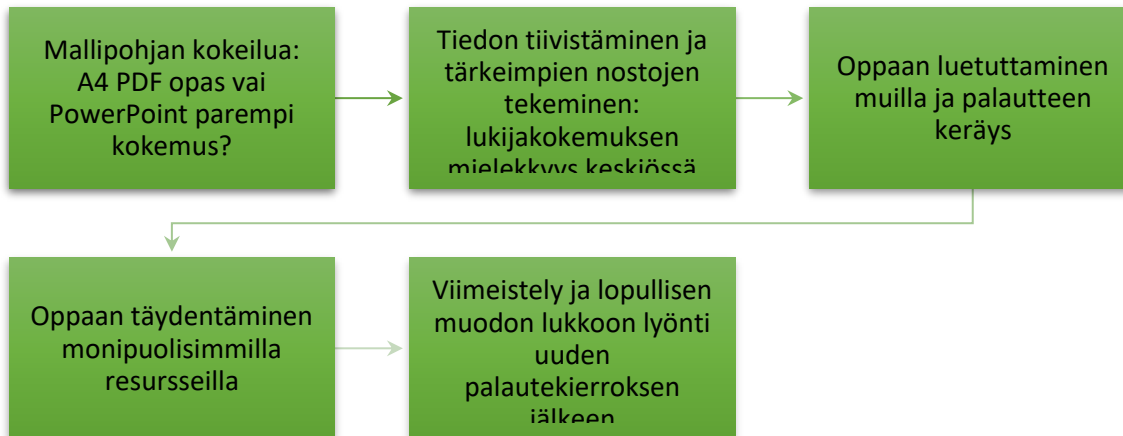
Kuva 1. Oppaan monipuolinen visuaalisuus muodostuu erilaisista grafiikoista tekstin lisäksi

Kirjoitettua tekstiä pääsee myös lukemaan syvällisemmin oppaassa mainittujen lähteiden kautta, sekä tutustumalla opinnäytetyöhön. Oppaasta on jätetty tarkoituksella pois paljon opinnäytetyössä mainittua tietoa, koska oppaan on tarkoitus olla helppo aloitus aiheeseen tutustujalle. Kaikista onnistunein opas olisi ollut digitaalisesti interaktiivinen lukukokemus, jossa olisi ollut aktiivisia linkkejä suoraan lähteisiin, mutta teknisistä syistä se ei ollut mahdollista. Lähteet on silti kerätty oppaan loppuun, vaikka se vaatii enemmän manuaalista työtä lukijalta.

Kuva 2. Opas kannustaa tutustumaan opinnäytetyöhön

Opinnäytetyön tietoperustan valmistuttua alkoi oppaan työstäminen kuvan 3 mukaisesti erittäin lukijakeskeisesti:

Kuva 3. Oppaan tuottamisprosessin vaiheet

Kappale 6 oppaassa koki ehkä eniten muutoksia lukijoiden palautteen perusteella; alun perin sitä ei ollut olemassa, sitten luonnos tarjosi suoraan erilaisia linkkejä ja loppujen lopuksi kappale muodostui lukijaa aktivoivaksi oppaaksi omatoimisen selvityksen tekemiseen. Koska opas on tarkoitettu oman osaamisen syventämiseen ja vihreästä siirtymästä kiinnostumiseen, se sopi hyvin oppaan henkeen. Kappaleen pystyy myös selaamaan nopeasti tai siihen pystyy palaamaan muista osista erilleen olevana kokonaisuutena, mikäli lukija on kiinnostunut nimenomaan lisätiedon hankinnasta. Muuten opas seuraa opinnäytetyön rakennetta, eikä poikkea suuresti sisällöllisesti siitä. Ainoa toinen poikkeavuus on oppaasta löytyvä visuaalinen aikajana vihreän siirtymän muutoksille, jonka tarkoitus on luoda selkeämpi kuva opinnäytetyön teoriasta. Tekstissä vuosiluvut on avattu pieninä kokonaisuuksina ja kokonaiskuvaa on vaikea nähdä muuten, jonka takia halusin alusta asti tuottaa visuaalisen esityksen vihreästä siirtymästä. Viimeistely kokonaisuus on kompakti ja tiedottava paketti, joka täyttää opinnäytetyön lähtötilanteen kartoittamat tarpeet, vaikka sen toteutus ja muoto muuttuivat paljon matkan varrella.

Oppaan kohderyhmä on pidetty myös mielessä oppaan tuottamisen aikana ja liiallisen visuaalisuuden sijaan oppaan ulkonäkö on yritysviestintään suunnattu ja ammattimaisen resurssin näköinen. Teeman vihreys pysyy mukana koko oppaan läpi ollen kuitenkin asiallinen. Lähteet ovat suurimmilta osin samat kuin opinnäytetyössä ja sisällön viestistä ei olla poikettu. Lukijalta ei myöskään vaadita suurta määrää olemassa olevaa tietoa liittyen aiheeseen ja se on digitaalisena resurssina hyvin helppokäyttöinen.

7 Pohdinta

Työn tavoite muodostaa tiedottava kokonaisuus pk-yrityksille liittyen vihreän siirtymän tuomiin mullistuksiin lainsäädännön kautta saavutettiin, vaikka opinnäytetyö ei pystynyt ilmiön piirteiden takia käsitellä jokaista tuoretta ja tulevaa lainsäädännöllistä muutosta. Lopputuloksella on kuitenkin mukana tärkeimpiä nostoja lähitulevaisuuden säädöksistä ja lopputuloksena on tiedottava kokonaisuus, joka oli työn tarkoitus. Työssä esitellään monta pk-yrityksiä koskevaa muutosta, jotka ovat ajankohtaisia jo nyt vuodesta 2024 ja joista yritysten tulisi olla tietoisia mahdollisimman pian. Samaan aikaan opinnäytetyön ajankohtaisuus säilyy vielä monen vuoden ajan, sillä osa työn käsittelemän muutoksista liittyy EU:n tavoitteeseen olla hiilineutraali vuoteen 2050 mennessä. Työn päätuloksena syntynyt opas ja laajemmin opinnäytetyössä avattu teoria ovat hyvä resurssi esimerkiksi asiaan ensimmäistä kertaa tutustuvalla yritykselle, jolle lähitulevaisuuden muutokset eivät ole täysin tiedossa. Työssä onnistui erityisesti erilaisten tiedotuksen, rahoituksen ja koulutuksen resurssien esittely, sillä mukana on paljon tahoja jotka voivat olla yllättäviä tiedon ja tuen lähteitä. Opinnäytetyötä voi hyödyntää monessa eri yrityksessä tulevien vuosien aikana ja opinnäytetyön esittelemiin resursseihin voi tarttua mm. ehdottamalla opinnäytetyön aihetta vihreään siirtymään liittyen Haaga-Helian opiskelijalle, ottamalla yhteyttä ELY-keskuksen neuvontaan, tutkimalla ympäristösertifikaattien sopivuutta omalle yritykselle tai lähtemällä kehittämään esimerkiksi digitaalisuuteen liittyvää projektia kappaleessa 5.3.2 esitellyn rahoituksen tuella. Etenkin erilaiset yhteistyömahdollisuudet ja mm. korkeakoulujen panos yritystoiminnan tukiverkkona voivat avata pk-yrityksille kokonaan uuden lähestymistavan muutosmyönteisyyteen. Työ tarjoaa siis paljon näkökulmia konkreettisista askeleista, joita yritysten voivat ottaa jopa matalallakin kynnyksellä.

Oppaan ja opinnäytetyön teorian tarjoaman tuen lisäksi tulee hyvin esille myös tarve laajamittaiseen ja itsenäiseen selvitystyöhön yritysten puolelta. Vaikka opinnäytetyö tarjoaa hyvän aloituksen pk-yrityksen tiedotukseen, lähteenä se ei tule riittämään tai olemaan tarpeeksi. Nykyinen lainsäädäntö kehittyy kansallisella ja ylikansallisella tasolla ja uutta lainsäädäntöä suunnitellaan jatkuvasti. Jopa tässä työssä esitellyt säädökset voivat vielä muuttua, niitä voidaan täydentää ja kansallinen täytäntöönpano voi olla laajempaa kuin unionin asettamien direktiivien sisältö. Johtopäätöksenä voidaan pitää ilmiön olevan niin jatkuvassa liikkeessä, että kaikilta mukanaolevilta vaaditaan paljon muutosvalmiutta ja halua pysyä kehityksen mukana. Oman toimialan seuraaminen tulee olemaan kriittisempää kuin ennen, mutta yritysten on hyvä huomata, että muutosten keskiössä kukaan ei ole yksin ja vihreällä siirtymällä pyritään rakenteelliseen muutokseen joissa kaikki toimijat ovat yhdessä mukana.

Kirjoitusprosessin aikana myös vaikeuksia ja ongelmia tuli paljon vastaan, osoittaen että aihe on mutkikas. Opinnäytetyön teema on erittäin ajankohtainen ja lainsäädäntö on jatkuvassa muutoksessa vihreään siirtymään liittyen. Vaikka ajankohtaisesta ilmiötä kirjoittaminen on kiinnostavaa sen jatkuvan muuttumisen takia, työn tuottamisessa on ollut vaikeuksia monien direktiivien ja tapahtumien päivitysten takia. Tietoa vihreästä siirtymästä, sen velvoitteista ja kehityksestä on laajasti saatavilla valtion ylläpitämällä sivuilla, EU:n omassa tiedotuksessa sekä yritysmaailman omien toimijoiden sivuilla, mutta tieto on usein hajanaista ja monessa eri paikassa. Sen lisäksi lainsäädännöt ja tulevat projektit voivat olla vaikeita löytää, ellei tiedä tarkalleen mitä etsii, jonka takia opinnäytetyön kaltainen tiedot yhteen kokoava resurssi on tarpeellinen työkalu tiedottamisen yhtenäistämiseen. Ongelmakohtat oli pakko ratkaista rajaamalla aihetta tarkasti esittelemällä vain tietyt ilmiöt ja hyväksymällä sen, että tieto tulee muuttumaan ja opinnäytetyö ei voi tarjota kauaskantoisen tarkkaa opasta joka sisältää kaikki uudistukset ja vaikutukset. Lopputuloksena on siis nyt hyvä ensiaskelta tukeva kokonaisuus, joka kannustaa yrityksiä tutustumaan itse aiheeseen tulevien vuosien varrella proaktiivisesti. Toinen lähestymistapa aiheeseen olisi ollut valita tietty toimiala ja keskittyä vain sen tuleviin muutoksiin vihreän lainsäädännön kautta, mutta sitten lopputulosta ei olisi voinut välttämättä hyödyntää sitä laajempi yleisö.

7.1 Kehittämis- ja tutkimusehdotukset

Opinnäytetyötä kirjoittaessa jouduin tukeutumaan moneen eri lähteeseen, usein myös eri kielillä. Aiheeseen löytyi yrityksen kirjoittamia blogeja ja monen tasoisia valtion ylläpitämiä sivustoja, joilta oli välillä hankalaa etsiä kaikkia tarvittavia tietoja. Itse näinkin selkeän tarpeen yhdelle kaiken tärkeän tiedon kokoavalle alustalle, mikäli vihreä siirtymä halutaan toteuttaa yritysmyönteisesti ja etenkin pk-yrityksiä tukien. Opinnäytetyön kokoamisen hankaluus johti useaan kehittämisideaan ja antoisaan ajatustyöhön opinnäytetyön kirjoittamisen ulkopuolella, sillä aihe on itselle mielenkiintoinen.

Haaga-Helien opiskelijana ensimmäiset jatkokehitysideat liittyivät oman koulun mahdollisuuteen edistää yritysmyönteistä vihreää siirtymää. Haaga-Helia 4Business on jo hyvä resurssi ammattikorkeakoulun ja yritysmaailman väliselle yhteistyölle ja sitä kautta yritykset pääsevät mm. kursseille, täydennyskoulutukseen ja erilaisiin valmennuksiin, mutta tällä hetkellä koulutuspalvelut keskittyvät vain myyntiin, markkinointiin, viestintään, henkilöstöhallintoon, johtamiseen, palvelumuotoiluun ja digitaalisiin ratkaisuihin. (Haaga-Helia s.a.i.) Vaikka yrityksille tarjotaan mahdollisuutta kehittyä ja kasvaa näillä alueilla, Haaga-Helia voisi harkita myös vihreän osaamisen kursseja. Opiskelijoille kiertotalouden opinnot ja kestävän kehityksen teemat ovat lisääntyneet

vuosi vuodelta ja koulu tarjoaa paljon monipuolista osaamista, jota olen itse myös hyödyntänyt koko opintojen ajan. Tähän nojautuen yhteistyötä työnantajien kanssa voisi laajentaa vihreään siirtymään. Tukea tarvitseva tai aiheesta kiinnostunut yritys voi hyötyä suuresti yhteistyöstä Haaga-Helian kanssa, sillä vihreää osaamista löytyy jo. Monta yritystä varmasti kiinnostaisi osallistua kiertotalouden innovointiin, vastuullisen liiketoiminnan kehittämiseen ja juridiikan kursseille. Kurssien lisäksi Haaga-Helian tarjoamat osaamiskartoitukset voisivat liittyä myös kestäväyyteen ja tarjota kartoitusta siihen liittyen (Haaga-Helia s.a.j.)

Haaga-Helian koordinoimien hankkeiden lisäksi kiertotalousosaamisen kehittäminen voisi myös sisältää yrityksille suunnatun blogi-osuuden juridiikan opiskelijoille, jossa opettajien moderoimana olisi mahdollisuus tuottaa pk-yrityksille suunnattu tiedottava tai neuvova blogi-kirjoitus liittyen ajankohtaiseen muutokseen tai ilmiöön lainsäädännössä. Kokemus olisi kiinnostava mahdollisuus opiskelijalle, tarjoaisi mahdollisuuden pariin ylimääräiseen pisteeseen kurssilla, kokoaisi ajankohtaista ja ilmaista tietoa sivustolle ja tekisi yrityksille tarjotusta sisällöstä monipuolisempaa. Toinen opiskelijoita enemmän työmarkkinoihin yhdistävä ja resurssihaasteellisia yrityksiä auttava hanke olisi oppilasyhteistyön laajempi mainostaminen. Se kannattaisi ehdottomasti priorisoida koska monella oppilaalla on esimerkiksi opinnäytetyön aihe haussa ja vihreä siirtymä on kiinnostava aihe niin opiskelijoille, kuin työelämän edustajille. Jos pk-yritykset olisivat tietoisempia potentiaalisista resursseista, niiden hyödyttäminen olisi tehokkaampaa ja yhteistyö oppilaitoksen sekä työnantajien välillä syvenisi hyödyttäen kaikkia osapuolia.

Toinen suunta opinnäytetyön jatkojalostamisen mahdollisuuteen liittyy oman osaamisen jakamiseen aiheeseen liittyen. Koska opinnäytetyö on tarkoitettu yritysmuonteiseksi resurssiksi, olisin kiinnostunut jakamaan materiaalia siitä kiinnostuneille yrityksille Haaga-Helian alumnina. Jos joku yritys haluaa käyttää opasta tai oppilaitos pitää tapahtumia koululla yrityksille liittyen vihreään siirtymään olisin kiinnostunut puhumaan aiheesta oman opinnäytetyön kautta ja päivittämään materiaalia ajankohtaisemmaksi muutosten mukana. Olisi kiinnostavaa, jos opas ei jäisi staattiseksi resurssiksi vaan olisi aktiivisesti mukana yritysten käytettävissä.

7.2 Pätevyys ja luotettavuus

Opinnäytetyön luotettavuuteen vaikuttaa suuresti suuri määrä käytettyjä lähteitä. Työn juridisen painotuksen takia lähteinä on käytetty paljon Euroopan Unionin tiedotusta, direktiivejä ja julkaisuja. Kotimaisina lähteinä toimivat enimmäkseen eri ministeriöiden tiedotukset, eduskunnan sivut ja työmarkkinoiden liittojen julkaisut. Kaiken kaikkeaan opinnäytetyössä on tukeuduttu paljon viralliseen valtiolliseen ja hallinnolliseen tiedotukseen, joka antaa työlle paljon luotettavuutta ja sisältää pienemmän mahdollisuuden joustavaan tulkintaan verrattuna muihin digitaalisiin

julkaisuihin. Moninaiset lähteet ovat yksi työn vahvuuksista, vaikka ne samalla todistavat opinnäytetyön teesin; yhtenäistä tiedottavaa kokoelmaa ei ole saatavilla ja asioista oppiminen vaatii paljon pitkäjänteistä selvittelyä.

Yksi työn potentiaalisista heikkouksista on sen yleinen taso. Koska opinnäytetyö on tarkoitettu resurssiksi pk-yrityksille yhtenä ryhmänä keskittymättä tiettyyn toimialaan tai yritykseen, esimerkit lainsäädännön vaikutuksista jäävät erittäin yleistäviksi. Työ ei siis välttämättä tarjoa suoraan sopivia esimerkkejä jokaiselle kiinnostuneelle yritykselle ja vaatii vielä paljon omaa itsenäistä analyysia. Työ ei myöskään pysty esittelemään kaikkea valmisteilla olevaa ja tulevaa lainsäädäntöä mm. opinnäytetyön rajallisen pituuden ja luettavuuden takia. Oppaassa on mainittu lisää säädöksiä, mutta kaikkia esimerkkejä on mahdotonta käydä läpi myös senkin takia että valmisteilla ja suunnitteilla olevista uusista säädöksistä ei ole paljon tietoutusta. Tietoperustan pääteemat on silti kirjoitettu tukeutuen runsaaseen ja ajankohtaiseen lähdemateriaaliin tehden työstä hyvin luotettavan ja luotettavuuden taso pitää hyvänä. Opinnäytetyö ei myöskään tuota uutta teoriaa, vaan kokoaa olemassa olevaa informaatiota yhteen lähteeseen tarjoten yrityksille näkyviä vaikutuksia loogisina esimerkkeinä jokaisen teorian lopussa. Lähteitä on helppo hyödyntää tiedon varmistamiseen ja opinnäytetyössä on erittäin vähän lähteisiin perustamatonta spekulatiota, joka vähentää eriävien tulkintojen syntymistä. Työ on erittäin faktapohjainen ja lukija pystyy varmistamaan tekstin informaation kansalliselta sekä ylikansalliselta tasolta myös itsenäisesti.

7.3 Oman opinnäytetyöprojektin ja oppimisen arviointi

Projekti pysyi mielekkäänä ja kiinnostavana prosessin alusta loppuun asti, sillä aihe on ollut mielessä koko opintojen ajan. Juridiikan sekoittaminen vihreään siirtymään on ollut kiinnostava haaste ja näkökulma, joka heijastuu myös itselle kertyneisiin opintoihin. Juridisen tekstin lukeminen ja hyödyntäminen on tullut tutuksi, mutta tämän työn tarpeisiin nähden jouduin tukeutumaan paljon direktiivien esittelyyn ja valmisteluun liittyvään tekstiin, joka oli erilainen ulottuvuus juridiikkaan. Työstä olisi saanut juridisesti syvällisemmän keskittymällä johonkin tiettyyn säädökseen ja analysoimalla sitä, mutta yrityskeskeisyys ja opinnäytetyön monimuotoisuus pakotti teorian pysymään suhteellisen kevyenä. Yleensä oma kirjoitustyyli on enemmän teoriaan porautuva, mutta se lähestyminen olisi tehnyt opinnäytetyöstä ehkä liian raskasta luettavaa pidemmän päälle. Työn kirjoittaminen oli siis täynnä kompromisseja ja jouduin karsimaan työn sisältöä paljon. Välillä tekstin rakentaminen oli myös erittäin hidasta ja vaati lakivalmistelujen ja monen eri julkaisun lukemista eri kielillä, joka teki teorian keräämisestä hetkittäin jopa lannistavaa. Lähteitä oli saatavilla paikoittain jopa liian runsaasti ja niiden käyttö vaati paljon priorisointia. Vaikka suurin oppimiskokemus tuli teorian hyödyntämisestä, kokemus oli myös kirjoittajana haastava ja kasvattava. Oma suuri

kiinnostus aiheeseen kuitenkin säilyi ja olen vieläkin motivoitunut tutkimaan ja julkaisemaan aiheeseen liittyvää omaa tekstiä opinnäytetyön ulkopuolella.

Opinnäytetyö prosessi vahvisti myös suuresti omaa halua keskittää urakehitys kestävyyteen liittyviin teemoihin. Akateeminen työ innosti erilaiseen työnhakuun kirjoittamisen aikana ja laajensin uramahdollisuuksia työtehtäviin, joiden haun ajattelin olevan vielä kaukana tulevaisuudessa. Asiantuntijuuden tarjoaminen vihreään siirtymään ja erityisesti yrityskeskeinen ote kirjoittamiseen kasvatti myös omaa tuntemusta ja valmisteli työelämän ajankohtaisiin teemoihin, sillä vihreä muutos koskettaa jokaista eurooppalaista työnantajaa nyt ja etenkin tulevina vuosina. Opinnäytetyön tuottaminen oli myös tutkinnon kannalta palkitsevaa, sillä se seurasi vahvasti omien opintojen teemoja ja oli niille hyvä lopetus.

Kirjoittaminen yhdisti aktiivisesti kriittistä ja analyttistä ajattelukykyä, sillä olemassa olevaa lainsäädännöllistä teoriaa piti miettiä pk-yritysten näkökulmasta ja valmista materiaalia siitä ei ollut. Yrityskeskeisyys oli arvokas punainen lanka kirjoittaessa ja se mahdollisti asiantuntijuuden roolin omaksumisen. Koska teema elää ja muuttuu jatkuvasti, oli vaikea tuntea täydellistä onnistumista asiantuntijana, mutta siitä ajattelumallista pääsin hyvin eteenpäin, kun päätin että uudet edistykset ja ilmiöt toimivat opinnäytetyötä täydentävänä tietona. Prosessi opetti myös että asiantuntijuuden tarjoaminen ei pysty olemaan täydellisen tyhjentävä vastaus, sillä ilmiö johon työ perustuu on moniulotteinen ja yhteiskunnallinen konteksti muuttaa sen muotoa aktiivisesti.

Lähteet

Airaksinen, O. 2022. Vastuuton yritys voi jäädä ilman lainarahaa. Taloustaito. Luettavissa: <https://www.taloustaito.fi/Rahat/vastuuton-yritys-voi-jaada-ilman-lainarahaa/#cb120f99>. Luettu 7.9.2024

Asiakastieto 2022. Mikä EU-taksonomia? Näin se vaikuttaa rahoittajiin ja muihin yrityksiin. Luettavissa: <https://www.asiakastieto.fi/web/fi/asiakastieto-media/uutiset/mika-eu-taksonomia-nain-se-vaikuttaa-rahoittajiin-ja-muihin-yrityksiin.html>. Luettu: 5.4.2024.

Business Finland 2024. (Business Finland 2024.) 5 neuvoa yritysten vihreään siirtymään. Luettavissa: <https://www.businessfinland.fi/ajankohtaista/uutiset/2023/viherra-yrityksesi-5-neuvoa-kohti-vihreaa-kasvua>. Luettu: 4.11.2024.

Business Finland s.a.a. Suomen kestävän kasvun ohjelma. Luettavissa: <https://www.businessfinland.fi/kampanjasivut/suomen-kestavan-kasvun-ohjelma>. Luettu: 6.4.2024.

Business Finland s.a.b. Päättyneet rahoitushaut. Luettavissa: <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/rahoitus/paattyneet-rahoitushaut>. Luettu: 1.10.2024.

Business Finland s.a.c. Energiatuki. Luettavissa: <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/rahoitus/energiatuki>. Luettu: 1.10.2024.

Business Finland s.a.d. Horisontti Eurooppa. Luettavissa: <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/rahoitus/horisontti-eurooppa>. Luettu: 2.10.2024.

Deloitte 2018. WELCOME TO GENERATION Z. Luettavissa: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/us/Documents/consumer-business/welcome-to-gen-z.pdf>. Luettu 1.1.2024

Eduskunta s.a. Lainsäädäntö. Luettavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/kotimaiset-oikeuslahteet/Sivut/Lainsaadanto.aspx. Luettu: 4.4.2024.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus s.a.a. Yritysrahoitus. Luettavissa: <https://www.ely-keskus.fi/yritysrahoitus>. Luettu: 2.5.2024.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus s.a.b. Palvelut yritykselle ja yhteisölle. Luettavissa: <https://www.ely-keskus.fi/yrityksen-ja-yhteison-palvelut#Kehittamispalvelut>. Luettu: 2.5.2024.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus s.a.c. Yrityksen ja henkilöstön kehittäminen. Luettavissa: <https://www.ely-keskus.fi/yrityksen-kehittaminen>. Luettu: 2.10.2024.

Elinkeinoelämän keskusliitto 2023. Vastuullisuuden EU-sääntely etenee – mihin pk-yritysten on varauduttava? Luettavissa: https://ek.fi/wp-content/uploads/2023/01/EK_Vastuullisuus_EU_ok.pdf. Luettu: 17.10.2024.

Elinkeinoelämän keskusliitto. 26.03.2021. Mikä ihmeen EU-taksonomia – Brysselin-toimistomme vastaa. Luettavissa: <https://ek.fi/ajankohtaista/uutiset/mika-ihmeen-eu-taksonomia-brysselin-toimistomme-vastaa/>. Luettu 6.4.2024.

Euroopan komissio 2001. Promoting a European framework for Corporate Social Responsibility. Luettavissa: [https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/committees/deve/20020122/com\(2001\)366_en.pdf](https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/committees/deve/20020122/com(2001)366_en.pdf). Luettu: 1.10.2024.

Euroopan komissio s.a.a. EU-lainsäädännön täytäntöönpano. Luettavissa: https://commission.europa.eu/law/application-eu-law/implementing-eu-law_fi. Luettu: 4.4.2024.

Euroopan komissio s.a.b. Vihreä siirtymä. Luettavissa: https://reform-support.ec.europa.eu/what-we-do/green-transition_fi. Luettu: 4.4.2024.

Euroopan komissio s.a.c. Euroopan komission toiminta lainsäädännön tasolla. Luettavissa: https://commission.europa.eu/about-european-commission/what-european-commission-does/law_fi. Luettu: 4.5.2024.

Euroopan komissio s.a.d. Single-use plastics, Luettavissa: https://environment.ec.europa.eu/topics/plastics/single-use-plastics_en. Luettu: 5.10.2024.

Euroopan komissio s.a.e. Energy performance of buildings directive. Luettavissa: https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-efficiency/energy-efficient-buildings/energy-performance-buildings-directive_en. Luettu: 6.3.2024.

Euroopan komissio s.a.f. REPowerEU. Luettavissa: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/repowereu-affordable-secure-and-sustainable-energy-europe_fi. Luettu: 6.3.2024.

Euroopan komissio g. LIFE Programme. Luettavissa: https://cinea.ec.europa.eu/programmes/life_en. Luettu: 2.5.2024.

Euroopan parlamentti 2023. Corporate sustainability: firms to tackle impact on human rights and environment. Luettavissa: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press->

[room/20230424IPR82008/corporate-sustainability-firms-to-tackle-impact-on-human-rights-and-environment](#). Luettu: 6.4.2024.

Euroopan tilintarkastustuomioistuin 2022. Pk-yritysten kilpailukyvyyn

parantamiseen tähtäävä Euroopan aluekehitysrahaston tuki. Luettavissa:

https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR22_08/SR_SME_Competitiveness_FI.pdf.

Luettu: 4.8.2024.

Euroopan unioni s.a.a. Kansallinen lainsäädäntö. Luettavissa: https://e-justice.europa.eu/6/FI/national_legislation. Luettu 4.4.2024.

Euroopan unioni s.a.b. Säädytystyypit. Luettavissa: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/law/types-legislation_fi. Luettu: 4.4.2024.

Euroopan unioni s.a.c. Kertakäyttöiset muovituotteet – ympäristövaikutuksen torjuminen.

Tiivistelmä asiakirjasta. Luettavissa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/LSU/?uri=CELEX%3A32019L0904>. Luettu: 5.5.2024.

Eurooppa-neuvosto s.a. Pariisin ilmastopimus. Luettavissa:

<https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/climate-change/paris-agreement/>. Luettu: 5.3.2024.

Excellence Finland 2023. 18.09.2023. Luettavissa : <https://www.excellencefinland.fi/mita-on-esg/>. Luettu 1.4.2024

Finland Cleantech s.a.. Finland – a leading cleantech country. Luettavissa:

<https://www.finlandcleantech.fi/>. Luettu: 6.5.2024.

Finnish Business & Society s.a.a. Tietoa FIBSistä. Kohti kestävämpää maailmaa. Luettavissa:

<https://fibsry.fi/tietoa-meista/>. Luettu: 9.9.2024.

Finnish Business & Society s.a.b. Palvelut. Pysy ajan tasalla, syvennä osaamista ja löydä vertaistukea. Luettavissa: <https://fibsry.fi/fibs-palvelut/>. Luettu: 2.4.2024.

Finnvera 31.05.2022. Finnvera aikoo hyödyntää InvestEU-ohjelmaa digitalisaation ja kestävä kehityksen vauhdittamiseksi – suunnitelmissa uusi laina yritysten digi- ja ilmastohankkeisiin.

Luettavissa: <https://www.finnvera.fi/finnvera/uutishuone/uutiset/finnvera-aikoo-hyodyntaa-investeu-ohjelmaa-digitalisaation-ja-kestavan-kehityksen-vauhdittamiseksi>. Luettu: 6.5.2024.

Finnvera s.a. Lainat vihreään siirtymään ja digitalisaatioon. Luettavissa:

<https://www.finnvera.fi/rahoitus/lainat-vihraaan-siirtymaan-ja-digitalisaatioon>. Luettu: 6.5.2024.

Haaga-Helia 2024. Haaga-Heliasta 1300 valmistunutta – onnitelut kaikille. Luettavissa <https://www.haaga-helia.fi/fi/ajankohtaista/uutiset/haaga-heliasta-1300-valmistunutta-onnitelut-kaikille>. Luettu 31.10.2024

Haaga-Helia s.a.a. Kiertotalous ja vihreä liiketoiminta - hankkeet (R&D). Luettavissa: <https://www.haaga-helia.fi/fi/tki/kiertotalous-ja-vihrea-liiketoiminta-hankkeet-rd>. Luettu: 07.10.2024.

Haaga-Helia s.a.b. Vastuullisuus. Luettavissa: <https://www.haaga-helia.fi/fi/vastuullisuus>. Luettu 3.10.2024.

Haaga-Helia s.a.c. Kiertotalous- ja vastuullisuusopinnot. Luettavissa: <https://www.haaga-helia.fi/fi/kiertotalous-ja-vastuullisuusopinnot>. Luettu: 09.10.2024.

Haaga-Helia s.a.d. Innovoi kiertotaloutta ja kestävää tulevaisuutta. Luettavissa: https://opinto-opas.haaga-helia.fi/course_unit/SER004AS2A. Luettu: 3.10.2024.

Haaga-Helia s.a.e. Kiertotalouden liiketoiminnan ja palveluiden kehittäminen. Luettavissa: https://opinto-opas.haaga-helia.fi/course_unit/SER003AS2A. Luettu: 3.10.2024.

Haaga-Helia s.a.f. Kiertotalous ja ilmasto liiketoimintamahdollisuutena. Luettavissa: https://opinto-opas.haaga-helia.fi/course_unit/SER001AS2A. Luettu: 3.10.2024.

Haaga-Helia s.a.g. Kiertotalouden ja ympäristövaikutusten johtaminen. Luettavissa: https://opinto-opas.haaga-helia.fi/course_unit/SER002AS2A. Luettu: 3.10.20234

Haaga-Helia s.a.h. Rekrytoi opiskelijoita. Luettavissa: <https://www.haaga-helia.fi/fi/yrityksille/rekrytoi-opiskelijoita>. Luettu: 3.10.2024.

Haaga-Helia s.a.i. Yritysvalmennukset, koulutuspalvelut ja kurssit yrityksille. Luettavissa: <https://www.haaga-helia.fi/fi/yritysvalmennukset-koulutuspalvelut-ja-kurssit-yrityksille>. Luettu: 6.10.2024.

Haaga-Helia s.a.j. Osaamiskartoitus osana henkilöstön koulutussuunnitelmia - tilaa maksuton kartoitus. Luettavissa: <https://www.haaga-helia.fi/fi/osaamiskartoitus-osana-henkiloston-koulutussuunnitelmia-tilaa-maksuton-kartoitus>. Luettu: 6.10.2024.

Heino, J & Häggblom, J. 14.8.2023. Kestävyyseraportointi ja tuleva CSR-direktiivi. Toukko. Blogi. Luettavissa: <https://tuokko.fi/kestavyysraportointi-ja-tuleva-csr-direktiivi/>. Luettu: 5.5.2024.

Heljala, H., Myllymäki, M., & Milka Suomalainen, M. 20.9.2023. Mikä on pk-yritysten vaikutus talouteen – määritelmällä on väliä. Tilastokeskus. Luettavissa: <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2023/mika-on-pk-yritysten-vaikutus-talouteen-maaritelmalla-on-valia/>. Luettu: 1.5.2024.

IRP 2020. Resource Efficiency and Climate Change: Material Efficiency Strategies for a Low-Carbon Future. Kansainvälisen resurssipaneeli. Nairobi. Luettavissa :

<https://www.resourcepanel.org/fi/tiedosto/1966/download?token=dNgPqfZE>. Luettu 10.9.2024.

Kauppakamari s.a. Hae Ilmasto-ohjelmaan. Luettavissa:

https://kauppakamari.fi/vastuullisuus/ilmasto-ohjelma/?gad_source=1&qclid=Cj0KCQjw4vKpBhCZARIsAOKHoWSNISXpuc-aTrXFrKIYaqOPAo6EN6Lbz15-Z6Y7QDpBceO6OP8CdEwaAje7EALw_wcB. Luettu: 7.4.2024.

Kivikangas 06.04.2022. Kehittääkö kestävä kehitys kestäväää liiketoimintaa? Suomen

Asiakkuusmarkkinointiliitto ry:n blogi. Luettavissa: <https://asml.fi/vastuullisuus-investointi-kannattavuus/>. Luettu: 5.10.2024.

L&T s.a.a. Tarvitsetko apua kiertotalouteen? Luettavissa:

https://tietopankki.lt.fi/kiertotalousosaajat?utm_term=kiertotalous&utm_campaign=L%26T+YP+-+Search+-+B2B+Palvelut+-+Kiertotalous&utm_source=adwords&utm_medium=ppc&hsa_acc=5474562395&hsa_cam=11437033584&hsa_grp=110708712134&hsa_ad=474615593671&hsa_src=q&hsa_tgt=aud-1120148960549:kwd-305984461574&hsa_kw=kiertotalous&hsa_mt=b&hsa_net=adwords&hsa_ver=3&gad_source=1&qclid=Cj0KCQjw4vKpBhCZARIsAOKHoWRYgK4RSn27cfotlQbCWgV7SjGknKY8KTDQ8gVkf0oz2MeYyPOs_laAtmSEALw_wcB. Luettu: 4.4.2024.

L&T s.a.b. Jätehuollon verkkokoulutus ja valmennukset. Luettavissa:

<https://www.lt.fi/fi/yritysasiakkaat/palvelut/kiertotalouden-asiantuntijapalvelut/verkkokoulutukset-ja-valmennukset>. Luettu: 4.4.2024.

Niskala, M. 11.8.2022. Kohti määrämuotoista kestävyysraportointia. Finnish Business & Society ry:n blogi. Luettavissa: <https://fibsry.fi/uutishuone/blogit/kohti-maaramuotoista-kestavyysraportointia/>. Luettu: 5.4.2024.

Norton Rose Fulbright 2021. The EU Green Deal explained. Luettavissa:

<https://www.nortonrosefulbright.com/en/knowledge/publications/c50c4cd9/the-eugreen-deal-explained>. Luettu: 17.4.2024.

PWC. February 2023 Global Consumer Insights Pulse Survey. Luettavissa:

<https://www.pwc.com/gx/en/consumer-markets/global-consumer-insights-survey-2023-01/feb-2023-global-consumer-insights-survey-pulse-5-pwc-global.pdf>. Luettu 1.5.2024.

PWC. 2024. PwC's Voice of the Consumer Survey 2024.

Luettavissa : <https://www.pwc.com/gx/en/issues/c-suite-insights/voice-of-the-consumer-survey.html>.

Luettu : 16.9.2024.

Rinki s.a. SUP-tietopankki. Luettavissa: https://rinkiin.fi/tuottajavastuu/mika_tuottajavastuu/sup-tietopankki/. Luettu: 5.10.2024.

Rinta-Erkkilä, H. 29.8.2023. YRITYSVASTUULAINSÄÄDÄNTÖ: MITÄ SIITÄ TULISI TIETÄÄ?. EU-rahoitusneuvonta blogi. Luettavissa:

<https://www.eurahoitusneuvonta.fi/ajankohtaiset/uutiset/2023/yritysvastuulainsaadanto-mita-siita-tulisi-tietaa>. Luettu: 5.5.2024.

Tilastokeskus s.a. Pk-yritys. Luettavissa: https://stat.fi/meta/kas/pk_yritys.html. Luettu 1.4.2024.

Shure, J. 8.4.2021. If your business doesn't have a sustainability culture, it should. Taft Communications blogi. Luettavissa : <https://www.taftcommunications.com/if-your-business-doesnt-have-a-sustainability-culture-it-should/>. Luettu: 7.4.2024.

Sosiaali- ja terveysministeriö s.a. Kestävän kasvun ohjelman valtionavustushakuun liittyvät kysymykset. Luettavissa: <https://stm.fi/usein-kysyttya-kestavan-kasvun-ohjelman-valtionavustushausta>. Luettu: 4.4.2024.

Sumi Oy. 14.12.2022. Uusia vaatimuksia tuottajille: Kertakäyttömuovi eli SUP (Single Use Plastics). Luettavissa: <https://sumi.fi/2022/12/14/uusia-vaatimuksia-tuottajille-kertakayttomuovi-eli-sup-single-use-plastics/>. Luettu: 5.5.2024.

Suomen YK-liitto s.a. Kestävä kehitys - Agenda 2030. Luettavissa: <https://www.ykliitto.fi/kestava-kehitys>. Luettu: 9.4.2024.

Suomen ympäristökeskus s.a. Tapahtumat, valmennukset, koulutukset ja seminaarit. Luettavissa: <https://www.syke.fi/fi-FI/Palvelut/Koulutuspalvelut>. Luettu: 9.5.2024.

Suomi.fi. 2023. Suomi osana Euroopan unionia. Luettavissa: <https://www.suomi.fi/kansalaiselle/oikeudet-ja-velvollisuudet/digituki-ja-hallintopalvelut/opas/nain-julkinen-hallinto-toimii/suomi-osana-euroopan-unionia>. Luettu: 4.3.2024.

Teknologiateollisuus ry 20.10.2023. Teknologiateollisuuden vastuullisuuslinjaukset. Luettavissa: <https://teknologiateollisuus.fi/tavoitteemme/yritysvastuu/vastuullisuuslinjaukset/>. Luettu: 4.9.2024.

Teknologiateollisuus ry s.a. Tapahtumat. Luettavissa: <https://teknologiateollisuus.fi/fi/tapahtumat>. Luettu: 4.10.2024.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2020. Yhteenveto toimialojen vähähiilitiekartoista. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. 2020:52. Helsinki. Luettavissa:

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162494/TEM_2020_52.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu: 4.5.2024.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2024. Yhteenveto toimialojen vähähiilitiekartoista 2024. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. 2024:45. Helsinki. Luettavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-829-5>. Luettu 31.10.2024

Työ- ja elinkeinoministeriö s.a.a. Vähähiilisyystiekarttojen päivittäminen. Luettavissa: <https://tem.fi/vahahiilisyystiekarttojen-paivittaminen>. Luettu: 30.10.2024.

Työ- ja elinkeinoministeriö s.a.b. Direktiivi yritystoiminnan kestävästä toimintaa koskevasta huolellisuusveloitteesta (Corporate Sustainability Due Diligence Directive, CSDDD). Luettavissa: <https://tem.fi/yritysten-huolellisuusvelvoite>. Luettu: 30.10.2024.

Ulkoministeriö 2023 a. Valmisteilla oleva yritys vastuulaki herättää kysymyksiä. Luettavissa: <https://eurooppatiedotus.fi/2023/05/11/valmisteilla-oleva-yritysvastuulaki-herattaa-kysymyksiä/>. Luettu: 6.5.2024.

Ulkoministeriö 2023 b. Towards inclusive - European CSR policy. Ulkoministeriön julkaisuja. 2023:5. Helsinki. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164759/UM_2023_5.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu: 6.5.2024.

Uski, L. 17.2.2023. Auttava asiantuntijaverkosto vai vihreän siirtymän viidakko – millaista apua on tarjolla yrittäjälle? Haaga-Helia. E-signals artikkeli. Luettavissa: <https://esignals.fi/kategoria/liiketoiminta/kiertotalous-ja-vihrea-siirtyminen/auttava-asiantuntijaverkosto-vai-vihrean-siirtymän-viidakko-millaista-apua-on-tarjolla-yrittäjälle/#196a47a4>. Luettu: 6.9.2024.

Valtakari, M. 28.4.2023. Suuremmissa yrityksissä vihreä siirtyminen koetaan kasvumahdollisuutena, mutta pienemmissä uhkana. MDI:n blogi. Luettavissa: <https://www.mdi.fi/suuremmissa-yrityksissa-vihrea-siirtyminen-koetaan-kasvumahdollisuutena-mutta-pienemmissä-uhkana-liiketoiminnalle/>.

Luettu: 6.5.2023.

Valtioneuvosto 2021. Suomen kestävä kasvun ohjelma. Valtioneuvoston julkaisuja. 2021:52. Helsinki. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163176/VN_2021_52.pdf?sequence=4&isAllowed=y. Luettu: 4.4.2024.

Valtioneuvosto s.a.a. Kestävä kehityksen globaali toimintaohjelma Agenda2030. Luettavissa: <https://kestavakehitys.fi/agenda-2030>. Luettu: 5.3.2024.

Valtiovarainministeriö s.a.a. Vihreä siirtymä – elpymis- ja palautumissuunnitelma. Luettavissa: <https://vm.fi/vihrea-siirtyma>. Luettu: 4.5.2024.

VTT s.a. Yhteistyö kanssamme - miksi ja miten. Luettavissa: <https://www.vttresearch.com/fi/tietoa-meista/nain-ratkomme-tulevaisuuden-haasteita-yhdessa>. Luettu: 9.5.2024.

WWF s.a.a. MIKÄ GREEN OFFICE?. Luettavissa: <https://wwf.fi/greenoffice/mika-green-office/>. Luettu: 7.9.2024.

WWF s.a.b. YMPÄRISTÖJÄRJESTELMÄ TYÖPAIKALLESII. Luettavissa: <https://wwf.fi/greenoffice/ymparistovastuuta-tyopaikoille%20/>. Luettu: 9.9.2024.

Ympäristöministeriö s.a.a. What is the green transition? Luettavissa: <https://ym.fi/en/what-is-the-green-transition>. Luettu: 4.5.2024.

Ympäristöministeriö s.a.b. Euroopan unionin ilmasto-politiikka. Luettavissa: <https://ym.fi/euroopan-unionin-ilmastopolitiikka>. Luettu: 4.4.2024.

Ympäristöministeriö s.a.c. Rakennusten energia-tehokkuus-direktiivin uudistus. Luettavissa: <https://ym.fi/rakennusten-energiatehokkuusdirektiivin-uudistus>. Luettu: 6.5.2024.

Liitteet

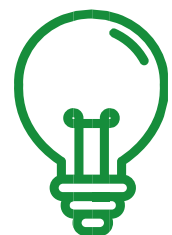
Liite 1. Opas vihreän siirtymän lainsäädäntöön

OPAS VIHREÄN SIIRTYMÄN LAINSÄÄ- DÄNTÖÖN

Pk-yritykselle
tarkoitettu

lisäresurssi vihreän
siirtymän tueksi

SISÄLTÖ

1	Keskeiset ilmiöt	1
2	Miksi toimia vihreä siirtymä on välttämätöntä yritykselle?	3
3	Kansallinen sitoutuminen ilmiöön	5
4	Ylikansallinen sitoutuminen ilmiöön	6
5	Muutosten aikajana	7
6	Lisätietoa muutoksista	9
7	Yritysten resurssit	11
8	Yhteenveto	15
9	Lähteet	

1. KESKEISET ILMIÖT

Yritysten toimintaympäristö kehittyy jatkuvasti ja kyky reagoida muutoksiin on kriittinen taito yrityksen kilpailukyvyn kannalta. Viime vuosina yritysmaailma on kokenut muutoksia liittyen etenkin kestävään kehitykseen ja sen tuomiin uusiin odotuksiin sekä standardeihin. Kaksi tärkeää ilmiötä ajamassa muutosta on vihreän siirtymisen kiihtyminen ja yritysvastuun kasvu.

01

Vihreä siirtymä

Nimitys suunnitelmalliselle siirtymälle kohti globaalia yhteiskuntaa, joka elää luonnon resurssien rajoissa ja perustuu fossiilittomien polttoaineiden käyttöön. Vihreän siirtymän ytimessä on kestävä kasvu ja taloudellisesti vakaa kehitys, joka ei vaaranna kenenkään tasavertaisuutta. Vihreän siirtymän kriittisyys ja tarve nousee nykyisen maailmantalouden kestäättömästä kulutuksesta sekä maapallon rajattujen resurssien liian nopeasta käytöstä. Kestämätön kulutus ja tuotanto kiihdyttää globaalia ilmastokriisiä ja ekologista katoa ennätysnopeasti. Tavoitteena on saada aikaan kokonaisvaltainen ja rakenteellinen muutos, joka muuntaa nykyisen valmistuksen, loppukäytön ja kaiken materiaalin hyödyntämisen sekä hankkimisen kestäväksi. (Ympäristöministeriö.)

Vihreään siirtymiseen on sitoutunut globaalisti paljon toimijoita erilaisten sopimusten ja tavoitteiden kautta. Kotimaassa toimiva yritys voi nähdä vihreän siirtymisen ponnistukset mm. näiden merkittävien lupausten kautta joihin Suomi on sitoutunut;

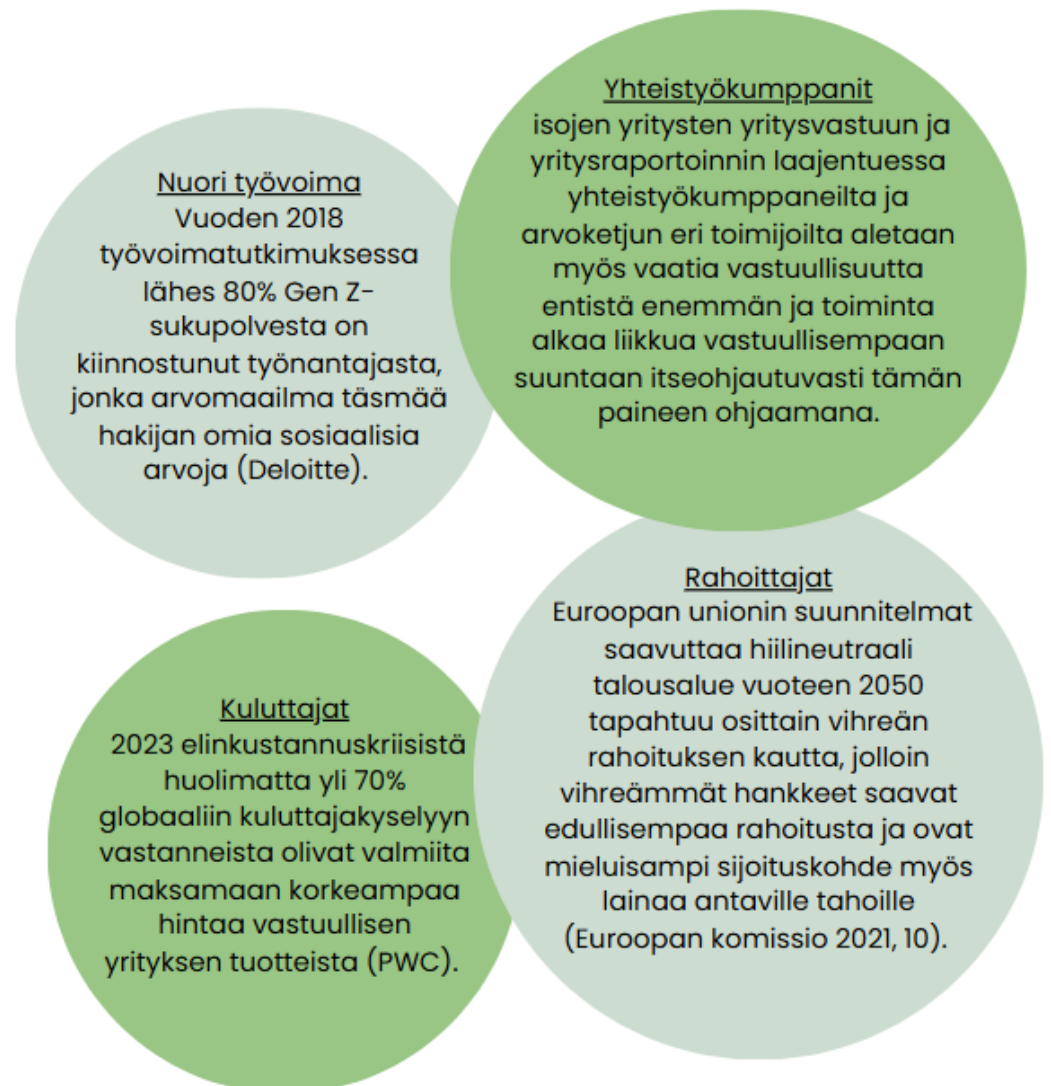
- Pariisin ilmastosopimus on 2016 voimaan tullut sopimus, jonka tavoitteena on ilmastomuutoksen hidastaminen globaalisti 194 valtion ja EU:n yhteisponnistuksin.
- European Green Deal on vuonna 2019 Euroopan komission esittämä sitoumus hiilineutraalin EU:n saavuttamiseen vuoteen 2050 mennessä.
- Hiilineutraali Suomi 2035 on Suomen valtion ilmasto- ja energiastrategia hiilineutraalisuuden saavuttamiseen.

02

Yritysvastuu

Toimintaa, jossa yritykset integroivat sosiaaliset ja ympäristölliset huolet liiketoimintaan ja sidosryhmien suhteiden ylläpitoon vapaaehtoisesti. Yritysvastuu on lainsäädännön asettamien minimivaatimusten ylittävää liiketoimintaa, jossa investoidaan yrityksen inhimilliseen pääomaan, sidosryhmien suhteisiin ja ympäristöasioihin. (Euroopan komissio 2001, 6.)

Yritysvastuuta ajaa orgaanisesti jatkuvasti muuttuvat odotukset markkinoilla sekä odotuksia edistävät sidosryhmät kun kestävään kehitykseen liittyvä ajattelu muuttuu huomaamatta arkisemmaksi.

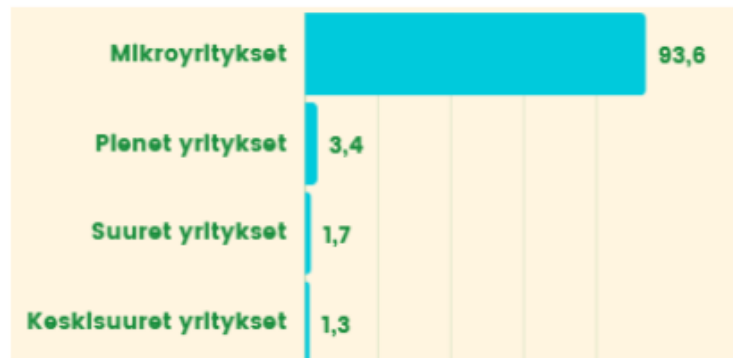
• Kuva 1. Sidosryhmät jotka ohjaavat yritysvastuun kasvavaa odotusta

2. MIKSI VIHREÄ SIIRTYMÄ ON VÄLTTÄMÄTÖNTÄ YRITYKSELLE?

Vihreään muutokseen mukautuminen ei ole ilmiö, jonka yritys voi sivuuttaa. Se on yhteiskunnallisesti tärkeä strateginen investointi, joka ei ole ainoastaan mahdollisuus edistää kestävästä kehitystä, vaan välttämättömyys yrityksen kilpailukyvyn ylläpitämiseen pitkällä aikavälillä.

Pk-yrityksen panos on yhtä tärkeä kuin suuryrityksen, sillä pienet ja keski-suuret yritykset ovat työelämän ja työmarkkinoiden suurin ryhmä työnantajia ja täten elintärkeä talouden tukipilari. PK-yritysten roolin tärkeyden hahmotukseen auttaa vuoden 2021 luvut, joiden mukaan Suomessa oli yli 400 000 pk-yritystä ja noin 7 000 suuryritystä. (Heijala, Myllymäki & Suomalainen 20.9.2023.)

- Taulukko 1. Yritysten lukumääräosuudet Suomessa kokoluokittain vuonna 2021 (Heijala, Myllymäki & Suomalainen 20.9.2023)

On myös hyvä huomata että vihreän siirtymän tuomat muutokset eivät tule tapahtumaan yön yli ja muutosten valmisteluissa sekä implementoinnissa menee vuosia, jolloin muutoksiin annetaan reilu sopeutumisaika. Uudet muutokset on myös hyvin usein suhteutettu toiminnan kokoon, jolloin pieniltä ja keski-suurilta toimijoilta ei vaadita samaa muutoskykyä kuin suurilta globaaleilta toimijoilta. Kyseessä on silti koko yhteiskunnan rakenteita muokkaava ilmiö, joka vaikuttaa jokaisen arkeen riippumatta siitä onko kyseessä yritys, yksityishenkilö, työnantaja tai työntekijä.

Toimintaympäristön muuttuminen vaatii sopeutumiskykyä yritykseltä. Yhteiskunnallisesti tärkeän aspektin lisäksi vihreää siirtymää tukeva muutospositiivisuus voi parantaa liiketoiminnan tuloksia, asiakaslojaliteettia, markkinasijoittumista ja omaa katetta.

Kilpailukyvyyn edistäminen	Kustannus- tehokkuuteen Investointi	Kuluttaja- tietoisuuden ymmärrys
<p>Mikäli yritys lähtee muutospositiivisesti kehitykseen mukaan, se edistää oman tuotteen tai palvelun innovatiivisuutta ja markkinasijoittumista, ollen samalla lainsäädännön vaatimien minimi-standardien edellä. Vihreän siirtymän näkeminen yrityksen uutena mahdollisuutena antaa toimijalle etulyöntiaseman. Sääntely ja odotukset liikkuvat tasaisesti ympäristöystävällisempään suuntaan ja sopeutuminen on elintärkeää kilpailun kannalta.</p>	<p>Hukkaavat ja tehottomat prosessit eivät voi kustannusten ja kannattavuuden kannalta olla mukana tulevaisuuden kestävää liiketoimintaa. Omien prosessien kustannustehokkuus on liiketoiminnan järkevää optimointia. Tehokkuuden parantaminen mm. energian käytössä, jätehuollossa, hukkan vähentäminen tuotannossa ja vaihtoehtoisten materiaalien hyödyntäminen on tulevaisuuden ratkaisu globaalien resurssien vähentyessä ja hintojen vääjäämättömän nousun edellä. Tehokkaiden ratkaisujen löytäminen nyt säästää tulevaisuudessa.</p>	<p>Kuluttajien tarpeet ja odotukset kehittyvät samansuuntaisesti yhteiskunnallisen vihreän ilmiön kanssa. Yhä useammat kuluttajat ja yritysasiakkaat arvostavat vastuullisuutta ja ympäristöystävällisyyttä. Vastuullisuudesta on tulossa minimiodotus ympäristötietoisuuden lisääntyessä. Etenkin ympäristövastuullisuus on noussut keskeiseksi tekijäksi yrityksen maineen ja brändin kannalta. Oman toiminnan mukauttaminen sidosryhmien ja markkinoiden odotuksiin on yritykselle tärkeä taito.</p>

• Taulukko 2. Muutospositiivisen toiminnan vaikutus yritykseen

Muutosvastaisuus voi johtaa pahimmillaan erilaisiin taloudellisiin ja oikeudellisiin seuraamuksiin. Kehityksen sivuuttaminen tekee myös uusien ilmiöiden ja muutosten tunnistamisesta vaikeampaa, jolloin vihreä siirtymä voi tuntua vaativalta ja vaikeaselkoiselta kun lainsäädännöllinen ympäristö kiristyy. Proaktiivinen toiminta reaktiivisen sijaan tuo mukanaan säästöjä yrityksen resursseihin pitkällä aikavälillä.

3. KANSALLINEN SITOUTUMINEN ILMIÖÖN

Suomi on sitoutunut erilaisiin kansainvälisiin ilmastotavoitteisiin ja kuuluu EU:n jäsenmaana sen oikeudellisesti velvoittaman lainsäädännön piiriin. Monet Suomen ilmastoasioiden ponnistelut ovat yhteydessä globaalisti usean maan yhteisiin tavoitteisiin ja esimerkiksi Euroopan unionin direktiivien ja asetusten sisältö löytyy kotimaisesta lainsäädännöstä. Suomella on kuitenkin myös uniikkeja tavoitteita, joiden rooli on tukea yhteistä vihreän siirtymän päämäärää erillään kansainvälisistä lupauksista.

Euroopan unionin hiilineutraalisuuden tavoitetta vuoteen 2050 mennessä Suomi tukee mm. omalla kansallisella ilmasto- ja energiastrategialla, jonka mukaan Suomesta pyritään saamaan hiilineutraali jo vuoteen 2035 mennessä. Suomi pyrkii myös ohjelman mukaan olemaan maailman ensimmäinen fossiilivapaa hyvinvointiyhteiskunta ja se on sitoutunut puolittamaan liikenteen päästöt 2030 mennessä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2022, 11.)

Toinen esimerkki vihreää siirtymää tukevasta kansallisesta toiminnasta on hallituksen alaisuudessa laaditut 13 toimialakohtaista tiekarttaa hiilineutraalisuuteen, jotka tarjoavat yrityksille ohjausta ja tietoa tarvittavista toimenpiteistä hiilineutraalisuuden saavuttamiseksi. Tiekartat päivitettiin vuonna 2024 tarjoten ajankohtaisempaa tukea yrityksille ja ylläpitäen vihreän siirtymän lupausta yritysten toimintaympäristössä. (Työ- ja elinkeinoministeriö)

Euroopan unionin ja jäsenmaiden lainsäädäntö on hyvin synergista - suurin osa Suomen vihreän siirtymän lainsäädännöstä voidaan jäljittää suoraan Euroopan Unioniin

4. YLIKANSALLINEN SITOUTUMINEN ILMIÖÖN

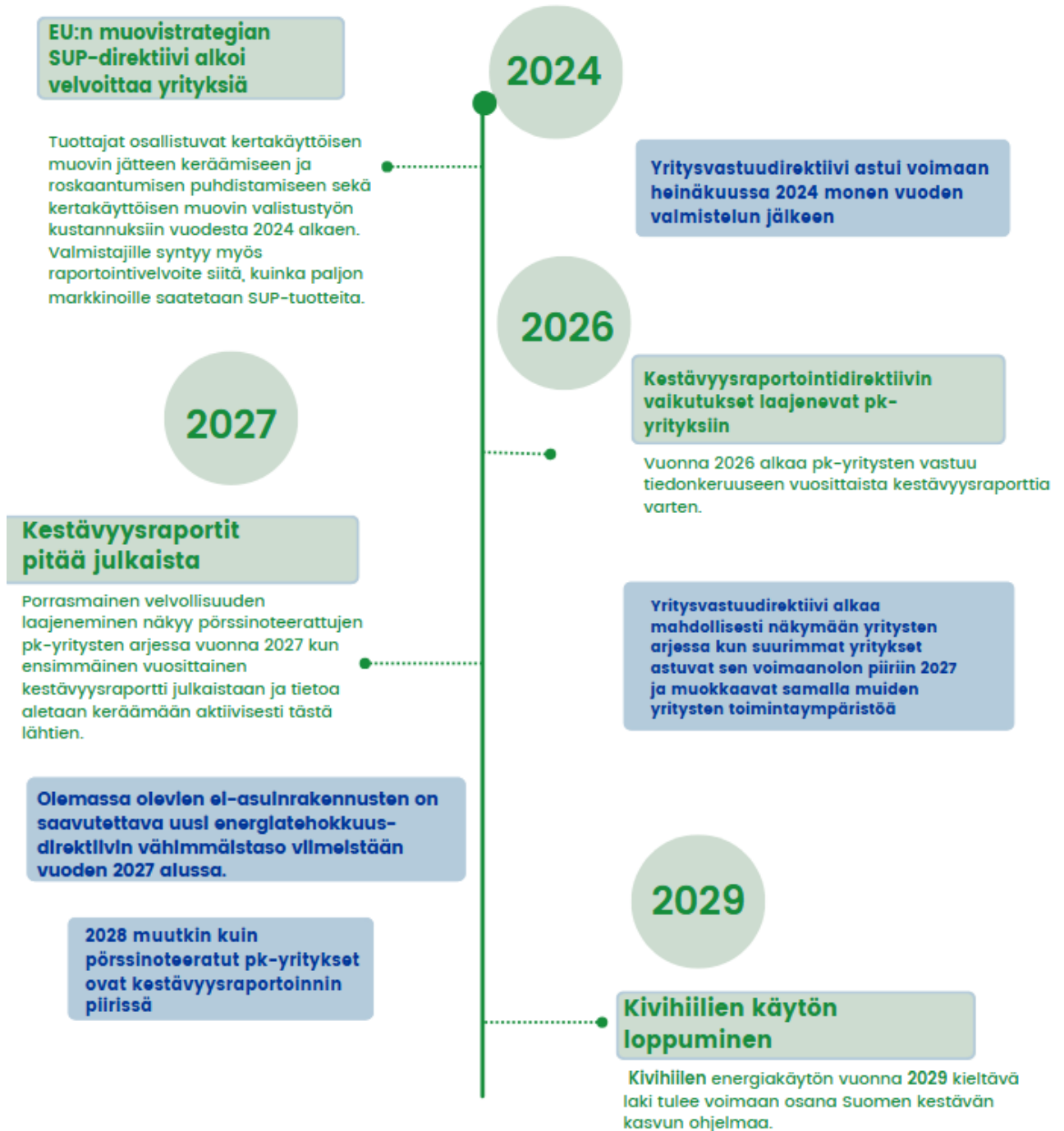
EU:n toimintaohjelman tavoitteena on vauhdittaa taloutta vihreän teknologian avulla, luoda kestävä teollisuutta ja liikennettä sekä vähentää saasteita koko unionin alueella. Ilmasto- ja ympäristöhaasteiden muuttaminen mahdollisuuksiksi on ohjelman keskiössä ja päämäärä saavutetaan haasteita ratkomalla. EU toteuttaa agendaansa lähinnä suoraan sellaisenaan sovellettavien asetusten ja jäsenmaiden implementoitavissa olevien direktiivien kautta. (Euroopan komissio a.)

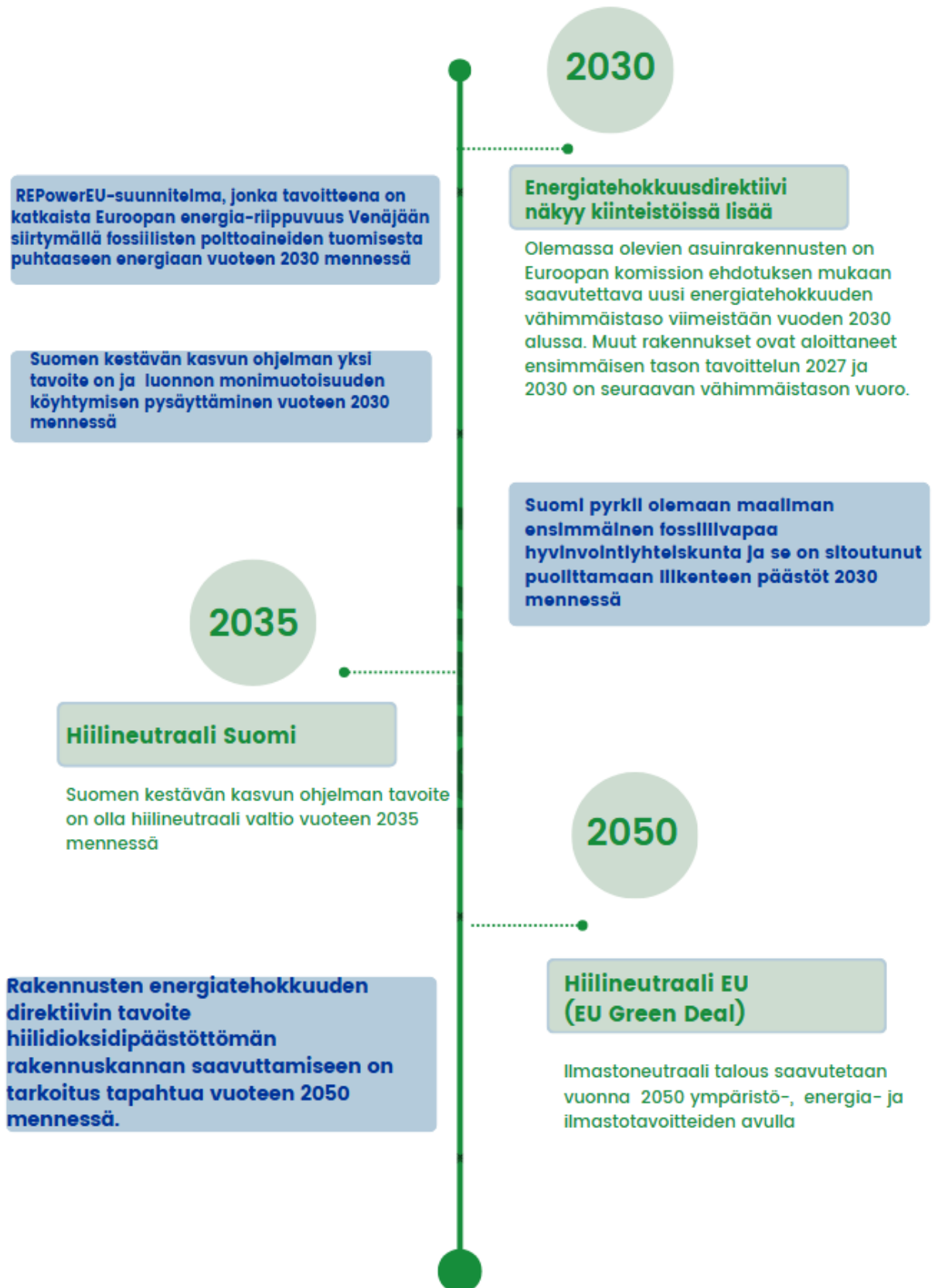
Euroopan unionin on globaalisti yksi vihreän siirtymän suurimmista edistäjistä

EU ohjaa vihreää siirtymistä mm. rahoituksen kautta. Vuonna 2022 voimaan tullut EU:n taksonomia yhdistää ilmastotavoitteet ja yritysrahoituksen. Taksonomia tekee vihreästä siirtymästä liiketaloudellisesti kannattavamman vaihtoehdon verrattuna nykyiseen malliin sitomalla yritysrahoituksen saatavuuden ja hinnan investoinnin ilmastomyönteisyyteen. EU-taksonomia määrittää kriteerit kestäville investoinneille ja yksinkertaisuudessaan kestävämpi investointihanke saa helpommin ja edullisimmin rahoitusta kuin kestävämpi. (Euroopan parlamentti 2020.) Toinen ohjauskeino on vuonna 2019 esitelty politiikka-aloitteiden paketti nimeltä EU Green Deal, joka kasvaa ja kehittyy jatkuvasti. Green Deal on yleinen strategia ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi ja sen tukena on direktiivejä liittyen energiatehokkuuteen, liikenteen päästöihin ja maatalouteen. (Norton Rose Fulbright 2021.)

5. MUUTOSTEN AIKAJANA

*Vihreään siirtymään tulee kuulumaan paljon muutakin sääntelyä ja kehitys ei lopu vuonna 2050 vaikka se on nimetty usein tavoitteiden vuosikymmeneksi

6. LISÄTIETOA MUUTOKSESTA

Suomen kestävä kasvun ohjelma; viimeksi 2023 päivitetty hallitusohjelma Suomen kestäväan kasvuun ja vihreään siirtymään.

Suomen visio on selitetty valtion sivulla ja lisätietoa on tarjolla liittyen mm. rahoitukseen (Valtiovarainministeriö).

Itse ohjelma on luettavissa valtion julkaisuna. Pk-yrityksille kiinnostavin osuus on kappale 2 (Valtioneuvosto 2021).

Tiekartta hiilineutraaliin Suomeen; tiekarttojen päivitys oli käynnissä 2024 alkuvuoden ja tuli julki syksyllä 2024.

Ministeriön sivut avaavat tiekarttojen tarkoitusta (Työ- ja elinkeinoministeriö). Vuoden 2020 ohjelma ja vuoden 2024 toimialakohtainen päivitys ovat luettavissa valtion julkaisuna ja kummankin julkaisun toistaiseksi oleellisin osuus pk-yrityksille on kappale 5 (Valtioneuvosto 2020).

EU- taksonomia; 2022 vaikuttamaan alkanut kestäväan talouden ohjauskeino, jolla tuetaan vihreitä hankkeita jäsenmaissa.

Unionin virallinen tiedotus taksonomian piirteistä (Euroopan komissio b). Unionin toinen tiedotus, jossa taksonomiaa ollaan selitetty vielä laajemmin ja yleisimpiin kysymyksiin ollaan vastattu (Euroopan komissio c).

EU Green deal; unionin yleinen strategia ja politiikka-aloitteiden paketti sen ilmastotavoitteiden saavuttamiseen. Direktiivejä päivitetään ja julkaistaan aktiivisesti.

Aiheesta löytyy unionin tiedotusta ja toimialakohtaista infoa sekä ajankohtaisia uutisia (Euroopan komissio d).

Toinen samankaltainen tiedotus tarjoaa monipuolisemmin muita lähteitä joiden kautta teemaan pääsee tutustumaan syvemmin (Euroopan komissio e).

SUP-direktiivi: kertakäyttöisen muovin vähentämiseen liittyvää velvollisuutta, joka tulee vaikuttamaan etenkin yrityksiin.

TUKES on avannut direktiivin vaikutuksia ja aikataulua erittäin kattavasti omilla sivuilla olevassa tiedotuksessa (Turvallisuus- ja kemikaalivirasto).

SUP direktiivin raportit keräävä palveluyhteisö on kerännyt vastaukset yleisiin kysymyksiin liittyen yrityksen rooliin (Rinki).

Energiatehokkuusdirektiivi; vuonna 2026 kansallisella tasolla näkyvä kiinteistöjen muutos.

Kiinteistöjä koskeva laaja selostus direktiivin vaikutuksista antaa hyvän kuvan tulevista muutoksista (Kiinteistöliitto).
Myös unionin oma tiedotus aiheesta kertoo hyvin ajankohtaisesta kehityksestä liittyen direktiiviin. Tiedotuksessa kerrotaan myös mitä energiatehokkuustasoja ollaan odottamassa (Euroopan parlamentti 2023).

REPowerEU; polttoaineiden käyttöön vaikuttava unionin suunnitelma.

Ulkoministeriön tiedotus direktiivin tavoitteista avaa muutoksen taustasyitä, joka tekee tavoitteen ymmärtämisestä ja tukemisesta selkeämpää (Ulkoministeriö 2022).
Unionin julkaisemat numerot liittyen muutokseen antavat direktiivin laajuudelle hyvät mitat (Euroopan komissio f).

Yritysten kestävyysraportointidirektiivi; yritysten läpinäkyvyyteen vaikuttava uusi vuosittainen velvollisuus.

Yrittäjät.fi-sivuston tiedotus pk-yrityksille liittyen direktiivin tuomaan muutokseen on hyvin kuratoitu ja tiedottava paketti (Yrittäjät).
Kestävän kehityksen konsultointipalvelun ajankohtainen yhteenveto direktiivin vaikutuksista on myös suunniteltu nimenomaan yritysten luettavaksi (Ecobio 2023).
Ministeriön tiedotus puolestaan käy läpi enemmän, miten direktiivin muutokset saatetaan kansallisesti voimaan ja mihin lakeihin yritys voi odottaa muutoksia (Työ- ja elinkeinoministeriö 2022).

Yritysvastuulaki EU: yritysten toimintaan vahvasti vaikuttava, 2023 valmisteilla oleva direktiivi yritysten huolellisuusvelvoitteen sitovasta laajenemisesta.

Unionin ajankohtainen tiedotus aiheesta, joka kertoo miksi direktiivi on valmisteilla unionissa ja mitä sillä halutaan saavuttaa (Euroopan parlamentti 2023).

Yleisesti myös yritysvastuun tärkeydestä, roolista ja ulottuvuuksista tiedottava unionin sivusto on kerännyt paljon lähteitä yhteen. Sivusto on hyvä lähtökohta, jos yritysvastuu ei ole ennestään tuttu aihe (Euroopan komissio g).

*Lisätietoa löytyy myös EK:n laatimasta pienestä oppaasta pk-yrityksille, joka käsittelee osaa mainituista direktiiveistä (Elinkeinoelämän keskusliitto 2023).

7. YRITYSTEN RESURSSIT

Yrityksille on laajasti ja monipuolisesti resursseja, jotka tukevat vihreään siirtymää ja kestäväää liiketoimintaa, mutta tieto löytyy monen eri edustajan verkostoista, jonka takia oikean resurssin löytäminen ja tehokas hyödyntäminen voi olla aikaa vievää. Tässä osuudessa löytyy siihen tukea!

TIEDOTUS

- Vihreän siirtymän kehityksen seuranta auttaa yritystä välttämään yllättäviä tilanteita yritysten velvollisuuksien kasvaessa

RAHOITUS

- Vihreä siirtymä voi maksaa Suomelle jopa 242 miljardia € (Kuntaliitto).
- Maksajan rooli ei lankea täysin yritysten harteille ja yritysrahoitusta on saatavilla

KOULUTUS

- Oman osaamisen lisääminen tekee muutoksiin sopeutumisesta sujuvampaa ja luonnollisempaa
- Vihreän siirtymän ymmärtäminen parantaa kokonaisvaltaisesti yrityksen reagointikykyä

Monet vastuullisuutta koskevat sääntelyhankkeet ovat vasta valmistelussa tai niiden velvoitteita ei ole vielä ulotettu pk-yrityksiin. Niihin on silti hyvä varautua etukäteen ja huolellisesti muutoksen vahvistamiseksi. Oikeudellisten velvollisuuksien lisäksi yrityksen sidosryhmien odotukset sekä yleisesti yhteiskunnan ilmapiiri kannustaa yrityksiä liikkeelle vastuullisuuteen.

TIEDOTUS

01

Tutkimuslaitokset

Ajankohtaisen kehityksen seuraamiseen parhaita resursseja ovat tutkimustyölle omistautuneet tahot.

- Suomen suurin tutkimuslaitos VTT keskittyy teknologiseen tutkimukseen sekä kehitykseen. Sen tiedotus on erittäin aktiivista ja saatavilla on myös paljon julkaisuja ja tutkimuksia (VTT).
- Suomen ympäristökeskus (SYKE) tarjoaa ympäristökysymyksiin liittyviä seminaareja, tapahtumia sekä koulutusta niistä kiinnostuneille sidosryhmille. Sen lisäksi Syke tiedottaa ympäristöasioista aktiivisesti uutisten ja julkaisujen muodossa. (SYKE.)

02

Yritysverkostot

Yritysten tukemiseen erikoistuneet foorumit tarjoavat vertaistukea ja liiketoimintaan räätälöityä osaamista.

- Kestävän liiketoiminnan verkostoitumiseen erikoistunut Finnish Business & Society tarjoaa uutiskirjeitä, tapahtumia ja sidosryhmien yhteisiä tilaisuuksia (FIBS).
- Cleantech Finland on kansallinen hanke joka on rakentanut puhtaisiin ja ympäristöystävällisiin ratkaisuihin erikoistuneen yritysverkoston (Cleantech Finland).

03

Koulutusinstituutit

Korkeakoulut ovat kestävässä kehityksessä mukana aktiivisesti, koska tulevaisuuden osaajat tulevat oppilaitoksista. Kouluilla on meneillään paljon yhteiskunnallisia projekteja, jotka ollaan usein suunnattu myös yrityksille.

- Turku AMK:n, Lapin AMK:n ja LAB-ammattikorkeakoulun Kiertotalous-AMK-hanke, jossa Sitran tukemana tarjoaa resursseja pk-yrityksille liiketoimintojensa kehittämiseen kohti kiertotaloutta (Turku AMK).
- Haaga-Helia on kerännyt yhteen yrityksille relevantteja kiertotalouden resursseja sekä aiheeseen liittyvää yhteistyötoimintaa sen omilla sivuilla (Haaga-Helia).

RAHOITUS

01

Finnvera- Valtion omistamana raholtusyhtiö

Finnveralla on ilmasto- ja ympäristölainoja, jotka on tarkoitettu pääsääntöisesti yrityksille, jotka edistävät esimerkiksi uusiutuvien energialähteiden käyttöä, energiatehokkuutta, ympäristön kannalta kestävien materiaalien käyttöä, siirtymistä kiertotalouteen tai vähäpäästöiseen talouteen. Vihreään siirtymään liittyvä digitalisaatio- ja innovaatiolaina on puolestaan tarkoitettu yrityksille, jotka tarvitsevat tukea digitalisaation lisäämiseen joko lisäämällä digitalisaatiota sen liiketoimintamalleihin, toimitusketjun hallintaan tai yleisesti digitalisaation kehittämiseen ja integroimiseen liiketoiminnassaan. (Finnvera.)

02

Business Finland- valtion Innovaatorahoituskus

Business Finland tarjoaa monipuolisia rahoitusohjelmia, jotka kannustavat yrityksiä investoimaan ympäristöystävällisiin teknologioihin ja innovaatioihin. Se on myöntänyt Suomen kestävä kasvun ohjelman kautta noin 500 miljoonaa euroa rahaa vuosien 2021-2023 välillä kotimaisille yrityksille. Business Finland-rahoitusmahdollisuudet liittyvät yleensä vaihtuvaan teemaan ja hakuaika on rajallinen, joten rahoituksen saatavuus vaihtelee, jonka takia avonaisia rahoituksen mahdollisuutta pitää seurata. Vuodesta 2019 asti noin 90:stä rahoitusmahdollisuudesta noin kolmasosa liittyi vihreään siirtymään, kiertotalouden ja kestävä kehityksen edistämiseen. (Business Finland.)

03

ELY- keskus

Pääsääntöisesti ELY-keskukset tarjoavat yrityksille neuvontaa ja tietoa erilaisista tukiohjelmista ja rahoitusmahdollisuuksista. Niiden avulla yritykset voivat löytää juuri heidän tarpeisiinsa sopivat resurssit. ELY-keskukset tarjoavat resursseja Team Finland-verkostoon ja sen tarjoamiin rahoitusvaihtoehtoihin. ELY-keskuksilla on myös mahdollisuus rahoittaa yrityksiä suoraan Euroopan unionin tuen avulla. Rahoitustarve selvitetään ELY-keskusten rahoitusneuvonnan avulla ja rahoitus voi olla kehittämisavustusta nykyisen toiminnan parantamiseen tai henkilökunnan koulutushankkeisiin ja mukaan voi hakea vihreään siirtymän hankkeet. (ELY-keskus a.)

KOULUTUS

01

Valtiollinen tuki esimerkiksi ELY-keskuksilta

ELY-keskusten kehittämispalveluihin kuuluu konsultointi- ja koulutuspalveluja, joiden kautta yritys saa avukseen kokeneen liikkeenjohdon asiantuntijan tai kouluttajia liiketoimintaosaamisen kehittämiseen (ELY-keskus b).

02

Työmarkkinoiden tuki esimerkiksi Teknologiateollisuus ry:ltä

Teknologiateollisuuden alan yksi keskeisimmistä toimijoista on laatinut toimialalle vähähiilitiekartan ja biodiversiteettiohjelman, jota tuetaan tarjoamalla tietoa, seminaareja, tapahtumia, luentoja ja työpajoja yrityksille, jotka ovat siitä kiinnostuneita (Teknologiateollisuus).

03

Koulutus palveluna toiselta yritykseltä

- WWF Green Office: Toimistojen tarpeisiin luotu ympäristöjärjestelmämalli, joka sisältää tarvittavat materiaalit toimiston hiilijalanjäljen ymmärtämiseen, asiantuntijoiden tuen, lähtötilanteen kartoituksen, räätälöidyn ympäristöohjelman ja julkisen sertifikaatin. Itseohjautuva ja kompakti koulutuspaketti sopii kaikenkokoisille yrityksille. (WWF.)
- Lassila & Tikanoja-kiertotalousosaaminen: Yritysvastuun ja kiertotalouden tiedon kartuttamiseen on monta reittiä; L&T tarjoaa kiertotalousosaajia, jotka konsultoivat yrityksen kiertotalousasioissa, työpajoja ja jätehuollon verkkokoulutusta sekä valmennusta. Koulutusta ja ohjausta tarjotaan verkkokursseina ja paikan päällä. Koulutuksen tarkoitus on vähentää hukkaa ja turhia jätteen sivuvirtoja ja lisätä kiertotalouden toteutumista sekä yritysvastuuta. (L&T.)

8. YHTEENVETO

Yritysten toimintaympäristöt ovat suurten rakenteellisten muutosten edessä ja liiketoiminta tulee tuntemaan vihreän siirtymän erityisen paljon seuraavien vuosien aikana. Muutoksiin on hyvä varautua etukäteen mahdollisimman paljon, mutta se vaatii aktiivista roolia myös yritysten osalta. Kouluttautuminen, tietoisuuden lisääminen, resurssien kartoitus ja oman toiminnan tietoinen tutkiminen ovat kriittisiä taitoja tulevaisuuden liiketoiminnalle.

- Yritysten tulisi seurata omien toimialojen tiekarttoja, sillä suuntana on vähähiilinen tulevaisuus.
- Vihreän siirtymän näkeminen mahdollisuutena kehittää liiketoimintaa tulee olemaan suuri vahvuus muutosmyönteisyydessä.
- Resursseja on saatavilla ja yrityksiä halutaan tukea, resurssit pitää vain löytää ja tunnistaa omalle yritykselle sopivaksi.
- Muutokset eivät tule pelkästään lainsäädännöstä ja vihreä siirtymä on myös sidosryhmien odotusten kautta itseohjautuvaa kehitystä, johon reagointi vaatii trendien tunnistamista ja oman yritys vastuun kehittämistä.

Opas ja opinnäytetyö on tarkoitettu toisiaan täydentäväksi tietolähteeksi ja tueksi

Opinnäytetyöstä löytyy kattavammin tietoa mm. liittyen

- Direktiivien ja ohjelmien vaikutuksesta pk-yrityksiin
- Ympäristösertifikaatteihin
- Lähteisiin ja resursseihin
- Haaga-Helian tarjoamiin hyötyihin

LÄHTEET

Business Finland. BUSINESS FINLANDIN RAHOITUSPALVELUT. Luettavissa:

<https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/rahoitus>. Luettavissa: 17.9.2024.

Cleantech Finland. Finland – a leading cleantech country. Luettavissa: <https://www.finlandcleantech.fi/>.
Luettu 17.9.2024.

Deloitte. WELCOME TO GENERATION Z. Luettavissa:

<https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/us/Documents/consumer-business/welcome-to-gen-z.pdf>. Luettu 17.9.2024.

Ecobio 2023. Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) eli yritysten kestävyysraportointidirektiivi. Luettavissa: <https://ecobio.fi/corporate-sustainability-reporting-directive-csrd-eli-yritysten-kestavyysraportointidirektiivi/>. Luettu 17.11.2023.

Elinkeinoelämän keskusliitto 2023. Vastuullisuuden EU-sääntely etenee – mihin pk-yritysten on varauduttava? Luettavissa: https://ek.fi/wp-content/uploads/2023/01/EK_Vastuullisuus_EU_ok.pdf.
Luettu 17.9.2024.

ELY-keskus a. Yritysrahoitus. Luettavissa: <https://www.ely-keskus.fi/yritysrahoitus>. Luettu 17.9.2024.

ELY-keskus b. Yritysten kehittämispalvelut. Luettavissa: <https://www.ely-keskus.fi/web/yritystenkehittamispalvelut>. Luettu 17.9.2024.

Euroopan komissio 2001. Promoting a European framework for Corporate Social Responsibility. Luettavissa:

[https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/committees/deve/20020122/com\(2001\)366_en.pdf](https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/committees/deve/20020122/com(2001)366_en.pdf). Luettu 17.9.2024.

Euroopan komissio 2021. FAQ: What is the EU Taxonomy and how will it work in practice? Luettavissa: https://finance.ec.europa.eu/system/files/2021-04/sustainable-finance-taxonomy-faq_en.pdf. Luettu 17.9.2024.

Euroopan komissio a. Vihreä siirtymä. Luettavissa: https://reform-support.ec.europa.eu/what-we-do/green-transition_fi. Luettu 17.9.2024.

Euroopan komissio b. EU taxonomy for sustainable activities. Luettavissa:

https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/tools-and-standards/eu-taxonomy-sustainable-activities_en. Luettu 17.9.2024.

Euroopan komissio c. EU Taxonomy Navigator. Luettavissa: <https://ec.europa.eu/sustainable-finance-taxonomy/>. Luettu 17.9.2024.

Euroopan komissio d. Delivering the European Green Deal. Luettavissa:

https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/delivering-european-green-deal_en. Luettu 17.11.17.9.20242023.

Euroopan komissio e. The European Green Deal. Luettavissa : https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en. Luettu 17.9.2024.

Euroopan komissio f. REPowerEU: A plan to rapidly reduce dependence on Russian fossil fuels and fast forward the green transition*. Luettavissa: Euroopan komissio g. Corporate sustainability and responsibility. Luettavissa: https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry/sustainability/corporate-sustainability-and-responsibility_fi. Luettu 17.9.2024.

Euroopan parlamentti 2020. EU:n taksonomia määrittää kriteerit vihreälle rahoitukselle. Luettavissa: <https://www.europarl.europa.eu/news/fi/headlines/economy/20200604STO80509/eu-n-taksonomia-maarittaa-kriteerit-vihrealle-rahoitukselle>. Luettu 17.9.2024.

Euroopan parlamentti 2023. Rakennusten energiatehokkuus: EU-parlamentti hyväksyi kantansa. Luettavissa: <https://www.europarl.europa.eu/news/fi/press-room/20230310IPR77228/rakennusten-energiatehokkuus-eu-parlamentti-hyvaksyi-kantansa>. Luettu 17.9.2024.

Euroopan parlamentti 2023. Uusi laki yritysvastuun laajentamisesta. Luettavissa: <https://www.europarl.europa.eu/news/fi/press-room/20230524IPR91907/uusi-laki-yritysvastuun-laajentamisesta>. Luettu 17.9.2024.

FIBS. Tietoa FIBSistä. Luettavissa: <https://fibsry.fi/tietoa-meista/>. Luettu 17.9.2024.

Finnvera. Ilmasto- ja ympäristölaina. Luettavissa: <https://www.finnvera.fi/rahoitus/lainat/ilmasto-ja-ymparistolaina>. Luettu 17.9.2024.

Haaga-Helia. Kiertotalous ja vihreä liiketoiminta - hankkeet (R&D). Luettavissa: <https://www.haaga-helia.fi/fi/tki/kiertotalous-ja-vihrea-liiketoiminta-hankkeet-rd>. Luettu 17.9.2024.

Heljala, H., Myllymäki, M., & Milka Suomalainen, M. 20.9.2023. Mikä on pk-yritysten vaikutus talouteen – määritelmällä on väliä. Tilastokeskus. Luettavissa: <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2023/mika-on-pk-yritysten-vaikutus-talouteen-maaritelmalla-on-valia/>. Luettu 17.9.2024.

Kiinteistöliitto. Rakennusten energiatehokkuusdirektiivin vaikutukset ja kehittämistarpeet. Luettavissa: <https://www.kiinteistoliitto.fi/kiinteistoliitto/edunvalvonta/energiatehokkuusdirektiivi/>. Luettu 17.9.2024.

Kuntaliitto. Vihreä siirtymä vaatii mittavia investointeja mutta luo merkittäviä mahdollisuuksia elinvoimalle. Luettavissa: <https://www.kuntaliitto.fi/ajankohtaista/2023/vihrea-siirtyma-vaatii-mittavia-investointeja-mutta-luo-merkittavia>. Luettu 17.9.2024.

L&T. Jätehuollon verkkokoulutus ja valmennukset. Luettavissa: <https://www.lt.fi/fi/yritysassiakkaat/palvelut/kiertotalouden-asiantuntijapalvelut/verkkokoulutukset-ja-valmennukset>. Luettu 17.9.2024.

Norton Rose Fulbright 2021. The EU Green Deal explained. Luettavissa: <https://www.nortonrosefulbright.com/en/knowledge/publications/c50c4cd9/the-eu-green-deal-explained>. Luettu 17.9.2024.

PWC. February 2023 Global Consumer Insights Pulse Survey. Luettavissa: <https://www.pwc.com/gx/en/consumer-markets/global-consumer-insights-survey-2023-01/feb-2023-global-consumer-insights-survey-pulse-5-pwc-global.pdf>. Luettu 17.9.2024.

Rinki. SUP-tietopankki. Luettavissa: https://rinkiin.fi/tuottajavastuu/mika_tuottajavastuu/sup-tietopankki/. Luettu 17.9.2024.

SYKE. Tietoa syke.fi:stä. Luettavissa: [https://www.syke.fi/fi-FI/Tietoa_sykefista\(31847\)](https://www.syke.fi/fi-FI/Tietoa_sykefista(31847)). Luettu 17.9.2024.

Teknolohiateollisuus. Tapahtumat. Luettavissa: <https://teknolohiateollisuus.fi/fi/tapahtumat>. Luettu 17.9.2024.

Turku AMK. Kiertotalous-AMK - Ammattikorkeakoulujen kiertotalouspalvelut. Luettavissa: <https://www.turkuamk.fi/fi/tutkimus-kehitys-ja-innovaatiot/hae-projekteja/ammattikorkeakoulujen-kiertotalouspalvelut/>. Luettu 17.9.2024.
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_3131. Luettu 17.9.2024.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. Kertakäyttöiset muovituotteet, SUP (single use plastics). Luettavissa: <https://tukes.fi/tuotteet-ja-palvelut/kertakayttoiset-muovituotteet-sup#7107f348>. Luettu 17.9.2024.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2022. Hallituksen esitys, yritysten kestävyysraportointi (CSRD-direktiivi). Luettavissa: <https://tem.fi/hanke?tunnus=TEM082:00/2022>. Luettu 17.11.2023.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2022. Hiilineutraali Suomi 2035 – kansallinen ilmasto- ja energiastrategia. Helsinki. Luettavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-811-0>. Luettu 17.9.2024.

Työ- ja elinkeinoministeriö. Vähähiilisyystiekartat. Luettavissa: <https://tem.fi/tiekartat>. Luettu 31.10.2024.

Ulkoministeriö 2022. REPowerEU eli kohtuuhintaista, varmaa ja kestävä energiaa Euroopalle?. Luettavissa: <https://eurooppatiedotus.fi/2022/06/09/repowerEU-eli-kohtuuhintaista-varmaa-ja-kestavaa-energiaa-euroopalle/>. Luettu 17.9.2024.

Valtioneuvosto 2020. Yhteenveto toimialojen vähähiilitiekartoista. Luettavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-525-6>. Luettu 31.10.2024.

Valtioneuvosto 2021. Suomen kestävä kasvun ohjelma : Elpymis- ja palautumissuunnitelma. Luettavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-840-6>. Luettu 17.9.2024.

Valtiovarainministeriö. Suomen kestävä kasvun ohjelma – vauhtia uudistuksiin ja investointeihin. Luettavissa: <https://vm.fi/kestava-kasvu>. Luettu 17.9.2024.

VTT. Tietoa VTT:stä. Luettavissa: <https://www.vttresearch.com/fi/tietoa-vttsta>. Luettu 17.9.2024.

WWF. WWF GREEN OFFICE. Luettavissa: <https://wwf.fi/yhteistyö-yritysten-kanssa/yhteistyökumppanit/wwf-green-office/>. Luettu 17.9.2024.

Ympäristöministeriö. What is the green transition? Luettavissa: <https://ym.fi/en/what-is-the-green-transition>. Luettu 17.9.2024.

Yrittäjät. Kestävyysraportointi. Luettavissa: <https://www.yrittajat.fi/tietopankki/liiketoiminta/kestavyysraportointi/>. Luettu 17.9.2024.